



วารสารวิชาการ

เฉลิมกาญจนา

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2

กรกฎาคม - ธันวาคม 2562



Vol. 6 No. 2 July - December 2019 ISSN 2392-5655

วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

Thai-Journal Citation Index Centre (TCI) "วารสารกลุ่มที่ 2"

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

www.cnu.ac.th

วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ไปสู่สังคมและชุมชน
2. เพื่อเป็นเวทีให้คณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไปได้มีพื้นที่สร้างผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ
3. เพื่อเป็นฐานความรู้ให้กับคณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไปได้ทำการศึกษาค้นคว้า
4. เพื่อเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง และเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

สาขาที่รับตีพิมพ์

นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารศาสตร์ การบัญชี คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการพยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย การแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก

กำหนดออกตีพิมพ์

ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

การพิจารณาบทความก่อนตีพิมพ์

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยบทความละ 2 ท่าน

เจ้าของลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา 99 หมู่ 6 ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทรศัพท์ 045-617971
โทรสาร 045-617674
E-mail: journalcnu99@gmail.com
Web site: www.cnu.ac.th

พิมพ์ มิถุนายน 2561 จำนวน 250 เล่ม

ISSN 2392-5655

พิมพ์ที่ หอไตรการพิมพ์ เลขที่ 21/21 ถนนงามวงศ์วาน หมู่ 2 ตำบลบางเขน
อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562)

ทีปรึกษาบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน	นายกสภามหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
ศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) ดร.ประทีป เมธาคุณวุฒิ	กรรมการสภามหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
ศาสตราจารย์ ศรีราชา วงศารยางกูร	กรรมการสภามหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
รองศาสตราจารย์ ดร.นินนาท โอฟารวรวุฒิ	กรรมการสภามหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
ดร.พอพันธ์ สุนเจริญ	กรรมการสภามหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

บรรณาธิการ

ดร.สุชีราภรณ์ ฐวานนท์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
-----------------------	------------------------

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา ต้นสกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ต้นสกุล	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เพรสคอทท์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุตราช	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
7. รองศาสตราจารย์ วรวุฒิ เทพทอง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
8. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ ไชยกุลวัฒนา	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
9. รองศาสตราจารย์ ตรีเนตร สาระพงษ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัฐภูมิ พรหมณะ	มหาวิทยาลัยพะเยา
11. ดร.พานิชย์ ยามชื่น	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
12. นางสาวฐณิชา สาลีพันธ์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
13. นางสาวชญาภัทร พันธังาม	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

เลขานุการกองบรรณาธิการ

1. นางสาวชุตติกาญจน์ ดาวเรือง	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
2. นางสาวเสาวนีย์ ลาเสื่อ	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
5. นางสาวชนิษฐา ทองเกลี้ยง	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
6. นายอมฤทธิ์ จันทนลาช	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
7. นางสาวสิรินาฏ ดี่สูงเนิน	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
8. Mr. Sean Anthony Hogen	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

ข้อตกลง

1. บทความทุกเรื่องต้องเป็นบทความในศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องที่วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา รับผิดชอบเท่านั้น
2. บทความทุกเรื่องต้องได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
3. ความคิดเห็นใด ๆ ที่ลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยกาญจนาเป็นผู้เขียน (ความคิดเห็นใด ๆ ของผู้เขียน กองบรรณาธิการวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย)
4. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาด้วย
5. ในกรณีที่พบว่าบทความถูกตีพิมพ์ซ้ำในวารสารอื่น และกองบรรณาธิการลงความเห็นว่า “ตีพิมพ์ซ้ำ” บรรณาธิการขอยกเลิกบทความ และจะแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดเจ้าของบทความทันที

สารบัญ

หน้า

บทความ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษาคี จังหวัดเพชรบูรณ์ คุณพัชรินทร์ บัวแพร่.....	1
แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา คุณศุภลิตี รุ่งเรือง.....	9
แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 คุณภาวิช ศรีวาลี.....	19
ปัญหาและผลกระทบของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ณัฐพงศ์ สิงห์อินทร์.....	27
ปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย จณินธรณ์ พรานขุน.....	37
หลักจริยธรรมกับการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนที่กระทบต่อสิทธิส่วนตัว สุธิศักดิ์ ดอกไม้งาม.....	46
การแทรกแซงความเป็นส่วนตัว : ศึกษาความรับผิดชอบทางอาญา กรณีการเผยแพร่ภาพส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์ วัชรพล ชัยปัญญา.....	57
การประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร ศิระชญาณ์ การะเวก.....	69

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจตามพระราชบัญญัติค้ำและคู้ พ.ศ. 2505 ในความรับผิดชอบกรมชลประทานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิริพงษ์ แก้วสวัสดิ์	82
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจของครูในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ชัยวัฒน์ เทวธีระรัตน์, ดร. ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข และรศ.ดร.ทิวต์ มณีโชติ.....	96
พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กับการขนส่งของตาม sea waybills ธนสร สุทธิบัติ	106
พฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภอลำปาง จังหวัดอุบลราชธานี มัลลิกา บุตรทองทิพย์ และคณะ	125
การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของการ เรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 มารุต พลรักษา.....	134

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา
จังหวัดเพชรบูรณ์

THE CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE ACADEMIC MANAGEMENT
OF DUAL VOCATIONAL EDUCATION, PHETCHABUN PROVINCE

พัชรินทร์ บัวแพร^{1*}

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

* E-mail : pach-arin332@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร 2) ระดับการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ครูและบุคลากรของอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 65 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้หลักความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้นภูมิ กำหนดชั้นภูมิเป็นขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท 5 ระดับที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.891 และ 0.822 วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ค่า Tolerance ค่า VIF และสถิติวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรกด้านความรับผิดชอบ รองลงมา ด้านการคิดวิเคราะห์และด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน ตามลำดับ 2) การบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านหลักสูตรรองลงมา ด้านการฝึกอบรม และด้านการนิเทศติดตาม ตามลำดับและ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารอาชีวศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา ได้แก่ด้านการคิดวิเคราะห์ (X_1) ด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน (X_2) และด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) โดยตัวแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา ด้วยคะแนนดิบ $Y = 2.076 + 0.134 X_2 + 0.202 X_4 + 0.192 X_1$ คะแนนมาตรฐาน $Z = 0.335 X_2 + 0.322 X_4 + 0.313 X_1$ และสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนร้อยละ 26.9 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.551 การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน และด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและองค์การให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, บริหารงานวิชาการ, ระบบอาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this survey research are to study 1) the level of the Creative Leadership of school administrators, 2) the level of the academic management of dual vocational education and 3) the Creative Leadership of school administrators affecting the academic management of dual vocational education. The sample used in this research were 65 teachers and officials of vocational education in Phetchabun Province collected through Stratified Random Sampling method specified by school sizes.

The tool of this research was 5–points Likert scale questionnaire with reliability of 0.891 and 0.822. Data was analyzed and processed by statistical package program. Statistical processes used for data analysis were Mean, Standard Deviation, Pearson Product Moment Correlation, Tolerance Value, VIF Value, Stepwise Multiple Regression Analysis, which specified the statistical significance value at 0.05.

The results of this research were found that 1) the overall and individual aspects of the Creative Leadership of administrators were at high level, the first one was responsibility followed by analytical thinking and productivity thinking and focusing on the work respectively, 2) the overall aspects of academic management of dual vocational education were at high level, the first one was curriculum followed by vocational training and supervision respectively and 3) the Creative Leadership of vocational schools administrators affecting the academic management of dual vocational education were analytical thinking (X_1), productivity thinking and focusing on the work (X_2) and creativity (X_4). The model of the Creative Leadership of school administrators affected the academic management of dual vocational education with raw score at $Y = 2.076 + 0.134 X_2 + 0.202 X_4 + 0.192 X_1$ and standard score at $Z = 0.335 X_2 + 0.322 X_4 + 0.313 X_1$ and the prediction of the academic management in schools was 26.9 percent and the multiple correlation coefficients value was 0.551. This research brought about the knowledge on the characteristics of analytical thinking, productivity thinking and focusing on the work and creativity which were the key factors of the Creative Leadership of school administrators affecting the academic management and would lead to the quality development of students and organization which would become the sustainable effective organization in the future.

Keywords : Creative Leadership, Academic Management, Dual Vocational Education

1. บทคัดย่อ

การจัดการระบบทวิภาคีในประเทศไทยมีการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2548 และในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลโดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการดำเนินงานดังกล่าวได้พบปัญหา สถานอาชีวศึกษาต่าง ๆ ที่มีอยู่ยังมีข้อจำกัดอย่างมาก สถาน

ประกอบการ ไม่สามารถหาคนที่สมรรถนะได้ตรงตามความต้องการ จึงทำให้ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีพบปัญหาและอุปสรรคอยู่ไม่น้อยในการดำเนินการรวมทั้งสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกงานพบว่านักเรียนนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ไม่เพียงพอสำหรับประกอบอาชีพในอนาคตเอกสารหลักสูตรต่างๆ ไม่เพียงพอสำหรับการฝึกอาชีพ การจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังไม่ชัดเจนทำให้เกิดผลกระทบการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุฝึก อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในวิชาชีพ การประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการนิเทศ การจัดฝึกอบรมเรื่องการผลิตสื่อการสอน การชี้แจงเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดผลการศึกษาให้นักเรียนเข้าใจก่อนเริ่มสอนการติดตามประเมินผลการฝึกอาชีพ ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามความต้องการ

และยังไม่เป็นที่ยอมรับ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากยังต้องคุณภาพไม่พร้อมที่จะทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันหลายแห่งที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จนทำให้การบริหารงานระบบทวิภาคีไม่สำเร็จ เพราะไม่มีข้อมูล และขาดทักษะในการบริหารงาน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารวิชาการของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและขอควรปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

3. สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดผลิตภาพ เน้นผลงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ระบบอาชีวศึกษาทวิภาคี จังหวัดเพชรบูรณ์

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการฝึกอาชีพ ด้านการนิเทศติดตาม และด้านการวัดผลและประเมินผล และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร

สถานศึกษา ในองค์ประกอบ 4 ด้านได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดผลิตภาพเน้นผลงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคิดสร้างสรรค์

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากร จำนวน 68 คนของอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วย ภาครัฐ 5 แห่ง และภาคเอกชน 8 แห่ง (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, 2561)

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดผลิตภาพเน้นผลงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคิดสร้างสรรค์

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการฝึกอาชีพ ด้านการนิเทศติดตาม และด้านการวัดผลและประเมินผล

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเก็บข้อมูลสภาพจริงจากการตอบแบบสอบถามของครูและบุคลากรของอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ 13 แห่ง จำนวน 65 คน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อยความสมบูรณ์และนำข้อมูลมาวิเคราะห์คำนวณค่าทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์มีขั้นตอนดังนี้

- 1) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของครูและบุคลากรสถานศึกษาของอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยตัวแปรที่เป็นเชิงคุณภาพ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ส่วนตัวแปรที่เป็นเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ทำงาน ใช้สถิติค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคีโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 4) การตรวจสอบสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวตามเงื่อนไขที่วางหลักเกณฑ์ไว้ในข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ด้วยรูปสมการถดถอยเชิงเส้น (linear regression analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) สำหรับตัวแปรเชิงปริมาณส่วนค่า Tolerance และ VIF ใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์พหุรวมเชิงเส้น 5) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคีโดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นบันได (Stepwise Multiple Regression Analysis)

6. ผลการวิจัย

ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาชีพศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 65 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 33-47 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 3 ปี

การบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคีจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านหลักสูตร รองลงมา ด้านการฝึกอาชีพ และด้านการนิเทศติดตาม ตามลำดับ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านความรับผิดชอบ รองลงมา ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงานตามลำดับ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคี จังหวัดเพชรบูรณ์ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์

(X_1) ด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน (X_2) และด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4)

ตัวแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคี จังหวัดเพชรบูรณ์โดยใช้คะแนนดิบ $Y = 2.076 + 0.134 X_2 + 0.202 X_4 + 0.192 X_1$ และคะแนนมาตรฐาน $Z = 0.335 X_2 + 0.322 X_4 + 0.313 X_1$ โดยสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคี จังหวัดเพชรบูรณ์ร้อยละ 26.90 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.551

7. อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากข้อค้นพบการบริหารงานวิชาการระบบอาชีพทวิภาคี จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก ด้านหลักสูตร รองลงมา ด้านการฝึกอาชีพ และด้านการนิเทศติดตามตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ครูและบุคลากรให้ความสำคัญในการวางแผนจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานร่วมกับสถานประกอบการ มีการกำหนดแผนการฝึกอาชีพแต่ละสาขาวิชาอย่างต่อเนื่อง และคัดเลือกสถานประกอบการที่ตรงตามสาขาวิชาชีพของผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลร่วมกับสถานประกอบการตามสภาพจริง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามอย่างชัดเจน โดยผู้บริหารเข้าร่วมประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการนิเทศสอดคล้องกับแนวคิดของ อิศรียา ออสุวรรณ (2559) กล่าวว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ จัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากร ทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อให้เข้าใจการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างแท้จริง และร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร แผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการนิเทศ ปลูกฝัง



จรรยาบรรณแก่ครูนิเทศให้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ อดุลย์ ทวีกาญจน์ (2558) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรของระบบอาชีวศึกษา ควรมีนโยบาย ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสมรรถนะวิชาชีพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพอาเซียนทุกระดับ ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการร่วมกันจัดทำหลักสูตร รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ ทองเลิศ (2553) พบว่า นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ในประเด็น ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูและบุคลากรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการประกอบวิชาชีพของสถานประกอบการ โดยผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งการวางแผนการจัดทำแผนการเรียนการสอนจะต้องประสานงานกับสถานประกอบการ มีการสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการ ให้ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสมรรถนะหลัก/ สมรรถนะวิชาชีพของหลักสูตร เพื่อนำผลมาพัฒนาผู้เรียนและหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของอดุลย์ ทวีกาญจน์ (2558) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนควรใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบ ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เข้าฝึกทักษะวิชาชีพตามสาขาวิชาที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ และสอดคล้องกับแนวคิดของอรพิน ดวงแก้ว (2544)กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลควรดำเนินการตามขั้นตอนของหลักการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการจัดประชุมสัมมนารวมกันทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อหาแนวทางการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรมรวมทั้งควรมีการประเมินผลทุกรายวิชาเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามระเบียบการวัดผลประเมินผล รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ ทองเลิศ (2553) พบว่า สภาพการบริหารงานอาชีวศึกษา

ระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรียา ออสุวรรณ (2558) พบว่า การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลอยู่ในระดับมาก

จากข้อค้นพบ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านความรับผิดชอบ รองลงมา ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ครูและบุคลากรให้ความสำคัญกับการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อความไว้วางใจกับครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยมีการวัดและประเมินผลการทำงานเพื่อนำผลมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไปเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการส่งเสริมส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข รวมทั้งสนับสนุนการใช้นวัตกรรมใหม่ๆเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาจนเกิดทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่รวดเร็วและถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2560)กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ การเป็นผู้นำในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อให้รู้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลกระทบและสามารถปรับตัวได้ รวมทั้งต้องมีความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้นำต้องมีแนวคิดใหม่ เป็นแนวคิดเชิงสร้างสรรค์กับสังคมและองค์กร ผู้นำต้องฝึกพัฒนาความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความคิดผลิตภาพ โดยเป็นผู้สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียน มีลักษณะแปลงความคิดใหม่ๆ ออกมาเป็นผลงานหรือนวัตกรรม เพื่อที่เราจะสามารถนำผลงานเหล่านั้นมาใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม นอกจากนี้ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อทั้งตนเอง องค์กร และสังคม เพราะความรับผิดชอบต่อความเป็นปรีชาของความเป็นมนุษย์รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารินี สี

กุลจ้อย (2556) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาบรรยากาศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของเดชสกุล จึงประวัติ (2560) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพภายใต้การขับเคลื่อนการศึกษา 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตการศึกษา 5 สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในด้านความคิดวิเคราะห์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการคิดผลิตภาพเน้นผลงาน อยู่ในระดับมาก

จากข้อค้นพบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารอาชีวศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ (X_1) ด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน (X_2) และด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

ในประเด็นด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำด้านการคิดผลิตภาพและเน้นผลงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์เพิ่มขึ้น 0.134 เท่า แสดงให้เห็นว่า ถ้าผู้บริหารส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการทำงานของครู ให้คำปรึกษาและรับฟังปัญหาในการปฏิบัติงาน สร้างความร่วมมือให้เกิดการประสานสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก และเล็งเห็นความสำคัญการสร้างวัฒนธรรมองค์กรส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2560) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องมีแนวคิดเชิงผลิตภาพ โดยที่ผู้นำเป็นผู้สนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิด ออกแบบผลงานหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงานได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของละอองดาวปะโพธิ์ (2556) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนทรัพยากรการสอน และด้านการนิเทศการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อ

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดเลย

ในประเด็นด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์เพิ่มขึ้น 0.202 เท่า แสดงให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรมการบริหารงานที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสามารถตัดสินใจแก้แก้ไขปัญหาได้อย่างรอบคอบ รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทวีพร วรชิน (2559) ที่กล่าวว่า ความสามารถของผู้บริหารในการนำองค์การสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้นำต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้แบบทีม โดยให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก และเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

ในประเด็นด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำด้านการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ เพิ่มขึ้น 0.192 เท่า แสดงให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งถ้าผู้บริหารยอมรับฟังข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรจะส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการระบบอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของคุณาฉิม สิงห์ทอง (2561) กล่าวว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ต้องมีพฤติกรรมในการมองภาพอนาคตของ

องค์กรด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีแนวคิดที่กว้างไกลและมุ่งมั่นด้วยวิธีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นอยากเข้ามามีส่วนร่วมและตอบสนองความต้องการของผู้ร่วมงานและผู้รับบริการ อีกทั้งต้องมีทักษะการสื่อสารเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับในการทำงานของตน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง(2556)พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 และงานวิจัยของนราภรณ์ คำหวาน (2544) พบว่า ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีการวางแผน มีทักษะในการประสานงานสามารถจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

8. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ดังนั้นควรศึกษาเชิงลึกด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือการสำรวจร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกสำหรับการบริหารจัดการต่อไป

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการระบบทวิภาคีกับประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้ดูแลระบบทวิภาคี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

9.กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ที่มอบโอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษาจนจบหลักสูตรคณะผู้บริหาร ครูและบุคลากรสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตีพิมพ์บทความในครั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

10. บรรณานุกรม

- คุณาวุฒิ สิงห์ทอง. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.ปีที่12 (ฉบับที่1),10.
- จินตนา รวมชมรัตน์. (2558). รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎินิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี).
- เดชสกุล จิงประวัตติ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพภายใต้การขับเคลื่อนการศึกษา 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา เขตการศึกษา 5 สังกัดองค์กรส่งเสริมมณฑล กรุงเทพฯ.(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์).
- พิศณุ ทองเลิศ.(2555). นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษา.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีพร วรชิน. (2559).รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. วารสารการบริหารปกครอง.ปีที่ 5(ฉบับที่ 2), 120-125
- สุภาพฤทธิ์บำรุง. (2557).ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต30. วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา.ปีที่8 (ฉบับที่23), 190-132
- อดุลย์ ทวีกาญจน์. (2558).รูปแบบการบริหารงานวิชาการ



การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา
สังกัด สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในการ
เข้าสู่ประชาคมอาเซียน.วารสารบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.ปีที่ 6(ฉบับที่
1),235

อิสรียา ออสุวรรณ (2559).แนวทางการบริหาร
สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ใน
เขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

อรพิน ดวงแก้ว. (2544).การบริหารงานวิชาการในการจัด
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัด
กรมอาชีวศึกษาเขตการศึกษา 8. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต,สถาบันราชภัฏเชียงราย).



แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา
THE GUIDELINE ON THE ACADEMIC MANAGEMENT OF SCHOOL
UNDER THE ROYAL PATRONAGE OF HIS ROYAL HIGHNESS CROWN PRINCE
MAHA VAJIRALONGKORN: DIPANGKORNWITTAYAPAT GROUP

ศุภสิทธิ์ รุ่งเรือง^{1*}

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

E-mail : dp3.212@dipangkorntawee.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน 2) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของข้าราชการครู และ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ข้าราชการครู โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา จำนวน 174 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบใช้หลักความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้นภูมิโดยกำหนดชั้นภูมิเป็นโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนกับนักวิชาการจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท 5 ระดับที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยกำหนดค่าัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ 2) ข้าราชการครูเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยภาพรวม ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้าราชการครูเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสูงกว่าข้าราชการครูเพศชาย 3) ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสูงกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี และ 4) แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ประกอบด้วยนโยบายการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการและนโยบายการสร้างสรรคนวัตกรรมและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การบริหารงานวิชาการ, ระบบอาชีพวิชาชีพคือวิชาชีพศึกษา

Abstract

This survey research aims to study 1) the condition of Academic Management of schools, 2) the comparison of the condition of Academic Management of schools classified by the demography characteristics of government teachers and 3) the guideline on Academic Management of schools. The

sample used in this research were 174 government teachers of schools under the Royal Patronage of His Royal Highness Crown Prince Maha Vajiralongkorn (Dipangkornwittayapat Group) collected through Stratified Random Sampling method specified by schools and 5 school administrators and academic officials. The tools of this research were 5–points Likert scale questionnaire with reliability of 0.980 and the interview form. Data was analyzed and processed by statistical package program. Statistical processes used for data analysis were Mean, Standard Deviation, T-test, Analysis of Variance which specified the statistical significance value at 0.05 and Content Analysis.

The results of this research were found that 1) the overall and individual aspects of the condition of Academic Management of schools were at high level, the highest one was learning management followed by learning measurement and evaluation and curriculum creation and/or development respectively, 2) regarding the Academic Management of schools, male and female government teachers had different opinions in overall aspects on curriculum design and/or development and learning management with statistical significance value at 0.05 in which female government teachers had such opinions at higher level than male government teachers, 3) government teachers with 1 – 5 years working experiences and ones with more than 6 years had different views about the Academic Management of schools on curriculum design and/or development with statistical significance value at 0.05 in which government teachers with more than 6 years working experiences had such opinions at higher level than ones with 1 – 5 years working experiences and 4) the guideline on the Academic Management of schools consisted of the policies on academic quality and standard improvement and on innovation establishment and research for learning development. This research caused the knowledge that the learning management, the learning measurement and evaluation and the curriculum design and/or development were the key factors of the Academic Management of schools which would lead to the effective school development in the future.

Keywords : Creative Leadership, Academic Management, Dual Vocational Education

1. บทคัดย่อ

เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคน

สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา(วิภา ทองหง่า 2554, น.18) สอดคล้องกับที่ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวกับ



หลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียน การสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา (ปริยาพร วงศ์ อนุตรโรจน์ 2553, น.15)

จากการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจาย อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน เพื่อนำไปปฏิบัติ ในด้านวิชาการข้าราชการครู ต้องร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรโรงเรียน เพื่อจัดทำรายวิชา พื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม จัดทำแผนการเรียนรู้ จัดการ เรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อการเรียน การสอนและแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารการวัดผล ประเมินผล ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ใน ส่วนของผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ข้าราชการครู เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง วางแผนด้านวิชาการโดยการเก็บข้อมูล กำกับ ติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ สนับสนุนข้าราชการ ครูในการจัดการเรียนการสอนด้วยความใกล้ชิด ส่งเสริม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารที่ดีต้องใช้วิธีการ บริหารที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานที่วางแผน ไว้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ให้ข้าราชการครูเห็นถึง ความสำคัญในการร่วมมือบริหารหลักสูตร สามารถจัด บรรยายสภาพแวดล้อม ใช้สื่อการเรียนการสอนและ แหล่งเรียนรู้ กำหนดระเบียบการวัดผลประเมินผลของ โรงเรียน จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผล กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้งานวิจัยในการจัด กระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ข้าราชการครูพัฒนา คุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย สร้างความ ตระหนักให้ข้าราชการครูเข้าใจกระบวนการนิเทศ (ขวัญ ข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ 2560, น.93)

โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปังกกร วิทยาพัฒนา ประกอบด้วย โรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา (วัด โบสถ์) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา (วัดน้อยใน) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนที่ปังกกรวิทยา พัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนที่ปังกกร วิทยาพัฒนา (วัดประดู่) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนที่ปังก

กรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระ ราชูปถัมภ์ฯ และ โรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา (วัดสุนทร สลิต) ในพระราชูปถัมภ์ฯ มีผลคะแนนสอบ O-NET ของ รายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2560(สถาบันทดสอบ ททางการศึกษาแห่งชาติ, 2561, สืบค้นจาก <http://www.niets.or.th/th/>) ซึ่งสำรวจจากสถาบัน ทสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พบว่า **มี ผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนทั้ง 3 ระดับ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่ถึง 50 คะแนนหรือไม่ถึง ร้อยละ 50**

จากสภาพข้างต้น ทำให้การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนต้องมีการพัฒนาในการดำเนินกิจกรรมทาง วิชาการของโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร ด้าน การจัดการเรียนรู้ ด้านการสร้างและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้าน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็น ว่าการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระ ราชูปถัมภ์ฯ กลุ่มโรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา เพื่อศึกษา ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เปรียบเทียบ สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนจำแนกตามลักษณะ ประชากรศาสตร์ของข้าราชการครู และค้นหาแนว ททางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหาร และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น



2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกร วิทยาพัฒนาจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ ข้าราชการครู
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยา พัฒนา

3. สมมติฐานของการวิจัย

ข้าราชการครูที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกันมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยา พัฒนา แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกร วิทยาพัฒนา ในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้าง และหรือพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการ สร้างและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการ ศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและ ข้าราชการครูโรงเรียน ในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ ปึงกรวิทยาพัฒนา จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยา พัฒนา จำนวน 6 คน และข้าราชการครูโรงเรียน ในพระ ราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา จำนวน 305 คน รวมทั้งสิ้น 311 คน (ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร, 2561)

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ลักษณะทาง

ประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน ตัวแปรตาม คือ 1) การ บริหารงานวิชาการโรงเรียนในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการ เรียนรู้ ด้านการสร้างและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนรู้ และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562

5. วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูของโรงเรียนในพระ ราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 คน และ ข้าราชการครูจำนวน 305 คน รวมทั้งสิ้น 311 คนกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สำหรับตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่ม วิทยาลัยที่ปึงกรวิทยาพัฒนาจำนวน 174 คน สุ่มแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดชั้น ภูมิเป็นโรงเรียน และสำหรับตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกร วิทยาพัฒนา จำนวน 4 คน และนักวิชาการจำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่ม วิทยาลัยที่ปึงกรวิทยาพัฒนา โดยลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา

โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก เท่ากับ 0.980

และฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียน ที่ปึงกรวิทยาพัฒนา จำนวน 6 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 174 ชุด

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความถี่ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Likert, 1967, p.166)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานโดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ด้วย t-test (Independent t-test)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน จำแนกตามอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ด้วย Analysis of Variance

4.4 วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

6. ผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนลำดับสุดท้าย ด้านการสร้างและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้

ข้าราชการครูโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา เพศชายเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยข้าราชการครูเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสูงกว่าข้าราชการครูเพศชาย

3. ข้าราชการครูโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกัน โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สูงกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี ดังตารางที่ 3

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา ประกอบด้วย 2 นโยบาย ได้แก่ นโยบายการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการและนโยบายการสร้างสรรค นวัตกรรมและการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

7. อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

1. จากข้อค้นพบ สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร ด้านการ



วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการสร้างและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยใช้จุดเน้นของโรงเรียนและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นสำคัญ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิต พัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อจัดการการเรียนรู้ จัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกโรงเรียน มีการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน พร้อมส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดและประเมินผลโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาครูเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาผู้เรียนทั้งรายบุคคลและระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียน เป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดการเรียน การสอน การประเมินผล ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของสันติ บุญภิรมย์ (2552) ที่กล่าวว่า การบริหารวิชาการโรงเรียน เป็นกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเหมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต (academic affairs dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป และสอดคล้องกับแนวคิดของอภิชา พุ่มพวง (2559) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทุกชนิดที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียนโดยมีการ

ประสานงานของทุกคนในโรงเรียนร่วมกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ บรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวัฒน์ พายุหะ (2551) พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ตามลำดับ และงานวิจัยของณภัช รุ่งโรจน์ (2553) พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสถานศึกษา รองลงมา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ

2. จากข้อค้นพบ ข้าราชการครูโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนาพิเศษชาย เขตหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยข้าราชการครูเขตหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสูงกว่าข้าราชการครูพิเศษชาย แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูพิเศษชายส่วนมากมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนและชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของอัฐพล พระวิฑูรย์ (2557) กล่าวว่า เขตหญิงเป็นเขตที่มีความละเอียดอ่อนมากกว่าพิเศษชาย การตัดสินใจจะมองรายละเอียดทั้ง

ภาพรวมและรายด้านประกอบกัน ซึ่งแตกต่างจากเพศชาย ที่มักใช้เวลาในการพิจารณา ตัดสินใจแบบรวดเร็ว ไม่ค่อยสนใจความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของกิจจุฬารักษ์ คล้ายสมบัติ (2560) กล่าวว่า เพศชายและเพศหญิงมีความอ่อนไหวความละเอียดอ่อนแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดมุมมองในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุลัดดาวัลย์ อัฐนาค (2555) พบว่า ครูผู้สอนเพศชายเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัฐพล พระวิฑูรย์ (2557) พบว่า ครูผู้สอนเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมและด้านการพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา นิธิพงษ์ (2557) พบว่า ครูผู้สอนเพศชายเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาล นครระยอง จังหวัดระยอง ด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จากข้อค้นพบ ข้าราชการครูโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒน์ ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกัน โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สูงกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี แสดงให้เห็นว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการบริหารงานวิชาการ ได้รับการอบรม พัฒนาทางวิชาการ ด้านการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร มีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตร เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ การติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร และการ

พัฒนาหลักสูตรในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของชุตติมา นิธิพงษ์ (2557) ที่กล่าวว่า ในการทำงาน บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีประสบการณ์การทำงานไม่เท่ากัน ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยย่อมไม่มีความชำนาญในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า การรับรู้ของบุคคลย่อมแตกต่างกันตามประสบการณ์และภูมิหลังของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับแนวคิดของอัฐพล พระวิฑูรย์ (2557) กล่าวว่า ครูที่มีประสบการณ์มากกว่าย่อมมีประสบการณ์ด้านงานวิชาการมากกว่า มีมุมมองที่กว้างกว่า ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า การมองปัญหา การตัดสินใจและความคิดเห็น อาจมีมุมมองที่แคบกว่า รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติโชติ พิมพ์เพ็ง (2555) พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา นิธิพงษ์ (2557) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของคารมณีย์ เพียรภายลุน (2552) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. จากข้อค้นพบ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒน์ ประกอบด้วย 2 นโยบาย ได้แก่ 1) นโยบายการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ และ 2) นโยบายการสร้างสรรคนวัตกรรมและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการให้ความรู้ ดำเนินการตามแผนที่วางไว้พร้อมทั้งกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องและจริงจัง สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ที่เสนอขั้นตอนการบริหารงาน



คุณภาพ “วงจรมะมิง” (Deming Cycle) เป็นกระบวนการบริหารงาน หรือการจัดระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมายกำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การจัดทำและการวางแผน (plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (do) 3) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (check) และ 4) การกำหนดมาตรฐานแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ทำให้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (act) อันจะส่งผลให้การทำงานขององค์กรมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชา พุ่มพวง (2559) พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6 ได้แก่ ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงให้เห็นประโยชน์และคุณค่าของการทำวิจัย สนับสนุนให้ครูเผยแพร่งานวิจัยทั้งในและนอกโรงเรียน นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดทำงานวิจัย ส่งเสริมการผลิตและจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ จัดตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแก่ครูอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านการจัดหลักสูตรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการจัดทำหลักสูตร ควรใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA จัดทำหลักสูตร ผู้บริหารนิเทศ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณิอร อินทราเวช (2560) พบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะเต็มศึกษา : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร ปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนและชุมชน นำหลักสูตรไปใช้และทำการประเมินหลักสูตร แล้วนำผลของการประเมินมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร กำหนดนโยบายให้ครูวางแผนและออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผล ครูนำผลการวัดและประเมินผลของผู้เรียนมาแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการของผู้เรียน รายงานสรุปการวัดผลและประเมินผลให้ผู้บริหารทราบ สำนวความต้องการใช้สื่ออุปกรณ์ สนับสนุนการผลิตสื่อ วางแผนจัดหาสื่ออย่าง

พอเพียงและครบถ้วน ผู้บริหารสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาจัดทำสื่อการเรียนรู้

8. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อาทิ ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ กลุ่มโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ที่มอบโอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษาจนจบหลักสูตร คณะผู้บริหาร ครูและบุคลากรสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตีพิมพ์บทความในครั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

10. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2561, จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/RuleMetDistEdMnt2550-02-12-2010.pdf>.

กิตติโชติ พิมพ์เพ็ญ. (2555). การศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา



- เขต 29. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- คารมณั พิเยรกายลุน. (2552). สภาพและความต้องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครพนม).
- ชุติมา นิธิพงษ์. (2557). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).
- ณปภัช รุ่งโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพฯ.
- พรรณนิอร อินทราเวช. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะเต็มศึกษา:กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วิภา ทองหง่า. (2554). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ศิริรัตน์ พายุหะ. (2551). ระบบสารสนเทศกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561).สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.niets.or.th/th/>.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- สุลัดดาวัลย์ อัฐนาค. (2555). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- อภิชา พุ่มพวง. (2559). ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- อัฐพล พระวิฑูรย์. (2557). การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, วิทยาลัยนครราชสีมา).



Deming, Edward W. (1995). Out of The Crisis.
USA: The Massachusetts Institute of
Technology Center for Advanced
Engineering Study.

Likert, Rensis. (1976). The method of
Constructing and Attitude Scale, Reading in
Attitude Theory and management. Fishbein,
Martin, Ed. New York:Wiley & Son

แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

THE GUIDELINE ON THE MANAGEMENT OF THE MORAL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
CHUMPHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

ภาวช ศรีวลิ^{1*}

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

*E-mail : pawat5269@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม 2) เปรียบเทียบการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และ 3) แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม ประชากรที่ใช้ได้แก่โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 114 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 260 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบใช้หลักความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้นภูมิโดยกำหนดชั้นภูมิเป็นขนาดของโรงเรียนและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากัน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท 5 ระดับที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก ด้านผู้บริหาร รองลงมา ด้านโรงเรียน ด้านนักเรียน และด้านครู ตามลำดับ 2) ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวม ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมสูงกว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดอื่นทุกขนาด และ 3) แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย นโยบายการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม และนโยบายการขับเคลื่อนและขยายผลโรงเรียนคุณธรรม การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารงาน, โรงเรียนคุณธรรม, ประถมศึกษา

Abstract

This survey research aims to study 1) the level of the management of the Moral Schools, 2) the comparison of the management of the Moral Schools classified by school sizes and 3) the guideline on the management of the Moral Schools. The population used in this research was 114 schools under the Office of Chumphon Primary Educational Service Area 1. Data distributors were 260 government teachers collected through Stratified Random Sampling method specified by school sizes and 8 educational experts. The tools of this research were 5–points Likert scale questionnaire with reliability of 0.973 and the interview form. Data was analyzed and processed by statistical package program. Statistical processes

used for data analysis were Mean, Standard Deviation, Analysis of Variance which specified the statistical significance value at 0.05 and Content Analysis.

The results of this research were found that 1) the overall and individual aspects on the management of Moral Schools were at high level, the highest one was the executives followed by schools, students and teachers respectively, 2) the government teachers in different school sizes had different views about the management of Moral Schools in overall aspects on schools, executives, teachers and students with the statistical significance value at 0.05 in which government teachers in extra-large school size had such views at higher level than the government teachers in other school sizes and 3) the guideline on the management of Moral Schools consisted of the policies on the Moral Schools network building up and on the propelling and extending results of Moral Schools. This research caused the knowledge on the characteristics of executives which was the key factor of the management of Moral Schools and would lead to the sustainable effective organizational development in the future.

Key Words : Management, Moral School, Primary School

1. บทคัดย่อ

การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากเทคโนโลยีที่กำลังก้าวหน้า องค์ความรู้มากมายกำลังถูกสร้างขึ้นและหลั่งไหลไปสู่ทุกสังคมโลกเกิดผลกระทบอย่างมากต่อสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกระดับโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทย การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อเตรียมคนไปเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันและคาดไม่ถึง คนในยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และการปรับตัว (วิจารณ์ พานิช, 2554, น.18)

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากภายในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศหลากหลายรูปแบบ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ สถิติอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาพฤติกรรมของเยาวชน ปัญหาแรงงานนอกระบบและการค้ามนุษย์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น.1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถ

เชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ(สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560, น.14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.3-4)



ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชนไทยของเรานั้นเกิดจากการขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ยั่งยืน ในขณะที่สังคมต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เก่ง ดี และมีความสุข มีทักษะชีวิต มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปัญหาดังกล่าวมีความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างน่าวิตก เมื่อพิจารณาสาเหตุและต้นตอของปัญหาทำให้ทราบว่าเกิดจากการขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความรักชาติและจิตสำนึกร่วมกันของคนในชาติ และขาดการบูรณาการทางความคิด ที่สำคัญการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว ทำให้นักเรียนมีความเก่งแต่มีพฤติกรรมที่ไม่ดีคือกล่าวคือ นักเรียนขาดคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน จะเห็นได้จากข่าวสารมวลชนและผู้ปกครองมีความกังวลใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ไม่ว่าจะเป็นคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมก้าวร้าว การเลียนแบบพฤติกรรมของชาวต่างชาติ ภาษาการแต่งกาย และพฤติกรรมทางเพศ จนทำให้ภาพลักษณ์ของเยาวชนไทยในสายตาผู้ใหญ่ติดลบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินงานร่วมกันของสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องนำมาสู่กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมทุกมิติของปัญหาและมิติของการพัฒนาประกอบกับสภาวะการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันตกอยู่ในขั้นวิกฤตเกิดวิกฤตทางศีลธรรมและจริยธรรมในตัวบุคคล อันนำไปสู่ปัญหาและความเสื่อมของสังคมไทย ซึ่งการใช้คุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา มีความสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพและสร้างสรรค์ เป็นคนดีของสังคม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงปัญหาที่ท้าทายของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้บริหารและครูซึ่งมีหน้าที่โดยตรงใน

การพัฒนานักเรียน จำเป็นต้องมีกระบวนการบูรณาการกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างเป็นระบบและเข้าใจธรรมชาติและการความแตกต่างระหว่างบุคคลและภูมิหลังของนักเรียนซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน ดังนั้นกระบวนการพัฒนานักเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้นักเรียนในการเรียนรู้ฝึกฝนตนเอง และสังคมโดยส่วนรวม เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมคุณธรรม และจริยธรรมอย่างยั่งยืน “การสร้างคนดีให้บ้านเมือง”มิใช่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังคงเกี่ยวกับการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งถือว่ามีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการสร้างและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนเป็นคนดีของบ้านเมืองนั้นอยู่ที่สถานศึกษาจะเป็นบ้านหลอมที่ดีที่จะนำนักเรียนไปสู่การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการโรงเรียนคุณธรรม เป็นการดำเนินการเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบกลยุทธ์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมโดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติ ให้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจึงมีความจำเป็นมาก จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรมขึ้นเพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครูและผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ตระหนักรู้เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ที่เกี่ยวข้องของคุณธรรม โดยรูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมไม่ซับซ้อน และทำได้ง่ายเป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียน



คุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับทุกโรงเรียนและทุกศาสนา เป็นคุณธรรมสากลจะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียนลดลงและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึง ประสงค์เพิ่มขึ้น เป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างยั่งยืน(ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม, 2559)

จากความสำคัญของปัญหาและการ ดำเนินการร่วมกันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เห็นได้ว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทย ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ และนับว่ายิ่งจะทวี ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษา ลดต่ำลง ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจากเยาวชนขาด คุณธรรมและจริยธรรม ทำให้บ้านเมืองเสื่อมลงและเกิด ปัญหาความวุ่นวายขึ้นกับสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ได้เล็งเห็นถึงการสร้างคนดีให้บ้านเมือง เป็นการส่งเสริม และสร้างเยาวชนที่เก่ง ดี และมีความสุข ตามเจตนารมณ์ ของการจัดการศึกษาของชาติ และสนองตามแนวนโยบาย การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา แนวทางการ บริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อให้ทราบว่ามี แนวทางใดบ้างที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน คุณธรรม ที่จะจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทุกโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของโรงเรียน คุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชุมพร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานของโรงเรียน คุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชุมพร เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนของข้าราชการครู

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานของ โรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1

3. สมมติฐานของการวิจัย

ข้าราชการครูที่อยู่ในขนาดโรงเรียนต่างกันมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร 1 แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงานของ โรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยใช้มาตรฐานและตัวชี้วัด โรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2560, น.8) รวมทั้งทฤษฎีการบริหารงาน ใน องค์ประกอบ 4 ด้านได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 114 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 101 คน และข้าราชการครูจำนวน 545 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 646 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1, 2561)

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ขนาด โรงเรียน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

- 1) การบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ใน องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน และ 2) แนวทางการบริหารงาน ของโรงเรียนคุณธรรม

5. วิธีดำเนินการวิจัย



ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจำนวน 260 คน โดยมีขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2561 - มกราคม 2562 โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ติดต่อประสานงานผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยมอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ให้กลุ่มตัวอย่าง และเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วน ของคำตอบในแบบสอบถาม หากพบว่ามีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยซักถามเพิ่มเติมและกล่าวขอบคุณ 2) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทำการลงรหัสเพื่อนำไปประเมินผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ 3) ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน เพื่อนำแบบสัมภาษณ์มาใช้ในการ สัมภาษณ์หาแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

6. ผลการวิจัย

ข้าราชการครูของโรงเรียนคุณธรรม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 28- 37 ปี ประสบการณ์การทำงาน 3 - 7 ปี และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่

การบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก ด้านผู้บริหาร รองลงมา ด้านโรงเรียน ด้านนักเรียน และด้านครู ตามลำดับ

ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวม ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของ

โรงเรียนคุณธรรมสูงกว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดอื่นทุกขนาด

แนวทางการการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 2 นโยบาย ได้แก่ นโยบายการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม และนโยบายการขับเคลื่อนและขยายผลโรงเรียนคุณธรรม

7.อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากข้อค้นพบ การบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก ด้านผู้บริหาร รองลงมา ด้านโรงเรียน ด้านนักเรียน และด้านครู ตามลำดับ อาจเป็นเพราะ ครูให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่เป็นระบบ มีความโปร่งใส เป็นธรรมและตรวจสอบได้ มีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนอย่างชัดเจนโดยครูปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน และผู้เรียนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามคุณธรรมอัตลักษณ์ รวมทั้งมีการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับศาสตร์พระราชของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในรัชกาลที่ 9 ที่มุ่งให้ประชาชนทุกคนปฏิบัติตนเป็น “คนดี” ทั้งคิดดี พูดดี ทำดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม สุจริต มีวินัย และมีความสามัคคีซึ่งกันและกันเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นมั่นคงตลอดไป สอดคล้องกับศูนย์โรงเรียนคุณธรรมของมูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ได้ระบุไว้ว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำมีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียนกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นหลักประกันให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประสบความสำเร็จ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีตั้งแต่การ



กำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติงานส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอจัดให้มีการประเมินผลและประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนคุณธรรมบทบาทเหล่านี้ส่งผลให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชิตาเชยกลิ่น (2556) พบว่าบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสุชนชนก ทรัพย์ย้อย (2558) พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการทดสอบสมมติฐาน ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวม ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียนแตกต่างกัน โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมสูงกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดอื่นทุกขนาดอาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความพร้อมในทุกด้าน ไม่ว่าจะงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรที่สนับสนุนการทำงาน แผนการบริหารงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจน ทำให้ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียน ต่างจากโรงเรียนขนาดอื่นทุกระดับ สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการตามหลักการบริหารของ Henri Fayol (สุรเมธ ทองด้วง, 2556) กล่าวว่า การที่จะทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์นั้น มี 2 หลักการ ประการแรก นักบริหารจะต้องทำหน้าที่ทางการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordination) และการควบคุม (Controlling) ประการที่สอง นักบริหารจะต้องทราบถึงหลักการบริหารที่สำคัญ อาทิ หลักของการแบ่งงานกัน

ทำ หลักของการมีเป้าหมายเดียวกัน หลักการจัดสายบังคับบัญชา หลักของความคิรีเริ่มสร้างสรรค์ และหลักของความสามัคคี เป็นต้น สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของ Swansburg (1996) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การยอมรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชามีร่วมกันแก้ปัญหาในการทำงาน ทำให้เกิดแรงจูงใจและสร้างความผูกพันร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งที่ร่วมกันตัดสินใจ นำพาให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของลำเพย เย็นมนัส (2553) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานมีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ทางด้านการบริหารให้ดีขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เพิ่มขวัญและความพอใจในงานของพนักงานให้ดีขึ้น และสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาที่ดีทุกฝ่ายต้องร่วมกันบริหารจัดการทั้งผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ นักศึกษา ตลอดทั้งชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชนชนก ทรัพย์ย้อย (2558) พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อค้นพบ แนวทางการการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 2 นโยบาย ได้แก่ นโยบายการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม และนโยบายการขับเคลื่อนและขยายผลโรงเรียนคุณธรรม อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อเป็นการประสานความร่วมมือ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเครือข่าย วางแผนการดำเนินงานขับเคลื่อน พร้อมดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้มีการสรุปผลการดำเนินงานและนำผลการดำเนินงานมา



แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดกระทรวงศึกษาธิการ(2560) ระบุว่ารูปแบบกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ ร่วมกันของบริหาร ครูและผู้เรียนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 2) การสร้างครูแกนนำและผู้เรียนแกนนำโดยผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการเลือกแกนนำทั้งครูและผู้เรียน เพื่อจัดอบรมครูและผู้เรียนแกนนำให้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมได้สำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้ 3) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนมาจากกระบวนการคิดของกลุ่มบุคคล 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้เรียน ครู และผู้บริหาร โดยกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมเชิงบวกในการสร้างคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงเป็นการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนลงมือปฏิบัติกิจกรรมไปสู่การบรรลุเป้าหมายของคุณธรรมอัตลักษณ์ และ 6) การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระอ่อน แพง และคณะ (2556) พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมี 4 วิธีดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน และองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมี 5 ขั้นตอน 1) การทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผลการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วีระศรีพรหมและคณะ (2557)** พบว่าแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ใน 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านการบริหารและการนิเทศได้แก่การที่โรงเรียนควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียนกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และวางแผนทางการดำเนินงานและการตรวจสอบร่วมกัน 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการให้เพิ่มป้ายนิเทศนำคำสุภาพคำพังเพยพุทธสุภาษิตและคำขวัญที่บ่งบอกถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมที่ตีงามมาติดให้นักเรียนได้เห็นและอ่านมีการยกย่องนักเรียนที่ทำความดีโดยการมอบเกียรติบัตรโล่และรางวัลให้ผู้บริหารและครูเข้าหาชาวบ้านและทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับโรงเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนรู้คือการให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมายหรือพันธกิจของโรงเรียนและต้องฝึกฝนระเบียบวินัยคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนความรู้ทางวิชาการ 4) ด้านการจัดกิจกรรมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเช่นกิจกรรมวันแม่การเข้าค่ายพุทธ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลมีการวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ควรทำในรูปแบบของคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งและครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

8. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม อาทิ ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยประสพการณ์การทำงาน ปัจจัยระดับการศึกษา เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหารงานอันส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ที่มีโอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษาจนจบหลักสูตรคณะผู้บริหาร ครูและบุคลากรสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตีพิมพ์บทความในครั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

10. บรรณานุกรม

ลำเพย เย็นมนัส. (2542). บทบาทของคณะกรรมการ

โรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร

โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต

,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

สุรเมธ ทองด่าง . (2556). การบริหารงานตามหลักธรรมภิ

บาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง

อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยมงกุฎราช

วิทยาลัย).

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). คู่มือ

การจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม.

กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). คู่มือ

ปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพฯ: สหมิตรพร

ินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

**ปัญหาและผลกระทบของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560**

**The problems and impacts of removal a person holding political positions involved under
Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.2560**

ณัฐพงศ์ สิงห์อินทร์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

E-mail: kounying09@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในกระบวนการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พุทธศักราช 2561 ก่อให้เกิดประเด็นในกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งหลายประการ อันได้แก่ 1) ปัญหาประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง 2) ปัญหากระบวนการถอดถอนควรให้อำนาจวุฒิสภาเป็นองค์กรถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 3) ปัญหากระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขาดการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย และ 4) ปัญหาการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยการตัดสิทธิผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีพ

ผลการวิจัยพบว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กำหนดให้วุฒิสภาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อให้มีอำนาจถ่วงดุลอธิปไตย อีกทั้ง เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้การตัดสิทธิทางการเมืองไม่กระทบสิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: รัฐธรรมนูญ, การถอดถอน, ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Abstract

The objective of this research was to study the examination of the use of state power in the process of removing people from political positions. In accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and the Organic Act on Prevention and Suppression of National Corruption, B.E. 2561, there are many issues in the process of removal of office holders, including 1) problems of citizens and members of the House of Representatives. Join in the process of removing the incumbent 2) The issue of the removal process should give the Senate the power to 3) problems of the removal of political positions from lack of balance of sovereignty, and 4) problems of removal of political positions by depriving political holders of their lives.

The research found that Should amend the provisions of the Constitution B.E. 2560 B.E., requiring citizens and members of the House of Representatives to be able to name and dismiss those holding political positions. Specifying that the Senate, together with the House of Representatives, consider the resolution to remove a person holding a political position in order to have the power to balance the sovereignty. Stipulating that the elimination of political rights does not affect basic rights For the removal of persons holding political positions Complete And more efficient.

Keywords: constitution, removal, The political positions.

1. บทนำ

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น มีวิธีการตามหลักอิมพีชเมนต์ (Impeachment) ที่มีมาตั้งแต่ในสมัยกรีกโบราณเรียกว่า (Eisangelig) โดยเป็นการที่สำคัญที่ใช้ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการควบคุม การกระทำ และควบคุม ตำแหน่ง ของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการเมืองไม่ให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ จนเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างร้ายแรง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง มีต้นกำเนิดในระบอบรัฐธรรมนูญอังกฤษในยุคกลาง (Middle age) ซึ่งเป็นการปกครองในระบอบรัฐสภา และถูกนำไปพัฒนาและนำไปใช้ในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประธานาธิบดี (Presidential system) อย่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (The house of representative) มีอำนาจที่จะฟ้องถอดถอน บุคคลออกจากตำแหน่งและกระบวนการสอบสวนและตัดสินเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (Senate)

รัฐธรรมนูญไทยหลายฉบับ ได้พยายามวางกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายบริหารโดยกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถามการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจการตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนการกระทำของฝ่ายบริหารและการให้สมาชิกสภาสมาชิกรัฐสภาควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจกันเองแต่กระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวไม่

สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 จึงจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจึงได้วางกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเสียใหม่ เพื่อให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีประสิทธิภาพและครบถ้วนยิ่งขึ้นนั่นคือการกำหนดเรื่องการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ก็ยังคงกำหนดเรื่องการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งไว้แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการไปจากเดิมคือลดจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิ์เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนและเพิ่มเติมข้อกล่าวหาให้นำไปสู่การถอดถอนได้แก่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

นอกจากนั้นยังคงหลักการไว้ตามเดิม โดยมีกระบวนการถอดถอนที่สำคัญคือผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองอัยการสูงสุด ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554 ได้กำหนดเหตุให้การร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีพฤติกรรมร้ายร้ายผิดปกตีส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ต่อว่าการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการว่ากระทำผิดต่อกฎหมายต่อตำแหน่งในทางจริยธรรมเพราะว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือ

กฎหมายพื้นหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมร้ายแรงและผู้ที่สามารถร้องขอให้ต่อถอนออกจากตำแหน่งดังกล่าว

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่ง ในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่ง ในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนออกจากตำแหน่งสำหรับขั้นตอนการถอดถอนออกจากตำแหน่งนั้นเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับการร้องขอให้ต่อถอนผู้ตายออกจากตำแหน่งแล้วก็จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนเมื่อไต่สวนเสร็จคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะส่งเรื่องกลับไปยังวุฒิสภาในกรณีนี้ หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลผู้ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้จนกว่าวุฒิสภามีมติและประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะส่งรายงานดังกล่าวให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยแต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูลให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไปในกรณีที่ต้องมีการถอดถอนเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับรายงานจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้วจะจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณารณคดีดังกล่าวโดยเร็ว

หากวุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาซึ่งกระทำโดยวิธีคะแนนรับและให้ถือว่ามติของวุฒิสภาเป็นที่สุด ผู้ถูกถอดถอนจะต้องพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและผู้นั้นจะถูกตัดสิทธิ์ในการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปีและจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยจะยื่นเหตุเสนอซ้ำอีกมิได้ อย่างไรก็ตาม การถอดถอนออกจากตำแหน่งของวุฒิสภาที่ผ่านมาพบว่าไม่

สามารถถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เลยเนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันและที่ไม่ว่าสมาชิกวุฒิสภาจะไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดส่วนหนึ่งก็มาจากการจัดหาและก็รู้จักการเชื่อมโยงกันจึงถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะในตำแหน่งระดับสูงได้ยาก

ดังนั้นประเทศไทย จึงได้จัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 6 เมษายน 2560 ความในมาตรา 234 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ก็คือ มีอำนาจในการไต่สวนความเห็นพุดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในการ ทุจริตต่อหน้าที่ที่ก็ดีแต่ตัวและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ร่ำรวยผิดปกติ หรือ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนและคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจึงต้องตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาไต่สวนชี้มูลความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในคดีทุจริตความผิดเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองความร่ำรวยผิดปกติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถ้าในมูลคดีนั้นมีความผิดทางอาญาให้ส่งสำนวนต่ออัยการสูงสุดเพื่อส่งฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพุทธศักราช 2561 โดยสำหรับบทลงโทษนั้นให้มีการตัดสิทธิการเลือกตั้งของผู้นั้นตลอดชีวิต ตามมาตรา 235 วรรค 4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

และแนวความคิดการควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพุทธศักราช 2561 และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของต่างประเทศในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง

3. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอน บทบาทหน้าที่ และอำนาจของวุฒิสภารวมทั้งปัญหาการเพิกถอนสิทธิทางการเมือง

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ให้มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตการศึกษา

กรอบของกฎหมายที่ผู้เขียนได้ศึกษาคือบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพุทธศักราช 2561 รวมถึงบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 และกฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่มีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาบททวนค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา หนังสือ บทความงานวิจัย และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ตามทฤษฎีกฎหมายเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางในปัญหาและผลกระทบของการถอด

ถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งมีประเด็นที่จะต้องวิเคราะห์ 4 เรื่องได้แก่ 1. ปัญหาการไม่มีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 2. ปัญหากระบวนการถอดถอนที่วุฒิสภาไม่มีอำนาจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 3. ปัญหากระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขาดการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย 4. ปัญหาการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยการตัดสิทธิผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีพ ดังนี้ เพื่อให้สภาพปัญหาดังกล่าว ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นมีความสมบูรณ์เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการไม่มีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 จากการศึกษารัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 พบว่า ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้มีการรับรองถึงการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะร่วมกันเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประเด็นปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1.1 ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ฉบับนี้ไม่ได้มีการรับรองให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้โดยตรง เห็นได้จากรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ใน ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา 234 ที่ให้อำนาจองค์กรอิสระหรือคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเข้ามาควบคุมเพียงองค์กรเดียวอาจส่งผลกระทบต่อการค้าหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในการเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือ ขบวนการ ที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ และสังคม หรือการเมือง หรือ การ ดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มิใช่จะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

ดังนั้น ประชาชนย่อมเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งอาจจะทำให้กระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นมีประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพ

1.2 ปัญหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่า รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเช่นเดียวกับประชาชนที่ไม่มีสิทธิในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งในระบอบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย หากขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในส่วนนี้ย่อมทำให้การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นไม่มีประสิทธิภาพ หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 พบว่า มาตรา 271 วรรค 2 ได้วางหลักไว้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด เป็นผู้ที่มีอำนาจหรือ มีสิทธิในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เมื่อพิจารณาประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ บัญญัติในรัฐธรรมนูญให้มีมติเกี่ยวกับการฟ้องร้องถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยอาจจะมีการเสนอต่อสมาชิกของรัฐสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภาและต้องมีการลงมติเพื่อให้ได้เสียงข้างมากของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภา

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ไม่ได้ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่แทนประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองในการเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งจะช่วยถ่วงถ่วง ป้องกันไม่ให้มีการเข้าชื่อโดยไม่ทราบถึงสาระต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในคำกล่าวหาเป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง

2.ปัญหากระบวนการถอดถอนที่วุฒิสภาไม่มีอำนาจในถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 พบว่า มาตรา 235 กรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย และกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น เช่น การทุจริตหรือร่ำรวยกว่าปกติให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ส่วนศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจในการวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเช่น มาตรา 170 เมื่อความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว โดย เช่นนี้ตาย ลาออก สภาผู้แทนราษฎรมิมีมติไม่ไว้วางใจ ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 (5) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 หรือ มาตรา 187 (6) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 171 นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ยังกำหนดความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดเวลาเป็นต้น โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ปรากฏว่าวุฒิสภาในปัจจุบัน

ไม่ใช่องค์กรที่ทำหน้าที่ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไปเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 กำหนดให้อำนาจการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยให้ศาลเป็นองค์กรตัดสินซึ่งกระบวนการดังกล่าว กลายเป็นกระบวนการในทางยุติธรรมหากแต่เจตนารมณ์ของหลักการสะท้อนออกจากตำแหน่งมุ่งเป็นกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารซึ่งถือเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อให้องค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจในการพิจารณาในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้เสนอให้วุฒิสภาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงร่วมกัน โดยใช้มติที่จะให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสในการถอดถอนบุคคลมีความสำเร็จมากยิ่งขึ้น และเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการถอดถอนคือ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารและในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อป้องกันและการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์สาธารณะ”

อีกทั้ง เมื่อพิจารณาในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยวุฒิสภาของในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า วุฒิสภาจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นผู้พิพากษาเพราะว่า รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา กำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจตัดสินคดี ตามที่สภาผู้แทนราษฎรกล่าวหาตามฟ้องว่ามีการกระทำความผิดตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่นนี้ จึงมีสิทธิในการเรียกคู่ความและซักถามพยาน

ดังนั้น ประเทศไทยเป็นระบบการเมืองที่เรียกได้ว่า เป็นระบบการเมืองอุปถัมภ์ การแทรกแซงในทางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีอำนาจ และมีอิทธิพลในสังคมอันเป็นการยากที่จะให้องค์กรศาลเข้ามาปิดช่องว่างแล้วการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งจะมีประสิทธิภาพขึ้น ทั้งยัง อาจจะทำให้เกิดผลกระทบที่

อาจจะเกิดการไม่ยอมรับคำตัดสินของศาลหรือการวิพากษ์วิจารณ์ศาลหรือการเข้ามาแทรกแซงในองค์กรตุลาการที่เป็นองค์กรอิสระจะทำให้มีข้อกังขาถึงความไม่ยุติธรรมของศาลขึ้นได้

3.ปัญหากระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขาดการถ่วงดุลอำนาจอัติปไตย ซึ่งทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือองค์กรรัฐสภานั้นมีอำนาจลดน้อยลงเนื่องจากรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 กำหนดให้องค์กรตุลาการเข้ามามีบทบาทที่มีอำนาจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาและศาลฎีกาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้ามามีอำนาจในทางการเมืองรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 กำหนดให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาและศาลฎีกาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยศาลเป็นองค์กรในการตัดสินอันเป็นกระบวนการในทางยุติธรรมในการตรวจสอบการใช้ อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารถือเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อให้องค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจในการพิจารณาในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการให้องค์กรตุลาการเข้ามามีบทบาทที่มีอำนาจอย่างทีกล่าวไว้ข้างต้น ทำให้บทบาทของฝ่ายตุลาการซึ่งถือว่าเป็นจำนวนไม่น้อยที่จะต้องถูกประเมินว่าเป็นการทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการแผ่ขยายอำนาจของฝ่ายตุลาการในการกำหนดนโยบายสาธารณะผ่านแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ สิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักคุณค่าที่ได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวาง ตามบทบาทของศาลก็อาจปรากฏในด้านที่แตกต่างออกไปได้

การที่กำหนดเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง โดยอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านการทำหน้าที่ของทั้งศาล เช่น การที่ยังขาดความชัดเจนในกระบวนการของการตรวจสอบ การทำหน้าที่ของศาลอาจขาดเสถียรภาพหากฝ่ายบริหารแทรกแซงการทำหน้าที่ของศาลได้จนนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ในการตัดสินคดีหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะผูกพันกับศาลฎีกา

และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของศาลตลอดจนอาจเกิดปัญหาในการถ่วงดุลอำนาจอภิไธยระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีแนวโน้มทำให้ฝ่ายตุลาการมีอำนาจเหนือกว่าอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ

โดยความสมดุลของอำนาจ ตั้ง 3 ฝ่าย นั่นคือ ฝ่ายบริหารฝ่าย นิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ซึ่งโดยหลักแล้วการแบ่งแยกอำนาจจะมีอยู่เฉพาะประเทศที่เป็นระบอบประชาธิปไตยยึดหลักแบบการแบ่งแยกอำนาจก็จะมีการกระจายอำนาจที่ทำให้อำนาจต่าง ๆ สมดุลกันทำให้อำนาจหนึ่งมีอำนาจถ่วงดุลและยับยั้งอีกอำนาจหนึ่งได้ ส่งผลเมื่ออำนาจตุลาการที่มีอำนาจ มากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อาจจะทำให้มีการส่งเสริมให้อำนาจตุลาการในการตีความกฎหมายกว้างขวางจนมากเกินไปจนขอบเขตและไม่มีอำนาจใดมาถ่วงดุลได้ อีกทั้งการใช้ อำนาจตุลาการไม่ว่าจะเป็นการใช้ อำนาจตุลาการหรือสถาบันทางการเมืองก็ดี ย่อมมีทำให้เกิดผลดีและผลเสียของแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจฝ่ายตุลาการ และส่งผลให้รัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ไม่สามารถที่จะดำเนินการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้รัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งมีอำนาจลดน้อยลง และศาลอาจจะกลายเป็นเครื่องมือการใช้ อำนาจของฝ่ายบริหารจนนำไปสู่การใช้ อำนาจเรียกว่า ตุลาการภิวัตน์ได้ในที่สุด

4. ปัญหาการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยการตัดสิทธิผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีพนั้นพบว่า สิทธิเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญของประชาชน เมื่อมีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้แทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจเป็นผลทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้อำนาจอภิไธยผ่านทาง การเลือกตั้ง ไม่สามารถเลือกตั้งได้และไม่สามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ เช่น การเป็นรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกเทศบาล เป็นต้น รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 มาตรา 235 วรรค 4 กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกเพิกถอนสิทธิรับสมัครการเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใดผู้นั้นไม่มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไปและไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เช่นนี้ ถือเป็น การปิดโอกาสทางการเมืองหรือบริบททางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่าพบการกระทำผิดแล้วถูกตัดสิทธิลงโทษด้วยการตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต

เมื่อพิจารณาจาก รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 พบว่าในมาตรา 274 วรรค 2 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากการดำรงตำแหน่งที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปี

ตามทฤษฎีของหลักการได้สัดส่วนที่เป็นพื้นฐานของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยมีความเห็นทางวิชาการที่อธิบายถึงหลักการได้สัดส่วนเกี่ยวกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ สามารถอธิบายได้ดังนี้

บรรเจิด สิงคะเนติ ได้อธิบาย หลักความพอสมควรแก่เหตุโดยใช้ชื่อว่าหลักความได้สัดส่วนไว้ในหนังสือหลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยนำหลักการดังกล่าวของในต่างประเทศคือ สาธารณรัฐเยอรมัน มาอธิบายหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลายอันมีผลสำคัญต่อความสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญ 3 ประการ

1. หลักความเหมาะสม หมายความว่า ในทางคำราและคำพิพากษานั้นคือมาตรการที่เหมาะสมหรือมาตรการที่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มาตรการอันใดอันหนึ่งจะเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสมหากมาตรการนั้นไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายได้หรือการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นไปด้วยความยากลำบาก

2. หลักความจำเป็น คือเป็นหลักการที่ได้รับการอธิบายในเชิงบอกเล่าว่ามาตราหรือวิธีการที่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดเท่านั้นเป็นมาตรการที่จำเป็นส่วนการอธิบายในเชิงปฏิเสธอธิบายว่าความจำเป็นของมาตรการใดมาตรการอย่างนั้นไม่มีอยู่การบรรลุเป้าหมายเดียวกันนั้นหรือผลสำเร็จที่ดีกว่าสามารถกระทำได้โดยวิธีการใช้มาตรการอื่นที่ใช้แสดงหรือก่อให้เกิด

ผลกระทบที่น้อยกว่าทั้งในการตลาดและคำพิพากษาของศาลถือกันว่าหลักความจำเป็นเป็นหลักการหนึ่งของการแทรกแซงน้อยที่สุด

3.หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการ คือมาตรการอันใดอันหนึ่งที่จะต้องไม่อยู่นอกเหนือขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดังกล่าวกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในขอบเขตที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานหลักการนี้

อาจกล่าวได้ว่าอยู่ที่การได้รับผลกระทบมันเกิดจากการเคลื่อนไหวในเสรีภาพปัจเจกบุคคลจะต้องไม่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตความสัมพันธ์ของประโยชน์อันเป็นเป้าหมายของสาธารณะที่กำหนดไว้ประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินการตามมาตรการนั้นจะต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่เกิดจากมาตรการดังกล่าว

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีหรือประเทศเกาหลีใต้ มีคำวินิจฉัยตามกระบวนการถอดถอนจากออกตำแหน่งจะไม่เกินไปกว่าการถอดถอนออกจากการดำรงตำแหน่ง อย่างไรก็ดี ไม่ถือเป็นการยกเว้นบุคคลที่ถูกฟ้องร้องถอดถอนต่อความผิดในทางแพ่งและทางอาญาหรืออื่น ๆ และบุคคลที่ถูกให้ออกจากตำแหน่งโดยการถอดถอนจะต้องห้ามไม่ให้เข้าทำหน้าที่ของรัฐเป็นเวลา 5 ปี เห็นได้ว่าโทษในทางการเมืองได้มีการจำกัดสิทธิของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ถ้าหากความได้สัดส่วนวิเคราะห์ ถือได้ว่าการจำกัดสิทธิไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่เกินสมควรแก่เหตุและยังมีความใกล้เคียงกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 อีกด้วย

ตามหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักแห่งความสมดุลระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานที่ถูกกระทบกับผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากการกระทบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งจะต้องอยู่ในสัดส่วนที่สมดุล ซึ่งการที่จะพิจารณาว่ากฎหมายใดกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพเกินความจำเป็นสมควร ในการพิจารณาประกอบกฎหมายที่ออกมาเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประชาชนเกินความจำเป็นถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการตรากฎหมาย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

แต่ละคนเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นและเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มหาชนได้ก็ตาม

แต่ถึงอย่างไร ก็ไม่มีอำนาจที่จะตัดหรือเพิกถอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ เช่นนี้รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 มาตรา 235 วรรค 4 ที่ได้กำหนดกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนใดถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็จะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือ สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ หรือเป็นการตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีพนั่นเอง ซึ่งการเพิกถอนสิทธิและเสรีภาพในด้านใดด้านหนึ่งของประชาชนย่อมมีข้อขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งบทบัญญัตินั้นจะไม่สามารถใช้บังคับได้เลย

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณา ประเด็นปัญหาและผลกระทบของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เกี่ยวกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญทำให้เห็นว่าการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังมีข้อบกพร่องและยังไม่สมบูรณ์ เพราะว่ากระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นกระบวนการฟ้องร้องถอดถอนผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง ทำให้กระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจำเป็นต้องมีความครอบคลุมมีความละเอียด ตั้งแต่การมีส่วนร่วมของประชาชนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืององค์กรในการตัดสินใจ และบทกำหนดโทษที่ไม่เป็นการกระทบหรือขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานมากจนเกินไปเพื่อไม่ให้มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริต กระทำผิดกฎหมายเข้ามาทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง

2. ข้อเสนอแนะ

1. โดยกำหนดเพิ่มเติมบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 234/1 กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิ

เลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสามหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1.1 กำหนดโดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 234/2 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่สามารถที่จะเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

2. โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 มาตรา 235/1 กำหนดให้ให้วุฒิสภา ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงร่วมกัน โดยใช้มติที่จะให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

3.ควรกำหนดให้จัดตั้งคณะรัฐสภาในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในสัดส่วนที่เท่ากันโดยเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาดัดสนถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อจะสามารถแก้ไขปัญหาด้านองค์กรที่ทำหน้าที่ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ และการทำงานในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมืองของคณะรัฐสภาดังกล่าว ย่อมเป็นการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยในทางการเมืองมากกว่าการให้ศาลมีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่นนี้ ปัญหาระบบการเมืองไทยที่มีลักษณะเป็นระบบอุปถัมภ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารและด้านโครงสร้างของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รวมถึงปัญหาในการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐดังกล่าวข้างต้น จะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งก็จะมีบทบาทในทางการเมืองและไม่ขาดการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย

4.การเพิกถอนสิทธิทางการเมืองไม่ให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินความจำเป็น ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 เพื่อให้มีความเหมาะสมตามหลักการได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบโดยไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุจนทำให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 235/2 กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนใดถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยห้ามรับราชการทางการเมืองเป็นเวลา 10 ปี และถ้ามีการกระทำความผิดซ้ำห้ามรับราชการทางการเมืองเป็นเวลา 20 ปี

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ วรพงษ์ สิงห์อินทร์ และคุณแม่ วราพร สิงห์อินทร์ ที่ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูให้ความรักความเสียสละและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดชีวิตที่ผ่านมา พร้อมทั้ง เป็นผู้ให้ทุนการศึกษาแก่ข้าพเจ้าในการศึกษาเล่าเรียน และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.กฤษณ์ วสินนท์ ท่านได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขงาน และให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

7. บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย. (2552). การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งโดยประชาชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์).
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2561). หลักพื้นฐาน กฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์.(2560). คำอธิบายกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- ฐาภากร ศิริฤทธิ์วัฒนา. (2561).หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552).หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- มนิรัตน์ เพ็งไชโย. (2559).การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. (ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา)



วัชรภรณ์ จุ้ยลำเพ็ญ. (2558). เรื่อง ถอดถอนบุคคลออก
จากตำแหน่ง[เอกสารอัดสำเนา.สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

วีรวิชัย เอี่ยมแสง. (2559). วิกฤตการเมืองไทยกับ
ปรากฏการณ์ถอดถอนอดีตผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง.จังหวัดกรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์)

สมยศ อักษร. (2559).การปฏิรูปเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิก
รัฐสภาที่สุจริต และเป็นธรรมอำนาจหน้าที่และ
ความรับผิดชอบของนักการเมือง.(1) 1-5.

ปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย
LEGAL PROBLEMS IN THE PROMOTION OF ELECTRONIC ARBITRATION IN THAILAND

จณินธรณ์ พรานขุน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

E-mail: janinthorn.p@gmail.com

บทคัดย่อ

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการมีความสำคัญมากในปัจจุบัน เนื่องจากมีจำนวนข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น แม้ในประเทศไทยได้นำกระบวนการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ แต่กลับมีปัญหาข้อขัดข้องหลายประการ การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ (1) เพื่อศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยและต่างประเทศ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย อันจะนำไปสู่การปรับปรุงข้อกฎหมายเพื่อให้อนุญาโตตุลาการของไทยมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเชิงเอกสารและได้ทำการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา จีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกาฮับเอมิเรตส์

ประการแรก จากการศึกษาพบว่า กฎหมายอนุญาโตตุลาการที่มีอยู่หากนำมาปรับใช้กับการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์อาจทำให้เกิดอุปสรรคและปัญหาได้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่มารองรับวิธีการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ ประการที่สอง พบว่ามีปัญหาทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการยื่นคำเสนอข้อพิพาททางอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาการส่งเอกสารเป็นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาการสืบพยานทางอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ และปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการซึ่งยังไม่มีกฎหมายที่เหมาะสมและเป็นอุปสรรคต่อการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย

จากผลการศึกษา ประเทศไทยควรปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ควรแก้ไขกฎหมายให้รองรับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การยื่นคำเสนอข้อพิพาททางอิเล็กทรอนิกส์ การส่งเอกสารเป็นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ การสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ และการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ (2) ควรปรับปรุงกฎหมายให้มีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีอนุญาโตตุลาการฉุกเฉิน (3) ควรยกเลิกความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ เพื่อเป็นการส่งเสริมระบบอนุญาโตตุลาการของไทยให้เป็นที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: อนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์, การส่งเสริมการระงับข้อพิพาท, การระงับข้อพิพาททางเลือก

Abstract

Dispute resolution by arbitration is very important nowadays due to the increasing number of disputes arising from electronic commerce. Even though Thailand has adopted the electronic arbitration process, there are still several problems. This study aims at finding the solutions to the legal problems in

order to promote dispute resolution through electronic arbitration. The objectives of this study are: (1) to study the arbitration law relating to dispute resolution through electronic arbitration of Thailand and other countries, (2) to analyze legal problems in promoting dispute resolution through electronic arbitration in Thailand in order to improve the law and make it more effective and more reliable. This study is a qualitative study which involves documentary research and comparative study of laws in the United States, China, Singapore and the United Arab Emirates.

First, this study found that when the current arbitration law is applied to electronic arbitration, it may cause obstacles and problems since Thailand has no law to support electronic arbitration specifically. Second, this study found several legal problems such as problem with electronic submission of disputes, problem about sending electronic evidence documents, problems of electronic witness examination, problems of making electronic arbitration awards, the problem relating to temporary injunction before the appointment of arbitrators, and the problems of criminal liability of arbitrators which are not suitable and impede the Thai electronic arbitration.

From this study, Thailand should improve the law in order to promote electronic arbitration in 3 areas: (1) it should amend the law to support the disputes resolution through electronic arbitration and its process such as the submission of electronic disputes, sending electronic evidence documents, witness examination by providing a picture and sound transmission in the form of a video conference, and making electronic arbitration awards; (2) it should improve the law to provide measure on temporary injunction in case of emergency arbitration; (3) it should cancel the criminal liability of the arbitrator in order to promote the Thai arbitration system to be more reliable.

Keywords: electronic arbitration, promotion of dispute resolution, alternative dispute resolution

1. บทนำ

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิธีการดำเนินการค้าขายระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค การซื้อขายสินค้า หรือบริการที่ไม่ต้องดำเนินการแบบเฉพาะหน้าและตัวต่อตัว แต่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคสามารถซื้อขายสินค้า หรือบริการผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายตัดสินใจซื้อสินค้า และบริการโดยที่ไม่รู้จักตัวตน และที่อยู่ ที่แท้จริงของแต่ละฝ่าย (distant and anonymous transaction) ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อสินค้า โดยอาศัยข้อมูลที่นำเสนอผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น (online browsing and buying) และบางครั้งผู้ซื้อและผู้ขาย อยู่ในเขตอำนาจศาลที่แตกต่างกัน (multi-jurisdiction) (สิริกันต์ อยู่เรือง และ เสาวนีย์ อัครวโรจน์, 2559 : 1) แต่สิทธิและหน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขายยังคง

เหมือนเดิมเหมือนกับการทำธุรกรรมตามปกติ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหา คือ ผู้ซื้อไม่ได้รับสินค้าที่มีคุณภาพ หรือคุณสมบัติตามที่ตกลง ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงเกิดการโต้แย้งสิทธิ หรือเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกแบบเดิมจึงไม่เพียงพอ ปัจจุบันจึงมีการสร้างระบบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมา เพื่อรองรับปัญหาที่เกิดขึ้น

ในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคู่พิพาททำธุรกรรมกันโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือการสื่อสารข้อมูลผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ในการทำธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยปกติคู่สัญญาอาจไม่ได้อยู่ในประเทศเดียวกัน หากเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นก็จะทำได้ยาก การที่จะให้คู่สัญญาไป

ดำเนินการฟ้องร้องคดีในศาลในประเทศที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนา หรือมีสถานที่ทำการงานย่อมเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย หากคู่สัญญานำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลในประเทศของตน คำพิพากษาของศาลในประเทศนั้นก็ไม่น่าจะนำไปบังคับในประเทศอื่นได้ (รณชัย ลักสะวารีย์, 2546 : 1) ซึ่งปัจจุบันการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมมาก เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว และประหยัดซึ่งเป็นหลักการสำคัญของอนุญาโตตุลาการ แต่การอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะแตกต่างจากการอนุญาโตตุลาการแบบดั้งเดิมอยู่พอสมควรการที่นำกฎหมายที่ใช้กับการอนุญาโตตุลาการแบบดั้งเดิมมาใช้กับการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงอาจทำให้เกิดอุปสรรคทางกฎหมายบางประการ และจะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือด้วย(สุพจน์ รุ่งโรจน์, 2559 : 1) อีกทั้งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับปัจจุบันที่ยกร่างตามกฎหมายต้นแบบของคณะกรรมการกฎหมายการค้าแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL Model Law) แต่ยังคงมีประเด็นปัญหาบางประการที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น ปัญหากระบวนการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์ บทบาทศาลในกระบวนการพิจารณาการอนุญาโตตุลาการกรณีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ และกรณี การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งประเด็นปัญหาเหล่านี้ถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการอนุญาโตตุลาการของไทย

ดังนั้น จึงทำการศึกษานี้เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมาย โดยมุ่งศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยอนุญาโตตุลาการฉุกเฉิน และความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงข้อกฎหมาย เพื่อให้อนุญาโตตุลาการของไทยเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาทบทวนค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตำรับกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา หนังสือ บทความงานวิจัย และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ตามทฤษฎีกฎหมายเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางในมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

4. ผลการวิจัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ จากการศึกษาค้นคว้าพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ของไทยยังไม่มีกฎหมายที่มารองรับวิธีการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ ซึ่งการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีความแตกต่างจากอนุญาโตตุลาการแบบดั้งเดิม หากนำกฎหมายอนุญาโตตุลาการที่มีอยู่มาปรับใช้กับการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์อาจทำให้เกิดอุปสรรคและปัญหาได้ จากการศึกษาค้นคว้า เมื่อพิจารณากฎหมายไทยที่สามารถนำมาเทียบเคียงเพื่อปรับใช้กับอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ มี 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และ

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในขณะที่กระบวนการอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้บังคับในต่างประเทศนั้น มีการร่างกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับโดยเฉพาะเจาะจง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาร่างเป็นกฎหมายของไทย และจากการศึกษายังพบว่า พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการฉบับปัจจุบันของไทย ยังคงมีประเด็นปัญหาบางประการที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการอนุญาตตุลาการของไทย โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาไว้ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการวิธีพิจารณาอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์

การอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์มีกระบวนการและวิธีพิจารณาคล้ายกับการอนุญาตตุลาการแบบดั้งเดิม เพียงแต่กระบวนการและวิธีพิจารณาทั้งหมดกระทำผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น ซึ่งประกอบด้วย การยื่นคำเสนอข้อพิพาท การส่งเอกสารเป็นพยานหลักฐาน การสืบพยาน และการทำคำชี้ขาดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 จะเห็นว่า การยื่นคำเสนอข้อพิพาท การส่งเอกสารหรือคำคู่ความต่าง ๆ นั้น จะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือไปรษณีย์ตอบรับก็ได้ ทั้งนี้ ให้รวมถึงวิธีอื่นใดที่แสดงถึงความพยายามในการจัดส่ง แม้ว่ามาตรา 7 ไม่ได้กล่าวถึงการส่งด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีเพียงการบัญญัติว่า “โดยวิธีอื่นใด” กรณีดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำว่า “โดยวิธีอื่นใด” นี้ ให้หมายความรวมถึง การส่งโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน เป็นเพียงการให้ศาลตีความเท่านั้น ดังนั้น หากมีการยื่นคำเสนอข้อพิพาท การส่งเอกสาร หรือคำคู่ความต่าง ๆ ของกระบวนการอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ จำเป็นต้องให้ศาลตีความตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละท่าน อาจนำไปสู่หลักเกณฑ์ที่ไม่มีความแน่นอน

วัตถุประสงค์ของการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การดำเนินการ

ระงับข้อพิพาทเกิดความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การระงับข้อพิพาททางอนุญาตตุลาการในข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์มากนั้น ในการสืบพยานบุคคล เกิดปัญหาที่คู่พิพาทไม่สามารถนำพยานปากสำคัญมาสืบ ณ สถานที่ที่กำหนดให้มีการนำสืบพยานได้ เนื่องจากพยานอยู่ไกล หรือไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ในกรณีเช่นนี้ อนุญาตตุลาการอาจพิจารณาให้มีการสืบพยานบุคคลดังกล่าวผ่านทาง Video Conference ได้ แต่พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 30 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาตตุลาการเป็นผู้กำหนดว่าจะสืบพยาน หรือฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจา หรือดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยรับฟังเพียงเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดก็ได้” ซึ่งเมื่อพิจารณาตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จะเห็นว่า ไม่ได้บัญญัติให้ทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้ หากมีการสืบพยานผ่านทาง Video Conference อาจเกิดปัญหาว่าจะรับฟังได้หรือไม่ ซึ่งต้องให้ศาลตีความ จึงทำให้เกิดความไม่สะดวก เกิดความล่าช้า และคู่พิพาทเสียค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์

2. ปัญหาเกี่ยวกับการทำคำชี้ขาด

พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 37 วรรคแรก กำหนดรูปแบบของคำชี้ขาดไว้ว่า “คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคณะอนุญาตตุลาการ ถ้าคณะอนุญาตตุลาการมีจำนวนมากกว่าหนึ่งคน การลงลายมือชื่อของอนุญาตตุลาการเสียงข้างมากถือว่าเพียงพอแล้ว แต่ต้องจดแจ้งเหตุขัดข้องของอนุญาตตุลาการผู้ซึ่งไม่ลงลายมือชื่อนั้นไว้ด้วย” รวมถึงคำชี้ขาดต้องระบุวันและสถานที่ดำเนินการทางอนุญาตตุลาการด้วย ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงประเด็นการทำคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น คือ การทำคำชี้ขาดในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จะมีผลทางกฎหมายได้หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย เนื่องจากคำชี้ขาดที่อยู่ในรูปแบบ

อิเล็กทรอนิกส์จะถือเป็นคำชี้ขาดที่มีผลบังคับตามกฎหมายได้นั้นต้องทำเป็นหนังสือ ซึ่งต้องนำหลักการตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาปรับใช้เทียบเคียงว่าข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใดจึงจะถือว่าได้ทำเป็นหนังสือแล้ว รวมถึงการลงลายมือชื่อที่กฎหมายยอมรับต้องมีลักษณะเป็น อักษร อักขระ ตัวเลข เสียง หรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลเป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และเพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ซึ่งต้องเป็นไปตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยอนุญาโตตุลาการฉุกเฉิน

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 16 บัญญัติว่า “คู่สัญญาที่ได้ทำสัญญาอนุญาโตตุลาการไว้อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ มีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตน ก่อน หรือขณะดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้ ถ้าศาล เห็นว่ากระบวนการพิจารณานั้น หากเป็นการพิจารณาของศาลแล้วศาลทำให้ได้ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาล ในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามคำร้องของคู่สัญญาตามวรรคหนึ่ง ถ้าคู่สัญญาฝ่ายที่ยื่นคำร้องมิได้ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าว”

มาตรานี้เป็นเรื่องของการที่คู่สัญญาที่ได้ทำสัญญาอนุญาโตตุลาการขอให้ศาลสั่งให้มีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อน หรือขณะดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ปัญหา คือ หากการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการดำเนินอยู่ในต่างประเทศ คู่กรณีจะขอคุ้มครองชั่วคราวจากศาลไทยได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น

บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และมีสำนักงานแห่งใหญ่อยู่ในประเทศไทยสองบริษัทมีข้อพิพาทกันตามสัญญา และดำเนินการระงับข้อพิพาทนั้นตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของหอการค้านานาชาติ (International Chamber of Commerce) ที่สิงคโปร์ คู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องการที่จะขอคุ้มครองจากศาลโดยขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งกระทำซ้ำ หรือกระทำต่อไปซึ่งการผิดสัญญาจนกว่าอนุญาโตตุลาการจะวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเสร็จ ศาลไทยสามารถให้ความคุ้มครองดังกล่าวแก่คู่กรณีนั้นได้หรือไม่ ตามหลักแล้วการขอความช่วยเหลือทางศาล (judicial assistance) จะต้องขอต่อศาลที่มีการดำเนินการอนุญาโตตุลาการอยู่ในเขต เพราะสอดคล้องกับเรื่องอำนาจอธิปไตย และเขตอำนาจศาล ซึ่งในกรณีตามอุทธรณ์นี้ ต้องดูกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลสิงคโปร์อาจทำให้กรรมการ หรือผู้จัดการของบริษัทคู่กรณีถูกศาลสิงคโปร์ลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้ แต่อาจมีปัญหาว่าจะถูกลงโทษได้อย่างไรหากบุคคลเหล่านั้นไม่เข้ามาในประเทศสิงคโปร์ หากอุทธรณ์เปลี่ยนเป็นว่าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องการที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาท หรือทรัพย์สินของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทั้งหมด หรือบางส่วนไว้ก่อนอนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดในทำนองเดียวกับการขอคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 254 ศาลสิงคโปร์จะให้ได้หรือไม่คำตอบอยู่ที่กฎหมายสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม แม้ศาลสิงคโปร์จะออกหมายยึดและอายัดให้ได้ หมายนั้นก็ใช้ได้เฉพาะทรัพย์สินของคู่กรณีที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์เท่านั้น จะนำหมายข้ามประเทศมายึดและอายัดทรัพย์สินของคู่กรณีในประเทศไทยไม่ได้ เพราะขัดต่อหลักอธิปไตย ดังนั้น ในกรณียึดหรืออายัดทรัพย์สินในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว คู่กรณีฝ่ายที่ประสงค์ที่จะให้มีการยึดหรืออายัดดังกล่าว ไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลไทยที่มีเขตอำนาจตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เท่านั้น ซึ่งกรณีดังกล่าวทำให้เกิดความไม่สะดวก ลำบาก และเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของการอนุญาโตตุลาการที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย

จากการศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ต่างได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอนุญาโตตุลาการประเทศตน รวมถึงข้อบังคับว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการเพื่อให้สอดคล้องกัน และยังมีให้อำนาจอนุญาโตตุลาการฉุกเฉิน (Emergency Arbitrator) เพื่อทำหน้าที่ออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนหรือในระหว่างรอกการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวและเป็นกรณีเร่งด่วน ในเรื่องมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยอนุญาโตตุลาการฉุกเฉินนี้ จึงเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่หากประเทศไทยไม่นำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเด็นการให้อำนาจอนุญาโตตุลาการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อน หรือในระหว่างรอกคณะอนุญาโตตุลาการ ในขณะที่กฎหมายและข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการของประเทศอื่น ๆ ต่างรับแนวคิดเรื่องมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยอนุญาโตตุลาการฉุกเฉิน ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติทั้งสิ้น เพื่อทำให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความสะดวก และกระชับรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้มีค่าใช้จ่ายน้อยลง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากประเทศไทยยังไม่ปรับปรุงดังเช่นประเทศอื่น ๆ ย่อมเป็นจุดด้อยที่ไม่สามารถดึงดูดให้มีผู้มาใช้บริการอันจะทำให้ประเทศสูญเสียโอกาสในการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างแข็งแกร่งได้

4. ปัญหาความรับผิดในทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ

ประเด็นเรื่องความรับผิดทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นบทบัญญัติภายใต้มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นประเด็นที่ประเทศไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่าไม่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการอนุญาโตตุลาการของไทย เนื่องจากจะเป็นอุปสรรคทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถไม่ต้องการเข้ารับหน้าที่อนุญาโตตุลาการ เพราะเกรงว่าจะถูกดำเนินคดีให้รับผิดโดยคู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจคำชี้ขาด และสำหรับชาวต่างชาติด้วยแล้วโอกาสที่จะมาทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการในประเทศไทยเป็นไปได้ยาก เพราะความกังวลคงไม่ต่างจากอนุญาโตตุลาการไทยนัก คู่พิพาท

ที่เป็นชาวต่างชาติย่อมต้องการอนุญาโตตุลาการที่เป็นชาวต่างชาติมากกว่า จึงกล่าวได้ว่าบทบัญญัติในส่วนนี้เป็นอุปสรรคต่อการดึงดูดให้อนุญาโตตุลาการต่างประเทศเข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาในประเทศไทย

สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ จีน ประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญกับอนุญาโตตุลาการที่มีลักษณะเด็ดขาด โดยมองว่าอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่เปรียบเสมือนกึ่งศาล จึงสมควรได้รับความคุ้มครองเช่นกัน แต่อนุญาโตตุลาการยังคงต้องรับผิดชอบหากเป็นกรณีที่มีการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเกิดขึ้นโดยไม่สุจริต อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากประเทศต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาข้างต้นไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาในกฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศเหล่านี้ ยกเว้นมีบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา เช่น มลรัฐแมสซาชูเซต มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มลรัฐโอไฮโอ มลรัฐเซาท์แคโรไลนา ได้กำหนดความรับผิดการประพฤติมิชอบในเรื่องการรับสินบนไว้ในกฎหมายอาญา และประเทศสิงคโปร์ที่กฎหมายอาญาสิงคโปร์บัญญัติไว้ในมาตรา 21(e) (Statutes of the Public of Singapore Penal Code) โดยที่อนุญาโตตุลาการอยู่ในนิยามหมวด “ข้าราชการ” (Public Servant) หากอนุญาโตตุลาการประพฤติมิชอบโดยการเรียกรับสินบนจะต้องรับโทษทางอาญา จำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนประเทศไทย ประเด็นเรื่องความรับผิดทางอาญาของอนุญาโตตุลาการนั้นมีการถกเถียงกันตั้งแต่ในชั้นร่างกฎหมาย รวมถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่าย ทั้งนี้ ในหลายงานวิจัยได้มีการแสดงความคิดเห็นซึ่งแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายที่เห็นด้วยกับการบัญญัติความรับผิดทางอาญา โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการป้องปรามผู้ที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการไม่ให้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนในการเรียกรับผลประโยชน์ หรือสิ่งอื่นใด ทั้งยังป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือประชาชน ด้วยเหตุที่ว่าอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คำชี้ขาดที่สร้างขึ้นโดยอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันต่อคู่พิพาท และในบางกรณีรัฐก็อาจเป็นคู่สัญญาด้วยเช่นกัน จึงเห็นควรให้กำหนดให้มีความรับผิดทางอาญา เพื่อใช้เป็นกลไกป้องกันและควบคุมการใช้อำนาจโดยมิชอบของอนุญาโตตุลาการ

เนื่องจากเห็นว่าปัญหาทุจริตในประเทศไทยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก โดยมองว่าอนุญาโตตุลาการมีสถานะคล้ายผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ และหากอนุญาโตตุลาการเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินเพื่อประโยชน์อื่นใดสำหรับกระทำการ หรือไม่กระทำการใดๆ อันเนื่องจากหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบด้วยหน้าที่ของตนหรือไม่ อันมีลักษณะเป็นความผิด “รับสินบน” ซึ่งกระทบต่อการอนุญาโตตุลาการ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความสงบสุขของสังคมซึ่งเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงควรกำหนดโทษทางอาญาแก่อนุญาโตตุลาการ

ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย กลับมองว่าการอนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องระหว่างเอกชนด้วยกัน โดยทำข้อตกลงร่วมกันว่าจะใช้การอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทของตนแทนที่จะใช้วิธีการทางศาล ดังนั้น จึงถือว่าเป็นเอกสิทธิ์ของคู่กรณีในสัญญา การที่บัญญัติโทษทางอาญาอาจก้าวล่วงอำนาจได้ อีกทั้ง บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้วางกรอบกฎหมายไว้สำหรับคู่พิพาทที่สามารถตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของอนุญาโตตุลาการไว้ค่อนข้างรัดกุม ทั้งนี้ เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอนุญาโตตุลาการมีแนวโน้มไม่เป็นกลาง มีอคติ หรือส่อไปในทางทุจริต ก็สามารถไต่ถามมาตรการทางกฎหมายที่บัญญัติไว้ดำเนินการต่อผู้นั้นได้ การบัญญัติความรับผิดเช่นนี้อาจเปิดช่องให้คู่พิพาทฝ่ายที่เสียประโยชน์ใช้เป็นช่องทางฟ้องร้องกลั่นแกล้งได้ นอกจากนี้จะเป็นการตัดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการอนุญาโตตุลาการไม่ยอมมาเข้าร่วมทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ ประกอบกับวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องที่ประเทศไทยยังต้องมีการพัฒนาอีกมาก หากมีบทบัญญัติในเรื่องนี้ย่อมส่งผลทำให้ประเทศไทยไม่เป็นที่ยอมรับจากเวทีโลก และผู้ใช้บริการหันไปใช้ประเทศอื่นแทน

จากกรณีดังกล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ควรกำหนดความรับผิดทางอาญา เนื่องจากการอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นจากข้อตกลงของคู่สัญญา ซึ่ง

เป็นไปตามหลักพื้นฐานของนิติกรรมสัญญาทางแพ่ง เป็นการระงับข้อพิพาททางแพ่ง การดำเนินกระบวนการพิจารณาย่อมเป็นไปตามเจตนาของคู่กรณีเป็นสำคัญ อำนาจรัฐจะไม่เข้ามาก้าวล่วง ครอบงำที่ข้อตกลงนั้นไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อทำหน้าที่ชี้ขาดข้อพิพาทเกิดจากข้อตกลงที่คู่กรณีเป็นผู้กำหนด เมื่อกระบวนการพิจารณาเสร็จสิ้นอนุญาโตตุลาการก็สิ้นสุดหน้าที่เช่นกัน อีกทั้ง บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้วางกรอบกฎหมายไว้สำหรับคู่พิพาทที่สามารถตรวจสอบ และควบคุมการใช้อำนาจของอนุญาโตตุลาการไว้แล้ว นอกจากนี้ การกำหนดโทษอนุญาโตตุลาการอาจทำให้ไม่มีผู้ใดสมัครเป็นอนุญาโตตุลาการ เพราะกลัวจะถูกกลั่นแกล้งหากวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทไม่เป็นที่ถูกใจของคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อันจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการต่อไป

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

อนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีการดำเนินการผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นการรองรับข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดจากธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้ได้กับการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และข้อพิพาทที่ไม่ได้เกิดจากธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ อนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีข้อดี คือ สะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการดำเนินคดีในศาล และการระงับข้อพิพาททางเลือกแบบดั้งเดิม เนื่องจากกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ สามารถกระทำผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งสิ้น จึงส่งผลให้เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่นิยมในต่างประเทศเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้อนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยนั้น ยังมีข้อจำกัด กล่าวคือ

อนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นเรื่องใหม่และมีลักษณะบางประการแตกต่างจากการอนุญาตตุลาการแบบดั้งเดิม เช่น การยื่นคำเสนอข้อพิพาท การส่งเอกสารหรือคำคู่ความต่าง ๆ การสืบพยาน การรับฟังพยานหลักฐาน การทำคำชี้ขาดในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์จะต้องดำเนินการอย่างไรจึงจะชอบด้วยกฎหมาย จากความยุ่งยากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้อนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์มีข้อจำกัดการใช้ นอกจากนี้ข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงหรือทำซ้ำได้ง่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการดูแลรักษาการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับและจะต้องมีบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเข้ามาควบคุมดูแล

ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความพยายามจะพัฒนาอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของนานาชาติอารยประเทศ แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ไม่รองรับอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ จากการศึกษาพบว่า กฎหมายที่ใช้บังคับกับการอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ.2545 ประกอบพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งต้องพิจารณาในแต่ละขั้นตอนของการอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ นำกฎหมาย 2 ฉบับ มาใช้ประกอบกันและเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่อนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์มีรายละเอียด ขั้นตอนต่าง ๆ ยุ่งยากมากพอสมควร เนื่องจากมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นนอกเหนือจากตัวบทกฎหมายที่ต้องมีความชัดเจนและครอบคลุมแล้วต้องประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาการอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ทำให้การอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เป็นที่นิยมในประเทศไทยนั้น เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี รวมถึงประชาชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความเชื่อถือกับระบบศาลมากกว่า นอกจากนี้ยังไม่มีความหมายที่มีหลักเกณฑ์แน่นอนมาใช้บังคับ อีกทั้งยังขาดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันต่อยุคสมัยให้เทียบเท่าานอารยประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าควรมีกฎหมายที่ใช้กับอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการเฉพาะ โดยบัญญัติเป็นหมวดหนึ่งในพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการฉบับปัจจุบัน เพื่อกำหนดวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ และเพื่อรองรับการอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีสภาพบังคับตามกฎหมาย ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม หมวด 9 ในพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ.2545 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยอนุญาตตุลาการฉุกเฉิน และความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาตตุลาการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

หมวด 9

อนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา 47/1 อนุญาตตุลาการทาง

อิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการ ซึ่งนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยในการดำเนินการ

มาตรา 47/2 การส่งเอกสารตาม มาตรา 7 หากได้ส่งเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถยืนยันผู้รับส่งและวันเวลาที่ส่งได้ ให้ถือว่าบุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้นได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว

มาตรา 47/2 การส่งหนังสือตาม มาตรา 27 หากได้ส่งในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถยืนยันผู้รับผู้ส่งและวันเวลาที่ส่งได้ ให้ถือว่าเป็นการส่งหนังสือโดยชอบ

มาตรา 47/3 การสืบพยานตาม มาตรา 30 คณะอนุญาตตุลาการอาจใช้วิธีสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้

มาตรา 47/4 การทำคำชี้ขาดตาม มาตรา 37 คณะอนุญาตตุลาการอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยมีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และส่งสำเนาคำชี้ขาด

นั้นให้แก่คูพิพาทุกฝ่ายโดยส่งทางรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

นอกจากนี้ เห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 ดังนี้

มาตรา 16/1 ให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว และมีอำนาจบังคับคำสั่งขาดมาตรการชั่วคราวได้

มาตรา 23 ให้ยกเลิกความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ

6. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้เป็นอย่างดีด้วยความเมตตาอย่างสูงของท่านอาจารย์ ผศ.ดร.นิสิต อิทมาโน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ว่าที่ร้อยตำรวจโท ดร.กมล ตันจินวัฒน์กุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้ทรงคุณวุฒิอีกสองท่าน คือ ผศ.ดร.ศิริชัย มงคลเกียรติศรี และ ดร.วัชรชัย จิรจินดากุล ที่ได้กรุณาดูแล ช่วยเหลือ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ตลอดจนข้อคิดต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อให้ผู้เขียนนำมาปรับปรุง แก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

7. บรรณานุกรม

รณชัย ลักสะวารี. (2546). การระงับข้อพิพาททางธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีอนุญาโตตุลาการออนไลน์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545

วริยา ล้ำเลิศ และ รติมา นรินทร์พรพุทธา. (2561). แนวทางปฏิรูปกฎหมาย และข้อบังคับสถาบันเพื่อพัฒนาการอนุญาโตตุลาการทางการค้าระหว่างประเทศของไทย. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ปี 9, ฉบับ 2, 75-76.

สิริกานต์ อยู่เรือง และ เสาวนีย์ อัสวโรจน์. (2559). สภากฎหมายที่รองรับการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการออนไลน์. *Journal of MCU Peace Studies*, Vol.6, No.3, 98-102.

เสาวนีย์ อัสวโรจน์. (2554). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพจี รุ่งโรจน์. (2559). การสร้างเครื่องมือทางกฎหมายเพื่อกำจัดอุปสรรคของการอนุญาโตตุลาการออนไลน์ในประเทศไทย.

[ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ, 450.



หลักจริยธรรมกับการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนที่กระทบต่อสิทธิส่วนตัว

ETHICAL PRINCIPLE AND EXERCISE OF MASS MEDIA LIBERTY IMPACT ON PRIVACY RIGHT

สุติศักดิ์ ดอกไม้งาม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

E-mail: sutisakdokmigarm@gmail.com

บทคัดย่อ

การใช้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนสามารถที่จะนำเสนอข้อเท็จจริง และข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงได้มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยการใช้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจะต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ซึ่งหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพนั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์ที่ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับเฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกในองค์กรเท่านั้น จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ในเรื่องของจริยธรรมแห่งวิชาชีพในการศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในเรื่องของจริยธรรมวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนให้มีสภาพบังคับเป็นการทั่วไป วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ (1) เพื่อศึกษาจริยธรรมวิชาชีพที่เกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศ และต่างประเทศ (2) เพื่อศึกษาถึงองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และกำหนดหลักจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน เพื่อไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนใช้เสรีภาพที่ตนมีอย่างไม่มีขอบเขต และเพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร และได้ทำการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบกับ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส ญี่ปุ่น

จากการศึกษาปัญหาดังกล่าวนั้น ประเทศไทยควรให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนให้มีอำนาจในการควบคุมกำกับดูแล และมีอำนาจในการออกมาตรการต่างๆ ขึ้นมาเพื่อควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และควรให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นการเฉพาะ ให้มีสภาพบังคับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนโดยตรง เช่นเดียวกันกับ หนายศความ แพทย์ และนักบัญชี

คำสำคัญ: ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน, จริยธรรมวิชาชีพ, สิทธิส่วนตัว, บุคคลสาธารณะ

Abstract

Use of freedom to present news or opinions of the mass media is important to present the facts and news efficiently. Therefore, it was guaranteed in the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 by using the freedom to present information or the opinions of mass media must be in accordance with professional ethics. In which the professional ethics are rules that have been established to be rules of the organization members only. It causes problems in the enforcement of professional ethics. In this study, the objective is to find a solution to the legal problems regarding the professional ethics of the mass media. The objectives of this study consist of (1) to study the professional ethics relating to mass media professionals in Thailand and abroad, (2) to study the organization that is responsible for supervising the media professionals and define professional ethics of mass media to prevent media

professionals from using their freedom without limits. This study is a qualitative study with documentary research and law comparison to the United States, France, and Japan.

From this study, Thailand should establish a statutory organization for media professionals to have the power to control and supervise and the authority to issue various measures for controlling the operation of the media professionals. Thailand should have a special ethics act of the media profession to force the mass media as well as lawyers, doctors and accountants.

Keyword: mass media professional, professional ethics, privacy right, public figure

1. บทนำ

ในยุคโลกภิวัตน์ (globalization) ความก้าวหน้าทางสังคมและเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้นทำให้ข้อมูลข่าวสารนั้นได้ถูกส่งได้ง่ายขึ้น โดยมีผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการเสนอข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารโดยทั่วกัน และในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เสรีภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนมีความสำคัญมาก เพราะเป็นเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออก และถ้าผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศมีเสรีภาพ ก็เท่ากับว่าประชาชนของประเทศนั้นมีเสรีภาพในการเข้าถึง และรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสังคม และรัฐบาลมากเท่านั้น (วนิดา แสงสารพันธ์ ,2551: 11)โดยผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนจะเป็นสื่อกลางในเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐกับประชาชนหรือเป็นสื่อกลางในการนำเสนอเรื่องราวข่าวสารต่างๆระหว่างประชาชนกันเองด้วยเช่นกัน สภาพการณ์ของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนภายใต้กรอบระบอบประชาธิปไตย ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพมากขึ้นในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในฐานะเป็น “สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน”

แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติ ถือเป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสิทธิมนุษยชน (Human rights) สิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด เป็นคุณลักษณะประจำตัวของแต่ละคนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีอิสระที่จะสามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองได้

จากแนวคิดที่กล่าวมา เป็นที่มาของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (freedom of expression) หมายถึง สิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ คือ สิทธิที่เราจะแสดงออกหรือสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิด หรือความเห็น ด้วยการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือ ในรูปแบบต่างๆ เช่น เสียงเพลง ภาพถ่าย ภาพกราฟฟิก หรือภาพเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังรวมถึงสิทธิในการค้นหาข้อมูล เข้าถึง หรือรับข้อมูล ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความเห็นที่มีการสื่อสาร และเผยแพร่ด้วย การแสดงความคิดเห็นระหว่างบุคคล หรือประชาชนกับรัฐเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่จะเป็นผู้นำเสนอข่าวสาร ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตประจำวันของผู้คน โดยในระบอบประชาธิปไตย ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนจึงมีหน้าที่สำคัญในการเป็นปากเสียง เพื่อรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน ซึ่งภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนควรมีสิทธิที่จะรู้ (Right to Know) ในข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ และเพื่อเป็นการดำเนินชีวิตในสังคมได้สงบสุขและปลอดภัยต่อมาได้มีการพัฒนาการในทฤษฎีว่าด้วยหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทำให้ความหมายของเสรีภาพไม่มีความแตกต่างจากคำว่าสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิหลักตามธรรมชาติที่ไม่อาจถูกจำกัดได้ เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน โดยเฉพาะเสรีของการพูดและการพิมพ์ เพื่อเป็นการจำกัดอำนาจรัฐ และถ่วงดุลอำนาจ (checks and balancs) ระหว่างผู้ถืออำนาจ

ด้วยกันให้อยู่ในระบบ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชน(ปรีดี เกษมทรัพย์, 2555: 54)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560
ได้บัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไว้
โดยเฉพาะ และมีมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้
ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล
ข่าวสาร เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มาตรา 35
วรรคแรก บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมี
เสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็น
ตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

เมื่อรัฐธรรมนูญได้ให้เสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็น หรือนำเสนอข้อมูลข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพ
สื่อมวลชนไว้กว้างสำหรับการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชนจึงเกิดปัญหาในการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชนดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาในเรื่องขององค์กรที่มี
อำนาจในการควบคุม และดูแลผู้ประกอบวิชาชีพ
สื่อมวลชน ปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดจากการที่ไม่มีหน่วยงาน
หรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการควบคุมการใช้เสรีภาพของผู้
ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนโดยตรง

ประการที่สอง ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องของ
การใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไม่มีขอบเขต
ที่ชัดเจนในการกำหนดเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพ
สื่อมวลชน เพียงกำหนดให้การใช้เสรีภาพของผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชนให้เป็นไปตามจริยธรรมวิชาชีพ สภาพ
ปัญหานี้เกิดจากการที่จริยธรรมวิชาชีพของผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชนนั้นมีสภาพบังคับเพียงสมาชิกเท่านั้น ไม่
มีสภาพบังคับเป็นการทั่วไป

ประการที่สาม ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องของ
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ผู้ถูกกระทำ
ละเมิดโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ปัญหาดังกล่าว
เกิดจากการที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นได้ใช้
เสรีภาพของตนเองทำให้เกิดความเสียหายกับบุคคลอื่น
ในการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนควรที่จะ
กำหนดถึงการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชนเป็นการเฉพาะ

ประการที่สี่ ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องของ
สภาพของบุคคลตามกฎหมาย สภาพปัญหาดังกล่าวนั้น
เกิดจะสภาพสังคมในปัจจุบันนั้นทำให้สภาพของบุคคล
แบ่งแยกเป็นบุคคลธรรมดาและบุคคลสาธารณะ ซึ่งบุคคล
สาธารณะเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความสนใจ ในการ
นำเสนอข่าวสารของบุคคลสาธารณะจะต้องมีขอบเขตที่
ต่างจากบุคคลทั่วไป

ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพ
ปัญหาดังกล่าวให้เกิดความชัดเจน เพื่อหาแนวทางป้องกัน
ไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว และเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการ
ใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในการนำเสนอ
ข้อมูลข่าวสารได้ถูกต้อง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมใน
การใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการใช้เสรีภาพของ
ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่กระทบต่อสิทธิส่วนตัว
3. เพื่อวิเคราะห์กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับ
กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชน
4. เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ
การใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่กระทบ
ต่อสิทธิส่วนตัว

3. วิธีการดำเนินการ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร
(Documentary Research) โดยทำการศึกษาจาก
เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ คำอธิบายกฎหมาย ตัว
บทกฎหมาย หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความ สื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ และแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยนำข้อมูล
เหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้นั้นเป็น
ข้อมูลที่ต้องการเชื่อถือได้ นำมาวิเคราะห์ และประมวลเป็น
ข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

1. ปัญหาในเรื่องขององค์กรที่มีอำนาจในการควบคุมและดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน

สภาพปัญหาในการไม่มีองค์กรในการตรวจสอบการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นการเฉพาะนั้นจากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นไม่มีความสมดุลระหว่าง สิทธิส่วนตัวของบุคคลเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร และสิทธิที่จะได้รับรู้ของประชาชน กับความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สาธารณะโดยการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นการละเมิดนั้นเกิดจากการไม่มีความสมดุลในเสรีภาพที่กล่าวนี้ ในบางครั้งก็มีการให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมากเกินไป ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพยายามทำทุกวิถีทางให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารโดยมุ่งเน้นแต่การขายข่าวโดยไม่ได้ตระหนักต่อประโยชน์สาธารณะ ว่าสาธารณชนจะได้รับประโยชน์จากการนำเสนอข่าวสารนั้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้น ต้องเคารพต่อเสรีภาพของบุคคล และไม่ทิ้งประโยชน์ของประชาชน

ผู้วิจัยเห็นว่าองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต่างๆ ที่มีอยู่เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย หรือองค์กรสื่อมวลชนอื่นๆ จะมีลักษณะที่แตกต่างจากการก่อตั้งองค์กรทางวิชาชีพอื่นๆ เช่น สภานายความ แพทย์สภา และสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการควบคุม ทนายความ แพทย์ และนักบัญชี ซึ่งองค์กรเหล่านี้ได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมายที่เรียกว่าพระราชบัญญัติทนายความ พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ดังนั้น องค์กรทั้งสามจึงมีอำนาจตามกฎหมายอย่างแท้จริงที่จะลงโทษสมาชิกของตน สำหรับองค์กรผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น เป็นเพียงข้อตกลงระหว่างสมาชิกเท่านั้น ไม่ได้มีการใช้อำนาจของรัฐตามกฎหมายแต่อย่างใด

จากการศึกษาพบว่า กลไกการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนของประเทศไทยและต่างประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส จะพบว่ามีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะอธิบายดังต่อไปนี้

ประเทศไทย ปัจจุบันมีองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลในวิชาชีพในด้านต่างๆ โดยได้มีการออกพระราชบัญญัติออกมาให้มีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพขึ้น เช่น สภานายความ แพทย์สภา และสภาวิชาชีพบัญชี

เมื่อพิจารณาในเรื่องของจัดตั้งองค์กรวิชาชีพที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีการออกกฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัติให้มีการจัดตั้งองค์กรดังกล่าวขึ้น ซึ่งยังได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์กรดังกล่าวมีอำนาจในการดำเนินงานดังนี้ เช่น จดทะเบียน และออกใบอนุญาตมีอำนาจในการกำหนดบทลงโทษ กำหนดจริยธรรม หรือจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ และควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของสมาชิก

สหรัฐอเมริกา มีองค์กรกลางที่เข้ามากำกับดูแลสื่อกระจายเสียงการสื่อสารมวลชน คือองค์กร “Federal Communications Commission (FCC)” ซึ่งมีหน้าที่หลักคือความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแลกิจการด้านบรอดแบนด์ และกำกับดูแลกิจการที่สื่อสารโดยสาย และรับผิดชอบในการใช้งานคลื่นความถี่จำพวก Broadcast

สำหรับ FCC นั้น จะมีกฎหมาย Communications Act 1934 เป็นกฎหมายที่ให้มีการจัดตั้งขึ้นนอกจากนั้น (วชิราภรณ์ พวงจินดา, 2558: 120) ยังได้ระบุถึงอำนาจหน้าที่ของ FCC ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเสมอภาค และป้องกันการใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ชอบ ซึ่งมีอำนาจดังนี้ อำนาจในการออกใบอนุญาต และต่อใบอนุญาตอำนาจในการร่างกฎระเบียบข้อบังคับ อำนาจในการกำหนดนโยบายอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (อุษา บิ๊กกินส์, 2552: 14)

ญี่ปุ่น มีองค์กรที่เข้ามากำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน คือ NHK (Japan Broadcasting Corporation) มีหน้าที่ ในการควบคุมคุณภาพ และจะต้องเป็นไปตามกำหนดของมาตรฐานรายการของ

กฎหมายกระจายเสียง NHK จึงได้มีการร่างมาตรฐานรายการกระจายเสียงในประเทศเกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการควบคุมรายการ อีกทั้งยังเป็นการกำกับควบคุมดูแลการนำเสนอข่าวสาร เนื้อหา และการแพร่ภาพ NHK ยังได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกำกับดูแลข้อกำหนดในมาตรฐานรายการหรือผังรายการที่ได้มีการวางเอาไว้ ซึ่งรายการที่นำออกอากาศนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และประชาชนทั่วไปสามารถที่จะตรวจสอบรายการต่างๆ ได้โดยการแสดงความคิดเห็นมายังเจ้าหน้าที่ของ NHK (นิริวัชร ดันติภัสร์สิริ, 2559:270)

ปัญหาในเรื่องของไม่มีองค์กรที่อำนาจในการควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้มีการจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจในการควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนให้เหมือนกับวิชาอื่น เช่น ทนายความ แพทย์ นักบัญชี ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งขึ้นโดยมีพระราชบัญญัติให้มีการจัดตั้ง ขึ้นเพื่อควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพ และในการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนควรที่จะนำเอาวิธีการของสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นมาปรับใช้กับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งในสหรัฐอเมริกาที่มีกรองค์กรกลางที่เข้ามากำกับดูแลสื่อกระจายเสียง คือองค์กร “Federal Communications Commission (FCC)” และในญี่ปุ่นนั้นได้มีการจัดตั้ง NHK (Japan Broadcasting Corporation) และ(The Japan Commercial Broadcasters Association) อันเป็นหน่วยงานองค์กรในการกำกับดูแลการนำเสนอข่าวสาร และแพร่ภาพของสื่อมวลชนญี่ปุ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่สามารถออกข้อบังคับมาเพื่อควบคุมการของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนได้

2.ปัญหาในเรื่องของการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน

ซึ่งในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นั้นได้มีการบัญญัติในเรื่องของการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนไว้ในมาตรา 35 วรรคแรกไว้ว่า บุคคลที่ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นตาม

จริยธรรมแห่งวิชาชีพ ซึ่งในการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร หรือจะการแสดงความคิดเห็นนั้น ให้เป็นไปตามจริยธรรมของวิชาชีพ

จากการศึกษาในเรื่องของคำว่าจริยธรรมวิชานี้ พบว่าในการศึกษานั้นควรจะต้องศึกษาโดยแยกระหว่างคำว่า จริยธรรม (ethics) และคำว่า วิชาชีพ (profession)

คำว่า จริยธรรม (ethics) มาจากคำในภาษากรีกว่า ethos ซึ่งหมายถึงบุคลิกภาพ หรือสิ่งที่คนดีประพฤติปฏิบัติเพื่อจะได้มีบุคลิกภาพที่ดี

คำว่า วิชาชีพ (profession) นั้นแต่เดิมเรียกว่า อาชีพปฏิญาณ ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศประพันธ์ ได้ทรงบัญญัติขึ้นโดยทรงให้นิยาม คำว่า profession ว่าปฏิญาณ เนื่องจากทรงเห็นว่าสภาพอันแท้จริงแห่งวิชาชีพก็คือ อาชีพปฏิญาณ หรือการปฏิญาณตนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าจะประกอบอาชีพตามธรรมเนียมซึ่งมีการวางไว้เป็นบรรทัดฐาน (กิตติคุณ สุกัญญา, 2558: 7)

จากการศึกษาความหมายของคำว่า จริยธรรม และคำว่า วิชาชีพ เมื่อนำทั้งสองคำนั้นมาพิจารณาเข้าด้วยกันจะให้ให้ทราบถึงหมายความของคำว่า จริยธรรมวิชาชีพ (Professional Ethics) จึงหมายถึง แนวทาง และข้อที่พึงประพฤติปฏิบัติรวมไปถึงข้อห้ามสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพต่างๆ เพื่อไม่ให้วิชาชีพนั้นๆ ต้องเสื่อมเสีย

เมื่อพิจารณาในแง่ของเนื้อหาของจริยธรรมวิชาชีพ นั้นเป็นเพียงกฎเกณฑ์ที่ใช้กับผู้ประกอบการวิชาชีพเท่านั้น ไม่มีสภาพเป็นข้อบังคับที่ร่างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร และมีผลใช้บังคับระหว่างสมาชิกในองค์กรวิชาชีพเท่านั้น ซึ่งอาจเกิดจากจารีตประเพณี และแนวปฏิบัติที่ดำเนินกันมาของวิชาชีพนั้นๆ ในเชิงกฎหมายแล้ว จริยธรรมทางวิชาชีพลักษณะนี้ โดยทั่วไปแล้วไม่มีผลบังคับ อีกทั้งไม่มีความแน่นอนชัดเจน

เมื่อพิจารณาจริยธรรมกับกฎหมายแล้วจะพบว่า จริยธรรมเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้กำหนดความประพฤติ และควบคุมความประพฤติ เช่นเดียวกับกฎหมายที่เป็นเครื่องบ่งบอกว่า ประชาชนได้ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้อง



หรือการกระทำที่ผิดหรือไม่ จริยธรรมยังถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมกฎหมายให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติที่ดีขึ้น ลำพังกฎหมายนั้นไม่เพียงพอในการควบคุมความประพฤติของประชาชน เพราะการกระทำบางอย่างนั้นไม่มีความผิดต่อกฎหมาย แต่ในสังคมนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม ซึ่งกฎหมายเป็นการควบคุมพฤติกรรมของประชาชนได้เฉพาะพฤติกรรมขั้นต่ำที่สำคัญที่ยอมรับได้เท่านั้น ไม่ได้ควบคุมได้ทุกอย่าง

สหรัฐอเมริกา มีแนวทางของหลักเกณฑ์จริยธรรม (code of ethics) จาก “คณะกรรมการสื่อสารของรัฐ” (FCC-Federal Communication Commission) ซึ่งก็คือ ผู้กำกับดูแลกิจการวิทยุ โทรทัศน์ ในสหรัฐอเมริกาไม่ว่าจะเป็นช่องเชิงพาณิชย์ หรือช่องสื่อสารสาธารณะ ไม่ว่าจะ เป็นช่องข่าว หรือช่องรายการเด็ก บันเทิง เกมโชว์ ล้วนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ “FCC” ทั้งสิ้น(ราม เชื้อสถาปนศิริ: 2556)

ญี่ปุ่นมีองค์กรวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญด้วยกัน 2 องค์กรหลัก คือ

JBA มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้สถานีโทรทัศน์ที่เป็นสมาชิกร่วมมือ และปฏิบัติตามโดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ คือ สิทธิมนุษยชน การรายงานข่าว การเมืองอาชญากรรม ครอบครัว และเยาวชน การพัฒนาการศึกษา ศาสนา และการนำเสนอโฆษณา เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติ และช่วงเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ชมแต่ละช่วง เช่น ช่วงเวลาสำหรับเด็กและเยาวชน คือ 17.00–21.00 น.

The Broadcasting Ethics and Program Improvement Organization (BPO) (องค์กรจริยธรรมด้านการแพร่ภาพกระจายเสียง และการปรับปรุงรายการ) BPO เป็นหน่วยงานอิสระจากรัฐบาล มีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์จากประชาชนดำเนินการรับเรื่องร้องเรียน และเป็นบุคคลที่สามในการพิจารณาปัญหาด้านจริยธรรม สิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองผู้บริโภค ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางโทรทัศน์ BPO มีกรอบในการกำกับดูแลเนื้อหาที่สอดคล้องกับบทบาทของสื่อมวลชนตามที่กฎหมาย

ผู้วิจัยเห็นควรว่าให้มีการจัดทำจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และให้มีสภาพบังคับตามกฎหมายจากองค์กรวิชาชีพที่มีอำนาจตามกฎหมายเช่น สภานายแพทย์สภา และสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งองค์กรที่กล่าวมานั้นเป็นองค์กรที่มีมีการให้อำนาจในการออกกฎ กฎระเบียบ จริยธรรม หรือมรรยาทของผู้ประกอบวิชาชีพ

3. ปัญหาในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ผู้ถูกระทำละเมิดโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นได้ใช้เสรีภาพที่ตนมีตามกฎหมาย ทำให้เกิดความเสียหายกับบุคคลอื่น ในการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนควรที่จะกำหนดความผิดไว้โดยเฉพาะ เพราะว่าการที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนได้นำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือข้อมูลต่างๆ ควรที่จะต้องวิเคราะห์ในข้อมูลเหล่านั้นก่อนที่จะทำการนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามวิสัยของผู้ประกอบวิชาชีพ

การใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น การที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปเสนอให้แก่ประชาชนได้รับรู้ อาจมีบางกรณีที่เกิดกระทบกับสิทธิส่วนตัวของผู้อื่น และก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนตัวได้ ซึ่งปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ได้แก่ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้จากการศึกษา พบว่าในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การกระทำของสื่อมวลชนในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่เป็นความผิดไว้ โดยเฉพาะจึงทำให้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นอยู่ภายใต้ของเงื่อนไขของบทกฎหมายทั่วไป ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นมีเสรีภาพในการพิมพ์ การโฆษณา และการนำเสนอข่าวสารได้อย่างเสรีภาพตามแนวความคิดอิสรภาพนิยม แต่ในการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย

และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องจึงเกิดเป็นแนวคิดอิสรภาพนิยมรูปแบบใหม่ และได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในชื่อแนวคิดที่ว่าด้วยความรับผิดชอบทางสังคม ในแนวคิดนี้เสรีภาพถูกจำกัดขอบเขตด้วยความรู้สึกรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพภายใต้จรรยาบรรณของสมาคมวิชาชีพ และโดยการควบคุมโดยองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล หรือองค์กรอื่นๆ

จากการศึกษามีกฎหมายหลายฉบับที่ใช้บังคับกับการทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่เป็นการเป็นการกำหนดความผิดของสื่อมวลชนในลักษณะหนึ่งลักษณะใดเป็นความผิดไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นจึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายทั่วไป ซึ่งเป็นการขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน โดยเฉพาะในเรื่องของการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นที่เป็นการละเมิดในสิทธิส่วนตัวในความผิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคล จากการศึกษพบว่าในประเทศไทยนั้น มีองค์กรวิชาชีพต่างๆ ที่มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในการกระทำในลักษณะที่เป็นการกระทำที่เป็นความผิดในทางจริยธรรมที่จะทำให้มีการเสื่อมเสียถึงชื่อเสียง เกียรติของวิชาชีพนั้น หรือในการกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น

ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ นั้นมีข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529

ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ นั้นมีพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525

สหรัฐอเมริกาไม่มีกฎหมายเรื่องการหมิ่นประมาทของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน คือ การโฆษณาให้แพร่หลาย ไม่ว่าจะด้วยการพูด การเขียน พิมพ์ วาด หรือวิธีการอื่น ซึ่งทำให้บุคคลอื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดทางอาญาและทางแพ่งด้วย ผู้กระทำผิดต้องรับโทษทางอาญาและต้องชดใช้ค่าเสียหาย ในกรณีที่ข้อความที่นำเสนอเป็นความจริง และเรื่องที่น่าเสนอเป็นเรื่องที่กระทบต่อสาธารณชน จะได้รับการคุ้มครองจากบทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 ของรัฐธรรมนูญ เว้นแต่การรายงานที่ไม่เป็นความจริง ในกรณีของการนำเสนอ

ข้อมูลของบุคคลธรรมดา อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลนั้น และโดยการกระทำของบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ศาลสูงสุดของสหรัฐได้วางหลักไว้ว่า “บุคคลดังกล่าวไม่อาจที่จะเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งต่อการกระทำนั้นได้ เว้นแต่การกระทำของสื่อมวลชนนั้นได้ละเมิดมาตรฐานความรับผิดชอบที่สื่อพึงต้องระมัดระวัง” ภายใต้การคุ้มครองแก่เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

สหรัฐอเมริกานั้น มีแนวในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจาก “คณะกรรมการสื่อสารของรัฐ” (FCC-Federal Communication Commission) ซึ่งก็คือ ผู้กำกับดูแลกิจการวิทยุ โทรทัศน์ ในประเทศอเมริกา ไม่ว่าจะ เป็นช่องข่าว หรือช่องรายการเด็ก ล้วนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ “FCC” ทั้งสิ้นโดยมีการกำหนดการกระทำของสื่อมวลชนไว้คือไว้ดังนี้**(ซาม เชื้อสถาปนศิริ 2556)**

ประการที่หนึ่ง ต้องแน่ใจว่าไม่มีพฤติกรรม หรือ เนื้อที่ลามก อนาจาร หรือแสดงออกในแง่ลบเรื่องเพศสัมพันธ์

ประการที่สอง รายการต้องไม่บันทึภาพขณะที่ผู้ร่วมรายการทำกิจธุระส่วนตัวในห้องน้ำ หรือพื้นที่ส่วนตัว

ประการที่สาม รายการต้องไม่เปิดเผยพฤติกรรมที่น่าอาย ความลับ หรือข้อมูลอื่นใด

ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการบัญญัติในเรื่องของการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น หรือให้เกิดความเสื่อมเสียต่อวิชาชีพสื่อมวลชนได้ เพื่อให้มีการบังคับใช้ได้เป็นการทั่วไปขึ้นเช่นเดียวกับวิชาชีพ ทนายความ แพทย์ โดยให้มีการกำหนดการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่ทำให้เกิดความเสียหาย

4. ปัญหาในเรื่องของสภาพของบุคคลตามกฎหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ใช้ในการรับรองและคุ้มครองบุคคลสาธารณะเป็นการเฉพาะดังเช่นสหรัฐอเมริกา ได้มีการประกาศใช้กฎหมาย เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน หรือ



ช่างภาพที่กระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ถูกตราขึ้นในสหรัฐอเมริกา คือ กฎหมายต่อต้านปาปาราซซี (Anti papaprazzi law) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการเท่าทันเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า และบรรทัดฐานของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลโดยอ้อม โดยการออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับโดยตรง อันเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยับยั้งพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของช่างภาพ

สำหรับบุคคลสาธารณะในสหรัฐอเมริกาได้มีการพิจารณา และมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนในเรื่องของการใช้ชีวิตส่วนตัว และการใช้ชีวิตของการเป็นบุคคลสาธารณะ ในสหรัฐอเมริกาในเรื่องการใช้ชีวิตทั่วไปของบุคคลสาธารณะสามารถใช้ได้อย่างไม่ต้องกลัวถึงการที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจะเข้ามารบกวนความเป็นส่วนตัว เพราะ มีกฎหมายที่ได้คุ้มครองบุคคลสาธารณะในการใช้ชีวิตส่วนตัว คุ้มครองบุคคลสาธารณะในกรณีมีการละเมิดโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน คือกฎหมายต่อต้านปาปาราซซี ซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองเสรีภาพของบุคคลสาธารณะ เพื่อไม่ให้ถูกกระทำการละเมิดจากการถูกแอบถ่าย หรือการรบกวนการใช้ชีวิตส่วนตัวจากประชาชนทั่วไป หรือผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

ซึ่งประเทศไทยนั้นไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองบุคคลสาธารณะตามที่ได้กล่าวมา ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของขอบเขตของการใช้ชีวิตเป็นส่วนตัว กับการใช้ชีวิตอย่างบุคคลสาธารณะ

ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขให้เกิดความชัดเจนในการใช้ชีวิตส่วนตัว และการใช้ชีวิตบุคคลสาธารณะ การไม่มีความชัดเจนดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดปัญหาการที่บุคคลสาธารณะถูกละเมิดจากการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนได้โดยง่าย และยังไม่มียกเว้นกฎหมายที่เป็นการชัดเจนของการละเมิดต่อบุคคลสาธารณะ ว่ามีการละเมิดในรูปแบบใดบ้าง ถึงแม้ว่าจะมีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญเช่น สิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในชื่อเสียงเกียรติยศ ครอบครัวนั้นได้รับการคุ้มครองปกป้อง แต่ก็ยังเป็นนามธรรมที่ไม่มีการระบุเอาไว้อย่างชัดเจนว่าการ

กระทำใดแน่ที่เป็นการละเมิดบุคคลสาธารณะ ซึ่งในกรณีประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย ได้มีการออกกฎหมายต่อต้านปาปาราซซี เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกระทำละเมิดต่างๆ ว่าการกระทำใดบางเป็นการละเมิดต่อบุคคลสาธารณะ และยังมีกำหนดบทลงโทษเอาไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงสมควรนำบางบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ มาพัฒนาต่อยอดเป็นกฎหมายของไทย เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลสาธารณะจากการกระทำละเมิดของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน โดยบทบัญญัติที่สมควรนำมาปรับใช้ในการแก้ไขสภาพปัญหานี้เช่น

มาตรา 1708.8(a) บัญญัติว่า บุคคลย่อมจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่มีการละเมิดต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวในทางกายภาพ เมื่อมีการบุกรุกเข้าไปยังที่ดินของผู้อื่นโดยรู้สึกตัว และไม่ได้รับอนุญาตในการกระทำนั้น และต้องรับผิดชอบในกรณีที่มีการล่วงล้ำเข้าไปยังดินแดนส่วนตัวของผู้อื่น โดยเจตนาที่จะถ่ายภาพหรือบันทึกเสียงเอาไว้”

“มาตรา 1708.8(b) บัญญัติว่า บุคคลย่อมจะต้องรับผิดชอบในการละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัว เมื่อมีการกระทำการถ่ายภาพ หรือบันทึกเสียงของบุคคลอื่นซึ่งบุคคลนั้นกำลังกระทำกิจกรรมส่วนตัว หรือการใช้ชีวิตส่วนตัว หรือกิจกรรมในครอบครัว หรือกิจกรรมอื่นใดที่สามารถคาดหมายได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวต้องใช้ความเป็นส่วนตัว โดยมีการใช้อุปกรณ์บางประการที่จะเป็นตัวช่วยในการเพิ่มความชัดเจนความสามารถในการเก็บภาพถ่าย หรือบันทึกเสียงนั้น โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีการบุกรุกทางกายภาพก็ตาม”

สำหรับปัญหาในการให้คำจำกัดความของบุคคลสาธารณะตามกฎหมายไทยนั้น ควรมีการให้คำนิยามคำว่าบุคคลสาธารณะให้ชัดเจน ซึ่งในปัจจุบันนั้นโลกได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านของเทคโนโลยี และทั้งการสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้คำว่าบุคคลสาธารณะนั้นไม่ใช้จำกัดไว้ แค่ นักแสดง นักร้อง นักกีฬา หรือนักเมืองจึงควรมีค่านิยามที่ควบคุม และชัดเจนในเรื่องของบุคคลสาธารณะ ซึ่งการให้ความหมายของบุคคลสาธารณะนั้นได้มีความหมายที่หลากหลายเช่น

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะไว้ดังนี้

บุคคลสาธารณะ (public figure) คือ คนที่เป็นที่รู้จักหรือคนที่มีเจตนาจะเข้าไปอยู่ในการโต้เถียงของสาธารณะ

บุคคลสาธารณะโดยสภาพ (all-purpose public figure) คือ คนที่มีชื่อเสียงแพร่หลายหรือเป็นที่รู้จัก ในทุกวัตถุประสงค์ และในทุกความหมาย

บุคคลสาธารณะภายใต้สภาวะวิสัย (limited-purpose figure) คือ บุคคลที่อยู่ในหัวข้อสนทนาพิเศษของสาธารณะชน หรือ เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโดยเป็นที่รู้จักในเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือข้อนั้นๆ เท่านั้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ นักวิชาการด้านกฎหมายอาญา ได้ให้นิยามไว้ว่า “บุคคลสาธารณะ คือ บุคคลที่ได้เสนอตัวต่อประชาชน (Public figure) ย่อมอยู่ในวิสัยที่ประชาชนจะติชมด้วยความเป็นธรรมได้ เพราะการทำงานของบุคคลเหล่านี้มีผลต่อสาธารณะ จึงต้องยอมรับคำติชม (feedback)

ศาลไทยได้มีการให้ความหมายของ บุคคลสาธารณะ หมายถึง บุคคลที่ประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจติดตามพฤติกรรม และยอมถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้

จากความหมายดังกล่าวนี้จึงควรมีคำนิยามของคำว่าบุคคลสาธารณะ เช่น บุคคลสาธารณะ คือ บุคคลที่ประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจติดตามพฤติกรรมของบุคคลนั้น และบุคคลดังกล่าวนี้ยอมถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ ตามเหตุอันสมควร

5.สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พบว่า เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงปัญหาทางกฎหมายที่เกิดจากกฎหมายที่ขอกจำกัดเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนี้

ปัญหาในการที่ไม่เมืองค์กรในการตรวจสอบการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นการเฉพาะ ว่าการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นได้กระทำไปโดยที่ไม่ชอบกฎหมายหรือไม่ และหน่วยงานที่มีอยู่นั้นก็ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมดูแลได้อย่างเต็มที่ ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นไม่มีความสมดุลระหว่าง สิทธิส่วนตัว กับเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร และสิทธิที่จะได้รับรู้ของประชาชน กับความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สาธารณะ โดยการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นการละเมิดนั้นเกิดจากการไม่มีสมดุลในเสรีภาพดังกล่าว ในบางครั้งก็มีการให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารจนมากเกินไป ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นพยายามทำทุกวิถีทางที่จะได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร โดยมุ่งเน้นแต่การขายข่าวโดยมิได้ตระหนักต่อประโยชน์สาธารณะ

ปัญหาในเรื่องของการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นั้นได้มีการบัญญัติในเรื่องของการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไว้ในมาตรา 35 วรรคแรกว่า บุคคลที่ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ซึ่งในการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นในการนำเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นนั้นให้เป็นไปตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ซึ่งจริยธรรมแห่งวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพนั้นไม่มีสภาพบังคับเป็นการทั่วไปที่จะสามารถนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานได้อย่างชัดเจน แต่เป็นเพียงสภาพบังคับสำหรับเพียงแต่สมาชิกของผู้ประกอบกิจการสื่อมวลชนแต่ละประเภทเท่านั้น

ปัญหาในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกระทำละเมิดโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นได้ใช้เสรีภาพของตนในฐานะผู้ประกอบ

วิชาชีพสื่อมวลชน จึงควรที่จะกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนไว้เป็นการเฉพาะ เพราะว่าการที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นได้นำเสนอข่าวสาร หรือข้อมูลต่างๆ ควรวิเคราะห์ในข้อมูลนั้นแล้วตามวิสัยของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน เมื่อตนรู้อยู่แล้วว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง หรือเป็นข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคล หรือเป็นข้อมูลอันเป็นเท็จ การนำเสนอข้อมูลดังกล่าวนี้ อาจจะทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคมได้ ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการแสวงหาความจริงที่มานำเสนอให้แก่ประชาชน โดยเห็นแก่ประโยชน์ของสาธารณะเป็นสำคัญ

ปัญหาในเรื่องของสภาพของบุคคลตามกฎหมายสภาพปัญหาดังกล่าวเกิดจากสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้สภาพของบุคคลได้มีการแบ่งแยกบุคคลธรรมดา และบุคคลสาธารณะเป็นต้น ในเรื่องของบุคคลสาธารณะ ในการนำเสนอข่าวสารของบุคคลสาธารณะนั้นก็จำเป็นที่จะต้องมีการมีขอบเขตที่ต่างจากบุคคลทั่วไป เพราะว่าบุคคลสาธารณะนั้นที่บุคคลที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจ แต่บุคคลสาธารณะมีสิทธิและเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาในสังคมซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ให้การรับรอง และคุ้มครองบุคคลสาธารณะเป็นการเฉพาะ

จากการศึกษาปัญหาในการใช้เสรีภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนจะต้องเป็นไปตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรให้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่นเดียวกับ สภานายความ แพทยสภา และสภาวิชาชีพบัญชี และให้องค์กรดังกล่าวมีหน้าที่ในออกจริยธรรม หรือจรรยาบรรณของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และให้มีหน้าที่ในการตรวจสอบ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนโดยเฉพาะ และให้มีอำนาจในการลงโทษผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน

2. สมควรให้มีการจัดทำจริยธรรม หรือจรรยาบรรณของผู้ประกอบการวิชาชีพของสื่อมวลชนให้สภาพบังคับ

ตามกฎหมาย เพื่อให้มีสภาพที่สามารถบังคับได้ใช้กับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนให้เป็นการทั่วไป ดังนั้นในการจัดทำจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนให้มีสภาพบังคับนั้น

3. ควรให้มีการบัญญัติในเรื่องของการกระทำของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นความผิดไว้ โดยเฉพาะเช่นเดียวกับวิชาชีพ ทนายความ แพทย์ และนักบัญชี โดยมีเนื้อหาในจริยธรรมของดังนี้

1. ผู้สื่อข่าวต้องเคารพต่อกฎหมาย และต้องไม่ประพฤดิหรือปฏิบัติการใดๆอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

2. ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ ต้องหลีกเลี่ยงการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความสำคัญคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส

3. ต้องละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัว หมิ่นประมาท ทำให้เสียชื่อเสียง ถูกเกลียดชัง หรือข้อความความที่เป็นการยั่ว

4. ต้องไม่เสนอภาพที่อุจาด ลามก อนาจาร นำหวาดเสียว หรือที่อาจละเมิดศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

5. ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจนคลาดเคลื่อน หรือเกินเลยจากความเป็นจริง และภาพทุกภาพที่จะนำลงตีพิมพ์หรือออกอากาศ ต้องเป็นภาพที่ได้จากสถานที่หรือเหตุการณ์จริงเท่านั้น

4. ควรให้มีการบัญญัติถึงนิยามของคำว่าบุคคลสาธารณะ หมายถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ และสามารถที่ถูกละเมิดได้ ซึ่งนอกจากการให้คำนิยามแล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหมวดว่าด้วยการความผิดฐานละเมิด โดยเพิ่มฐานความผิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในการละเมิดบุคคลสาธารณะ โดยนำหลักการของกฎหมายกฎหมายต่อต้านปาปาราสซี (Anti paparazzi law) มาปรับใช้กับประเทศไทย



6.กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ ประหยัด ดอกไม้งาม และคุณแม่ สุภาพร ดอกไม้งาม ที่ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูให้ความรักความเสียสละและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดชีวิตที่ผ่านมา พร้อมทั้ง เป็นผู้ให้ทุนการศึกษา แก่ข้าพเจ้าในการศึกษาเล่าเรียน และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.กฤษณ์ วสินนท์ ท่านได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขงาน และให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

7. บรรณานุกรม

- จริยธรรมสื่อ (Media Ethics),เรื่อง หลักจริยธรรมของสื่อมวลชน,ศาสตราจารย์ กิตติคุณ สุภิญญา งาม เชื้อสถาปนศิริ นักวิชาการสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน (สวส.)/ไทยพีบีเอส โพสต์ทูเดย์ 03 มิถุนายน 2556
- นิธิวัชร ต้นติภัสร์สิริ, 2559,เสรีภาพของสื่อมวลชน:ศึกษกรณีก การนำเสนอข่าวสารของนักแสดง ,วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรีดี เกษมทรัพย์ 2555 นิติปรัชญา กรุงเทพมหานคร :โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วนิดา แสงสารพันธ์, 2551,หลักกฎหมายสื่อสารมวลชน ,พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน
- วชิราภรณ์ พวงจินดา,2558,แนวทางการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย, วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- อุษา บิ๊กกินส์, 2552,มองต่างแดน คุ้มครองผู้บริโภคสื่อองค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค:จากบทเรียนนานาชาติ สู่นโยบายการจกตั้งในประเทศไทย,พิมพ์ครั้งที่ 1,กรุงเทพ:บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด



การแทรกแซงความเป็นส่วนตัว : ศึกษาความรับผิดทางอาญา
กรณีการเผยแพร่ภาพส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์

Privacy Interference: A Case Study of Personal Photo Published on
Social Online Media

วัชรพล ชัยปัญญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2 ถนน พระจันทร์ แขวง พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

E-mail: wchaipanya687@gmail.com

บทคัดย่อ

เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน หนึ่งในนั้นก็คืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ปัจจุบันมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคม ตัวอย่างเช่นโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่ปัจจุบันสามารถที่จะทำการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตได้รวดเร็วและเข้าถึงได้ตลอดเวลาอีกทั้งยังสามารถที่จะบันทึกภาพไม่ว่าจะเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาที่เกิดจากการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวจากการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว ซึ่งความเป็นส่วนตัวนั้นเป็นสิทธิที่จะอยู่โดยลำพังปราศจากรบกวนจากบุคคลภายนอกที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 35 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองเอาไว้แต่กฎหมายในลำดับรองนั้นยังไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลในกรณีที่มีผู้อื่นทำการเผยแพร่ภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมซึ่งภาพนั้นน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้นั้น ดังนั้นกฎหมายลำดับรองของไทยจึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้นให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : สิทธิในความเป็นส่วนตัว, ภาพส่วนตัว, เครือข่ายสังคมออนไลน์, การกำหนดความรับผิดทางอาญา

Abstract

Technology, nowadays, is rapidly developed causing changing in a number of aspects and one of those is electronic devices. Electronic devices are at present high effective, and they play crucial roles in daily life of people. For example, a smart phone which is easily and all time connected to the internet. Besides, it can capture photos and record as videos with high quality. This study aims to study problems of privacy interference caused by application of such technology. According to Section 35 of Constitution of the Kingdom of Thailand, privacy is rights to enjoy life with peace and without interference. However, secondary related laws do not fully provide protection of such rights to the case of personal photo published which shall cause any damages. Thus, the secondary related laws require improvement so as to provide provisions to fully protect rights to enjoy privacy of person.

1. บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่ผู้คนทั่วไปนั้นสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลทุกประเภทได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ที่เชื่อมต่อถึงกับโครงข่ายอินเทอร์เน็ต(รัฐวิบูลย์ ขอบอิสระ, 2557: 211)ประกอบกับเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากทำให้การเข้าถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ง่ายและมีความหลากหลายเนื่องจากมีราคาถูกและมีความแพร่หลาย โดยหนึ่งในอุปกรณ์เหล่านั้นได้แก่ เครื่องมือสื่อสาร ตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่แท็บเล็ต (Tablet) และอุปกรณ์อย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งมีทั้งช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางเดียว (One way Communication) หรือการติดต่อสองทาง (Two Way Communication) ตัวอย่างช่องทางสื่อสารที่สามารถติดต่อได้ทั้งสองรูปแบบไม่ว่าจะเป็นติดต่อสื่อสารทางเดียวหรือติดต่อสองทางโดยผ่านการเชื่อมต่อเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันก็คือเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ไม่ว่าจะเป็น Facebook , ApplicationLine เป็นต้น ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างกลุ่มผู้ใช้ในกลุ่มต่างๆ จนเกิดเป็นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) บนโลกออนไลน์ที่สามารถที่จะเชื่อมโยงถึงกันกลายเป็นสังคมเสมือนจริง (Virtual Communities) โดยมีความสัมพันธ์และทับซ้อนกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในโลกของความเป็นจริง โดยผู้ใช้สามารถที่จะสร้างแฟ้มข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอาจมีลักษณะสาธารณะหรือกึ่งสาธารณะ (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2555 : 40) โดยลักษณะของรูปแบบการใช้งาน (Function) ของสื่อสังคมออนไลน์ กล่าวโดยสรุปคือ ผู้ใช้สามารถนำเข้า (UpLoad) ทั้งที่เป็นตัวอักษร บทความ วิดิทัศน์ รูปภาพต่างๆ หรือผลงานการสร้างสรรคของผู้ใช้ ลงไปในระบบ และผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์รายอื่นสามารถที่จะเข้าไปแสดงความความคิดเห็น (Comment) สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ความสนใจร่วมกันในวิดิทัศน์หรือรูปภาพนั้นได้ หรือสามารถที่จะเผยแพร่ต่อ (Share) ออกไป กล่าวโดยสรุปคือการสื่อสารผ่านเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้น ช่วยให้ผู้ใช้งานนั้นสามารถสร้างเนื้อหา (Content) ของการสื่อสารได้ด้วยตนเองโดยเปิดโอกาสให้

ผู้ใช้งานมีบทบาทในการสื่อสารได้อย่างเท่าเทียมกันและสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างที่ สามารถที่จะเชื่อมโยงผู้ใช้งานที่อยู่คนละสถานที่ให้สามารถที่จะสื่อสารกันและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็วที่เดียวกัน (ภาสกร จิตไคร์ครวญ, 2553 : 23) อีกทั้งยังสามารถที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วแพร่หลาย ซึ่งจากการพัฒนาของเทคโนโลยีดังกล่าวมาข้างต้นนั้นปัญหาที่พบบ่อยคือการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น โดยผู้เขียนนั้นแบ่งสภาพการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวไว้สองประการ คือ 1. การถ่ายภาพโดยไม่ได้รับความยินยอม 2.การเผยแพร่ภาพถ่ายโดยปราศจากความยินยอมของบุคคลนั้นโดยเป็นการกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของภาพนั้น ซึ่งความเป็นส่วนตัวดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองและคุ้มครองเอาไว้ใน มาตรา 32 แต่เมื่อเกิดการกระทำที่เป็นการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวขึ้นมา บทบัญญัติทางกฎหมายอาญานั้นจะใช้เป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งพบบ่อยที่สุด ซึ่งบทบัญญัตินั้น ได้แก่ มาตรา 397 ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษในความผิดฐานทำให้เดือนร้อนรำคาญเกินควร มาตรา 326 328 ซึ่งเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ทั้งในกรณีปกติและกรณีของการโฆษณาและ มาตรา 14 16 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งกฎหมายดังกล่าว ต่างก็มีข้อจำกัดและไม่สามารถที่จะคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวได้อย่างครอบคลุมในหลายประการ เนื่องจากไม่ใช่กฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยตรงจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะศึกษาถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเรื่องการการแทรกแซงความเป็นส่วนตัว โดยกำหนดกรอบในการศึกษาเฉพาะในส่วนการเผยแพร่ภาพถ่ายโดยปราศจากความยินยอมของบุคคลอื่นเท่านั้น โดยจะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาถึงขอบเขต นิยามของคำว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว” แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัว รวมทั้งสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการคุ้มครองตาม

กฎหมาย รวมทั้งขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคลธรรมดา บนพื้นที่เว็บไซต์เครือข่ายสังคมโดยกำหนดกรอบการศึกษา ความเป็นส่วนตัวไปในเรื่องของภาพของบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยเนื้อหาของภาพนั้นไม่มีลักษณะลามกหรืออนาจาร หรือไม่มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาท เท่านั้น

2) เพื่อศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องว่า มีบทบัญญัติใดบ้างที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและข้อจำกัดของบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิ ความเป็นอยู่ส่วนตัว

3) เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมในการกำหนดว่าการ แทรกแซงความเป็นส่วนตัวของบุคคลทั่วไปบนพื้นที่เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์

4) เพื่อเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไข ปัญหาหรือป้องกันไม่ให้เกิดการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของ บุคคลธรรมดาบนพื้นที่เว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์

3. สมมติฐานการศึกษา

การกระทำที่เป็นการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของ บุคคลธรรมดาบนสื่อสังคมออนไลน์โดยการนำภาพที่ผู้เผยแพร่ นั้นประสงค์เผยแพร่ในลักษณะที่เป็นส่วนตัว หรือภาพบุคคลที่มีผู้แอบถ่ายไปเผยแพร่ต่อสาธารณะเป็นเรื่องที่สาธารณะไม่มีความเกี่ยวข้องโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมและในประเทศไทย ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกรบกวนสิทธิใน ความเป็นอยู่ส่วนตัวในกรณีถูกรบกวนจากการใช้เว็บไซต์ เครือข่ายสังคมไว้เป็นการเฉพาะ แม้ว่ากฎหมายหลายฉบับที่ สามารถนำมาปรับใช้ได้แต่พบปัญหาในแง่องค์ ประกอบ ขอบเขต หลายประการ อันทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้ ถูกรบกวนจากการใช้เว็บไซต์ เครือข่ายสังคมโดยพฤติกรรม ต่างๆ ในปัจจุบันได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม เพื่อเป็นการ ป้องปรามการกระทำดังกล่าวสมควรกำหนดให้ผู้นั้นต้องมี ความรับผิดชอบทางอาญา

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ถึงความ เหมาะสมในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของการเผยแพร่

ภาพส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเนื้อหาของภาพ ส่วนตัวที่ไม่มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทหรือมีลักษณะ ลามกอนาจารเท่านั้น

5. วิธีการศึกษา

ศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักโดยค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ บทความ หนังสือ ตำรา ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ข้อมูลจากระบบ อิเล็กทรอนิกส์ของไทยและต่างประเทศ รวมทั้งคำพิพากษาของ ศาล เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา เปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล ต่างๆ

6. ผลการศึกษา

6.1 ข้อความคิดว่าด้วยความเป็นส่วนตัวและสิทธิ ความเป็นส่วนตัว

6.1.1 ความเป็นส่วนตัว

เป็นเรื่องยากที่จะนิยามหรือกำหนดขอบเขตให้ ชัดเจนว่าอะไรคือเรื่องส่วนตัว อะไรไม่ใช่ส่วนตัว ซึ่งหาก พิจารณาตามตัวอักษร ความเป็นส่วนตัว (Private) หมายถึง ส่วนตัว เป็นความลับไม่ปล่อยให้คนอื่นรู้ เฉพาะตัว บุคคล รโหฐาน และ Privacy หมายถึงความเป็นส่วนตัว ความโดด เดี่ยว ความสันโดษ การอยู่คนเดียว ความลับ (วุฒินิคมภักฑรา กูร, 2546 : 17) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในความหมายทั่วไปแนวคิด เรื่องความเป็นส่วนตัวนั้นเป็นการยากที่จะแยกออกจากความ ปรรตนาที่จะถูกทิ้งไว้คนเดียว เพื่อให้ผู้นั้นมีอิสระที่จะเป็นตัว ของตัวเอง โดยไม่มีการยับยั้งและข้อจำกัดอันเกิดจากการสอด รู้สอดเห็นของคนอื่นและรวมไปถึงการบุกรุกพื้นที่ที่เราต้องการ ความเป็นส่วนตัวด้วยดังนั้นความเป็นส่วนตัวจึงมักนำมา อธิบายอาณาเขตบริเวณที่มีการลากเส้นกำหนดไว้ว่าพื้นที่ใด เป็นอาณาบริเวณส่วนตัว นอกจากการกล่าวถึงความ เป็นส่วนตัวในเชิง พื้นที่ หรือ การระบุตำแหน่งแล้วความเป็น ส่วนตัวนั้นยังครอบคลุมไปยังกรณีที่ไม่ต้องการให้มีผู้ใดเข้ามา รู้ เห็นในการกระทำหรือความสัมพันธ์กับบุคคลในเรื่องส่วนตัว หรือเข้ามาสอดแทรกในประเด็นที่ต้องตัดสินใจ ซึ่งมีลักษณะ

เชิงศีลธรรม เช่น การทำแท้งการคุมกำเนิด และรสนิยมทางเพศ เป็นต้น(วุฒินิติกรรมสภาทนาย, 2546 : 26)

6.1.2 สิทธิในความเป็นส่วนตัว

ในทางกฎหมายแล้วความเป็นส่วนตัวนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองไปเสียทั้งหมด มีเพียงบางเรื่องเท่านั้นที่กฎหมายให้ความ(Raymond Wacks แปลโดย อธิปจิตฤกษ์ 2556 : 73) โดยสิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้นเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในนิยามหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคล (Personal Right) (นคร เสรีรักษ์, 2557 : 62)หมายถึงสิทธิประจำตัวของบุคคลอันประกอบด้วยเสรีภาพในร่างกายการดำรงชีวิตมีความเป็นส่วนตัว ซึ่งกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองมิให้ผู้อื่นมาละเมิดได้ โดยเมื่อพิจารณาแนวทางที่ประเทศต่างๆ ได้ยอมรับคุ้มครองให้อยู่ในความหมายของสิทธิส่วนตัว และโดยศึกษาจากคำพิพากษาของศาลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สิทธิส่วนตัว จะได้แก่ (ซูซีฟ ปินตะสิริ, 2525 : 3-4)

(1) สิทธิส่วนตัวภายนอก คือ ชื่อ เครื่องหมาย เครื่องหมายประจำตระกูล เครื่องหมายสมาคม เครื่องแบบหรือสัญลักษณ์ของสมาคม เครื่องหมายการค้า ชื่อและเครื่องหมายการค้าตราของบริษัทและหีบห่อสินค้า

(2) สิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง คือ เกียรติยศชื่อเสียงส่วนตัว เกียรติยศชื่อเสียงทางวิชาชีพหรือการค้า

(3) สิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับความลับ คือ ความลับส่วนตัว สภาพจิต สุขภาพ ชีวิต ครอบครัว ความลับทางวิชาชีพหรือการค้า ความเป็นอิสระในการดำรงชีวิต การเปิดจดหมาย ดักฟังโทรศัพท์ สิทธิในรูปภาพของตน สิทธิที่จะไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน

(4) สิทธิส่วนตัวภายใน คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย (การรบกวนทางกาย) และจิตใจ(การถูกรบกวนทางจิตใจ) เสรีภาพในการกระทำและการทำงานตามใจสมัคร

6.1.3 พัฒนาการในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว

พัฒนาการครั้งสำคัญที่เห็นว่ามีผลชัดเจนในการพัฒนาแนวความคิดการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวมากที่สุด คือ เมื่อมีการเผยแพร่บทความเรื่อง “The Right To Privacy” โดย Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis ซึ่งต่อมาได้เป็นผู้พิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งตีพิมพ์ลงในวารสาร Harvard Law Review โดยบทความดังกล่าวเป็นผลสะท้อนของพัฒนาเทคโนโลยีในช่วงปี ค.ศ. 1980 การเกิดขึ้นของโทรเลข โทรศัพท์การมีแท่นพิมพ์หนังสือที่สามารถพิมพ์หนังสือได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้แก่ กล้องสแนป (Snap Camera) โดยอีสต์แมน โกดัก (Eastman Kodak)ซึ่งมีราคาถูกและสามารถพกพาได้สะดวก ทำให้ไม่ว่าใครๆก็ตามอาจถ่ายภาพของตนได้ที่บ้านที่ทำงานหรือตามสถานที่ต่างๆ (Raymond Wacks แปลโดย อธิป จิตฤกษ์ 2556 : 107-108) ซึ่ง Warren และ Brandies กล่าวไว้ในบทความว่า ความก้าวหน้าดังกล่าวนี้ทำให้มีความจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่บุคคล เพราะพัฒนาการของเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้เกิดการคุกคามสิทธิประโยชน์ของบุคคลอย่างน่ากลัว

ในบทความ The Right to Privacy ดังกล่าว Warren และ Brandeis อธิบาย “สิทธิในความเป็นส่วนตัว” (Privacy) ว่าหมายถึงสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง (The Right to be let alone) เป็นการมองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสองแง่มุม คือ ความเป็นส่วนตัวในแง่นามธรรม ได้แก่ การที่บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความเชื่อถือศรัทธาในลัทธิศาสนา ส่วนความเป็นส่วนตัวในทางรูปธรรม คือ สิทธิที่จะอยู่โดยลำพังปราศจากการรบกวนและการแทรกแซงจากสังคม การอยู่อย่างสันโดษไม่ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม

นอกจากนั้น Warren และ Brandies ยังได้ตั้งข้อสังเกตที่สำคัญในบทความดังกล่าวว่า ในขณะนั้นรัฐธรรมนูญคุ้มครองบุคคลต่อการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่เกิดจากการกระทำของรัฐเท่านั้น ซึ่งทั้ง Warren และ Brandies มีความเห็นแย้งว่านอกจากจะคุ้มครองจากการกระทำของรัฐแล้ว บุคคลควรได้รับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวจากการละเมิดที่เกิดจากการกระทำของเอกชนคนอื่นๆด้วย จากบทความดังกล่าวแม้จะทำให้เกิดประเด็นวิพากษ์

เกี่ยวกับความสำคัญของการให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัว และให้นักกฎหมายและประชาชนทั่วไปหันมาตระหนักถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวมากขึ้น แต่หลักการดังกล่าวก็มิได้ถูกนำมาเป็นบรรทัดฐานของกระบวนการยุติธรรมเพียงแต่มีการนำมาใช้ในการพิจารณาในบางคดีและไม่ได้นำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ (นคร เสรีรักษ์, 2557 : 67 -68)

6.1.4 ลักษณะของการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวในการเผยแพร่ภาพถ่ายนั้นในเว็บไซต์เครือข่ายสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่ได้พิจารณามาแล้วข้างต้น เห็นว่า บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ไม่ถูกถ่ายภาพของตนเองโดยที่ตัวผู้ถูกถ่ายนั้นไม่ได้ให้ความยินยอม สิทธิประการนี้ย่อมเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งซึ่งติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิดอันไม่อาจที่จะถูกพรากไปได้ แต่อย่างไรก็ตามในยุคแห่งข้อมูลสารสนเทศในปัจจุบัน นั้นมีการละเมิดสิทธิดังกล่าวอยู่อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีอาทิเช่น กล้องถ่ายภาพดิจิทัลที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างง่ายดาย หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการพัฒนาจนสามารถที่จะถ่ายภาพได้อย่างไม่แตกต่างจากกล้องถ่ายภาพ จึงทำให้การถ่ายภาพอย่างกว้างขวางมากขึ้นและภาพที่ได้ถ่ายมานั้นยังอาจนำไปเผยแพร่ต่อทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งปัจจุบันแพลตฟอร์มที่เป็นที่นิยมอย่างมาก คือเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social media) เช่น Facebook หรือ Instagram เป็นต้นจึงทำให้เกิดการแพร่หลายของภาพอย่างรวดเร็วและยากแก่การควบคุมในกรณีที่เจ้าของภาพนั้นไม่ต้องการให้ภาพนั้นเผยแพร่ออกไป โดยการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

6.1.4.1 การแทรกแซงสิทธิความเป็นส่วนตัวที่กระทำบนพื้นที่จริง

เนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีนั้นได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีประสิทธิภาพในการใช้งานที่สูง ตัวอย่างเช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่ปัจจุบันเป็นอุปกรณ์ที่แทบทุกคนนั้นมีไว้ใช้งานโดยสิ่งนี้พัฒนามาพร้อมกับโทรศัพท์เคลื่อนที่นั่นก็คือ

กล้องซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มาพร้อมกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยที่ประสิทธิภาพของกล้องถ่ายภาพนั้นแทบไม่มีความแตกต่างจากกล้องจริงๆ ที่ใช้ในการถ่ายภาพ พร้อมทั้งความสะดวกสบายในการพกพาโทรศัพท์เคลื่อนที่ จึงทำให้บุคคลที่มีโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นสามารถที่จะถ่ายภาพได้ในเกือบทุกที่และเกือบทุกเวลา ซึ่งในบางครั้งการถ่ายภาพเหล่านั้นแล้วนำไปเผยแพร่ก็เป็นการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น

6.1.4.2 การแทรกแซงสิทธิความเป็นส่วนตัวที่กระทำบนพื้นที่เสมือนจริง

ในยุคที่สังคมดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงผ่านเข้าสู่การนำดิจิทัลเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวเลขผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วง 5 ปี จากปี พ.ศ.2555 ที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 23,056,712 คน ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 45,189,944 คน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2561 : 40) โดยระยะเวลาส่วนใหญ่ที่ใช้ทำงานอินเทอร์เน็ตก็คือการใช้งานเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมโดยเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมที่เป็นที่นิยมของคนไทยที่มีผู้ใช้งาน 3 อันดับแรกคือ Youtube, Line และ Facebook (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2561 : 60) ซึ่งสิ่งที่ตามมาคือการไหลเวียนของข้อมูลที่รวดเร็ว และปัญหาการแทรกแซงสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมรายอื่นโดยการจับภาพ (capture) ของบุคคลอื่นซึ่งเป็นภาพที่เจ้าของภาพนั้นยังไม่ได้ให้ความยินยอมไปเผยแพร่ไปเผยแพร่ต่อ

6.2 การคุ้มครองการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวตามกฎหมายต่างประเทศ

สำหรับการคุ้มครองการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวตามกฎหมายต่างประเทศจะกล่าวถึงทั้งหลักสากลที่รับรองคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว กฎหมายของประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) และกฎหมายของประเทศในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ดังนี้

6.2.1 หลักสากลที่รับรองคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว

6.2.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Right 1948 หรือ UDHR)

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญครั้งที่ 3 ได้มีข้อมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วโลกอย่างแท้จริง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวจึงถือว่าเป็นเอกสารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอันเป็นมาตรฐานสากลที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำขึ้น นอกจากนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานของการตรากฎหมายและการทำข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ ในระยะเวลาต่อมาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเนื้อหาในมาตรา 3 – 14 นั้นจะให้ความสำคัญกับสิทธิของบุคคล เช่น สิทธิในร่างกายและเสรีภาพ อิสระจากการเป็นทาส อิสระจากการทรมานการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่ต่ำช้า สิทธิที่จะเป็นบุคคลตามกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเสมอภาคกัน สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาทางศาลและการถูกละเมิดสิทธิ อิสระจากการถูกจับกุม คุมขังหรือเนรเทศโดยพลการ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาคดี สิทธิในคดีอาญาที่ต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความผิดจริง สิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงในความเป็นส่วนตัว สิทธิในการเดินทางและย้ายที่ อยู่ ออกนอกประเทศ (<http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=394>)

ส่วนสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้นได้รับการรับรองและคุ้มครองในฐานะเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งเป็นครั้งแรกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 โดยได้รับการรับรองไว้ในข้อ 12 ความว่า “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกหลอกลวง ภัยพิบัติและชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบลู่ดังกล่าว” ซึ่งสิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้น คือ สิทธิที่แต่ละบุคคลตัดสินใจไม่กระทำการติดต่อ

สัมพันธ์กับสังคมเพื่อปิดกั้นตนเองให้รอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ หรือการรบกวนในรูปแบบต่างๆ สิทธิดังกล่าวเช่น สิทธิของแต่ละบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น (อิทธิพร สิทธิธีรรัตน์, 2558 : 9) ดังนั้นการที่เข้าไปรบกวนการมีชีวิตที่สงบสุขของผู้อื่น โดยเป็นการแทรกสอดโดยพลการในกิจการส่วนตัวของผู้อื่น และที่ผู้เสียหายควรมีสิทธิโดยชอบธรรมในการที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แต่เนื่องด้วยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ไม่มีฐานะเป็นเพียงสาส์นที่กำหนดสิทธิมนุษยชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกประเทศเท่านั้น ไม่ได้ได้มีผลเป็นสภาพบังคับให้ทุกรัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นจึงได้มีความพยายามในการใช้กลไกอื่นเพื่อทำให้สิทธิต่างๆ ที่ปฏิญญาฉบับนี้มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน เป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศสมาชิกให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลจริงจึงตามความมุ่งหมายของปฏิญญาด้วยเหตุนี้จึงได้มีการพัฒนาจัดทำเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกิดขึ้น เพื่ออนุวัติการให้ประเทศรัฐภาคีสมาชิกกระทำตามข้อผูกพันตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ตามกติการะหว่างประเทศ (มาตาลักษณ์ เสริมธากุล, 2549 : 35)

6.2.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political right 1966)

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1966 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1976 ปัจจุบันมีประเทศที่ลงนามแล้ว 74 ประเทศ และมีประเทศที่เป็นภาคีแล้ว 172 ประเทศ (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม ค.ศ. 2018) (<http://indicators.ohchr.org/>) โดยประเทศไทยได้ภาคยานุวัติ (Accession) เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1996 โดยไม่ได้ตั้งข้อสงวนแต่อย่างใด และมีผลบังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1997 ในเรื่องของสิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้นกติการะหว่างประเทศได้มีการบัญญัติไว้ในข้อ 17 เพื่อคุ้มครองบุคคลไม่ให้ถูกแทรกแซงในความเป็นอยู่ส่วนตัวซึ่งข้อบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะที่คล้ายกับ

ข้อ 12 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 โดยมีเนื้อหาดังนี้คือ

“ข้อ 17

1. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกหลอกล่อเกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

2. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือหลอกล่อเช่นว่านั้น”

ในกรณีของสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่รับรองและคุ้มครองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองตั้งแต่กล่าวข้างต้น เป็นการเคารพและยอมรับต่อความเป็นปัจเจกชน (Individuality) ของมนุษย์และเป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งควรที่จะต้องได้รับความคุ้มครองเป็นอย่างมากในปัจจุบันเพราะเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี การละเมิดสิทธิเช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของรัฐและเอกชนหรือเอกชนด้วยกัน ในรูปแบบของการตรวจค้นร่างกาย การตรวจค้นเคหสถาน การดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ หรือการลอบบันทึกการสนทนาต่างๆ อย่างไรก็ตาม สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวนี้อาจถูกแทรกแซงได้โดยบทกฎหมายที่บัญญัติยกเว้นไว้ แต่ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวต้องสอดคล้องกับหลักการหรือจุดมุ่งหมายของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนี้ด้วยรวมทั้งเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคม ขณะที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจแทรกแซงก็ต้องมีกรอบที่จำกัดในการที่กำหนดสถานการณ์อันชัดเจนเฉพาะเรื่องที่ยอมให้รัฐเข้าแทรกแซงได้ยกตัวอย่างเช่น การตรวจค้นหาพยานหลักฐานสำคัญ ซึ่งการตรวจค้นดังกล่าวก็ต้องทำในลักษณะที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของบุคคลที่ตรวจค้นด้วย เป็นต้น(จรัญ โฆษณานันท์, 2545 : 336-337)

อย่างไรก็ตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไปนั้นแม้ว่าจะมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามก็เป็นพันธกรณีในระดับรัฐเท่านั้น

6.2.2 การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประเทศในระบบซีวิลลอว์ (Civil law)

สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (le Code pénal) มาตรการทางกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะไม่ถูกถ่ายภาพโดยไม่ได้รับความยินยอมนั้นปรากฏในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 226-1 ความผิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในชีวิตส่วนตัวของ บุคคลอื่นโดยเจตนา (l'atteinte portée volontairement à l'intimité de la vie privée d'autrui) โดยมาตรา 226-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดบทลงโทษจำคุก 1 ปี และปรับ 45,000 ยูโร สำหรับการกระทำโดยจงใจให้เกิดการล่วงละเมิดซึ่งความเป็นอยู่ส่วนตัวของชีวิตส่วนตัวของผู้อื่น โดยวิธีการใดๆ ดังต่อไปนี้¹⁾ ชัดขวาง บันทึก หรือถ่ายทอดซึ่งคำพูดที่ถูกเปล่งออกมาในเหตุการณ์ที่เป็นความลับ หรือมีความเป็นส่วนตัวโดยปราศจากความยินยอมของผู้พูด²⁾ ถ่ายภาพ บันทึกภาพหรือถ่ายทอดรูปภาพของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในสถานที่ส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอมของบุคคลนั้น

กฎหมายอาญาของฝรั่งเศสได้แยกความผิดเกี่ยวกับการถ่ายภาพเป็นสองขั้นตอนกล่าวคือ มาตรา 226-1 ใช้กับพฤติกรรมในการถ่ายภาพ นอกจากนี้ยังมีมาตรา 226-2 ใช้บังคับกับพฤติกรรมภายหลังจากการถ่ายภาพ กล่าวคือในขั้นตอนการทำให้บุคคลอื่นรู้เห็นถึงภาพดังกล่าว นั้น โดยกำหนดหลักว่า โทษเช่นเดียวกับมาตรา 226-1 นำมาใช้กับกรณี การเก็บรักษา นำพา หรือเป็นเหตุให้มีการนำเอกสารหรือสิ่งที่ได้บันทึกไว้ตามมาตรา 226-1 ไปสู่การรับรู้ของสาธารณะหรือของบุคคลที่สาม

จะเห็นได้ว่าทั้งสองกรณีนี้นั้นจะเป็นความผิดได้ต้องเข้าองค์ประกอบที่ว่าไม่ได้รับความยินยอมเสียก่อน ความยินยอมนี้จะเป็นความยินยอมของบุคคลผู้เสียหายเองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องก็ได้ เช่นที่ศาลเคยตัดสินว่าหากไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากครอบครัว ไม่มีใครสามารถผลิตซ้ำหรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียชีวิตแก่สาธารณชน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีชื่อเสียงแค่ไหน หรือเคยทำกิจกรรมสาธารณะมานานแค่ไหน สิทธิการคัดค้านการทำสำเนาถือเป็นที่สิทธิโดยเด็ดขาด

ซึ่งตกผลึกความคิดมาจากการเคารพถึงความเจ็บปวดของการสูญเสียของครอบครัวเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม มิฉะนั้นความรู้สึกการคุ้นเคย ใกล้ชิดสนิทสนม ความรู้สึกที่ควรสำรวม และเคารพจะถูกคุกคามได้จากผู้ที่นำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ ซึ่งกรณีดังกล่าวแม้ข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วแต่การยินยอมอาจจะได้รับจากครอบครัวของผู้ที่เสียชีวิตก็ได้

นอกจากนี้ยังมีแนวคำพิพากษาของศาลที่กำหนดไว้ อีกว่า ความยินยอมนี้อาจสันนิษฐานว่ามีได้ถ้าสถานที่ที่มีการบันทึกหรือได้มาซึ่งรูปถ่ายนั้นเป็นสถานที่เปิดเผยหรือสถานที่สาธารณะ เจตนาของมาตรา 226-1 นี้มุ่งเน้นไปที่การจำกัดขอบเขตของปาปาริซซีในการแอบถ่ายภาพส่วนบุคคล

ส่วนมาตรา 226 -1 (2) นั้นกำหนดว่าสิทธิส่วนบุคคลนี้จะไม่ได้รับการคุ้มครองถ้าหากว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในสถานที่สาธารณะ ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ได้ถูกตีความโดยศาลว่า สถานที่ส่วนบุคคลนั้นเป็นสถานที่ที่ไม่ยินยอมให้คนนอกเข้าไปเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากบุคคลที่ครอบครองหรืออยู่อาศัยไม่ว่าจะอยู่อาศัยเป็นการถาวรหรือชั่วคราวก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกับสถานที่ที่ถูกจัดว่าเป็นสถานที่สาธารณะนั้นบุคคลทั่วไปสามารถที่จะเข้าไปได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากใครก็ตาม ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปโดยถาวร หรือมีเงื่อนไขที่แน่นอนหรือไม่มีเงื่อนไขก็ได้

ส่วนในมาตรา 226-2 เป็นกรณีการกระทำความผิดที่เกิดจากการใช้ข้อมูลหรือการบันทึกเทปที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา 226-1 ซึ่งเป็นการกำหนดโทษสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องหากเขาไว้โดยรู้ว่าเป็นข้อมูลหรือบันทึกเทปที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือนำข้อมูลบันทึกเทปเหล่านั้นไปเผยแพร่ไปยังบุคคลที่สามโดยเจตนาหรือใช้ข้อมูลเหล่านั้นอย่างเปิดเผยดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดฐานนี้ผู้ที่เผยแพร่จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจเสียก่อนว่าภาพนั้นได้รับความยินยอมจากเจ้าของภาพแล้วหรือไม่ก่อนทำการเผยแพร่(ปัญจพาน์ นรดี, 2555 : 75-76)

แม้ว่าการถ่ายภาพยังไม่ถึงขั้นความผิดสำเร็จ แต่มาตรา 226-5 ก็กำหนดให้ลงโทษการพยายามกระทำความผิดเช่นเดียวกับกรณีความผิดสำเร็จ นอกจากนั้นกฎหมายประเทศ

ฝรั่งเศสยังกำหนดให้ความผิดตามมาตรา 226-1 และ 226-2 ดังกล่าวสามารถเริ่มคดีได้แต่โดยคำร้องทุกข์ จากผู้ถูกระทำหรือผู้แทนตามกฎหมายของเขาหรือผู้สืบสิทธิตามกฎหมายเท่านั้น(คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2552 : 155)

6.2.3 การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวของประเทศในระบบคอมมอนลอว์ (Common law)

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันได้มีการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในการถ่ายภาพไว้โดยมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีผลบังคับในรูปแบบของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาในการคุ้มครองการถ่ายภาพผู้อื่นโดยมิได้ยินยอม โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ควบคุมการถ่ายภาพของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รับรู้และยินยอมโดยเฉพาะ ซึ่งปรากฏทั้งในระดับของสหรัฐและในระดับของมลรัฐ

กฎหมายมลรัฐ Alabama

กฎหมายอาญามลรัฐ Alabama บทที่ 11 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยสาธารณะ ในส่วนที่ 2 ของบทนี้ กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Offenses against privacy) ซึ่งรวมถึงความผิดฐานดักฟัง (Eavesdrop) และการสอดส่องผู้อื่น (Surveillance) โดยมีองค์ประกอบความผิดนั้นนี้อยู่ที่ “ผู้ใดกระทำการสอดส่องผู้อื่นด้วยการบุกรุกสถานที่ส่วนบุคคลต้องระวางโทษ...” อย่างไรก็ตามกฎหมายมิได้ระบุลักษณะการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะในการสอดส่องผู้อื่น โดยกฎหมายเป็นเพียงแต่บัญญัติไว้กว้างๆ นอกจากนั้นไม่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับผู้ถูกละเมิดว่าจะต้องอยู่ในสภาพเปลือย และไม่ได้กำหนดเจตนาพิเศษสำหรับผู้กระทำว่าจะต้องทำไปเพื่อสนองความต้องการทางเพศอีกด้วยการบัญญัติไว้อย่างกว้างเช่นนี้ ทำให้การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวไม่จำกัดอยู่เฉพาะการถ่ายภาพที่เกี่ยวกับลักษณะทางเพศทางของผู้อื่นเท่านั้น

นอกจากจะคุ้มครองการถ่ายภาพแล้วประมวลกฎหมายอาญา 13A-11-35 ยังคุ้มครองการเปิดเผยข้อมูลที่ได้

จากการสอดส่องผู้อื่นที่ได้มาอย่างผิดกฎหมายด้วย ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวนั้นประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐ Alabama เป็นความผิดทางอาญา Class B (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2552 : 102-103)

กฎหมายมลรัฐ New York

กฎหมายอาญา New York ได้กำหนดความผิดฐานแอบถ่าย (Unlawful Surveillance) เอาไว้ในมาตรา 250.40 และมาตรา 250.45 โดยอยู่ในหมวดความผิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงบทบัญญัติเฉพาะมาตราที่ให้ความคุ้มครองภาพส่วนตัวที่ไม่ใช่ภาพในเรื่องทางเพศซึ่งปรากฏในมาตรา 250.45 (3) (a) ว่า “ผู้ใดโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย เจตนา ใช้ หรือติดตั้ง อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ ในการลักลอบมอง เผยแพร่ภาพถ่ายของผู้อื่นในห้องนอน ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ห้องน้ำ หรือสถานที่ใดซึ่งจัดไว้สำหรับแขกในโรงแรมโดยปราศจากความยินยอมของผู้นั้น...” โดยในมาตรา 250.45 (3) (a) นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นการถ่ายภาพผู้อื่นในลักษณะเปลือยหรือถอดเสื้อผ้า แต่มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในสถานที่บางแห่ง เช่น ห้องนอน ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ห้องพักในโรงแรม แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่นั้นคือยังไม่ครอบคลุมสถานที่อื่นๆ อันมิใช่สถานที่บางแห่งดังระบุไว้และกฎหมายอาญาของมลรัฐ New York นี้ได้แยกความผิดสำหรับขั้นตอนการเผยแพร่ภาพที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานสอดส่องผู้อื่นโดยมิชอบไว้เป็นความผิดต่างหาก กล่าวคือในมาตรา 250.55 ผู้ใดรู้ถึงการกระทำอันเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งภาพของผู้อื่นและทำการกระทำอันเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งภาพนั้นเป็นการกระทำที่เข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 250.45 ทำการเผยแพร่ (Disseminates such image) ภาพนั้น ต้องระวางโทษ

6.2.4.4 ความรับผิดทางอาญากรณีการเผยแพร่ภาพส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์กับแนวทางการกำหนดความรับผิดทางอาญา

การกระทำที่สมควรกำหนดเป็นความผิดทางอาญานั้นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) กระบดต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่ให้ภัยแก่การกระทำเช่นนั้น

การเผยแพร่ภาพส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมาก การกระทำดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ที่ถูกเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวนั้น แม้ไม่ได้รับอันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย แต่การกระทำดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่ถูกเผยแพร่ภาพหรือภาพส่วนตัว ทำให้เกิดความวิตกกังวลความเครียดและยังส่งผลถึงการดำเนินชีวิตในสังคมอีกด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับได้ และจะเห็นได้ว่าการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์นั้นเป็นการทำลายคุณค่าซึ่งกฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครองเพราะเป็นการละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่ติดตัวมากับมนุษย์ตั้งแต่เกิด และเป็นเรื่องที่บุคคลในสังคมเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้และไม่สมควรได้รับการให้อภัย

2) หากการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาจะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษมีอยู่หลากหลายประการ มานั้นเป็นไปเพื่อการแก้แค้นหรือเพื่อข่มขู่ให้ผู้กระทำผิดแต่เดิเกรงกลัวและเป็นตัวอย่างให้บุคคลอื่นเห็นและไม่กล้ากระทำความผิด ต่อมาเป็นก็เพื่อที่จะคุ้มครองสังคมจากการกระทำอันตรายของผู้กระทำความผิดและเพื่อแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม หรือกล่าวว่าเป็นการบำบัดผู้กระทำผิดซึ่งการกำหนดให้ การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมนั้นเป็นความผิดทางอาญา เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาลดความเสียหายจากการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวดังกล่าวซึ่งมีผลช่วยทำให้ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์รายอื่นนั้นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะทำการเผยแพร่โดยพลการ เพราะเมื่อฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทางอาญาอีกทั้งยังเป็นการป้องกันและป้องปรามผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิด ดังนั้นการกำหนดให้การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมนั้นเป็นความผิดทางอาญา จึงไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

3) การกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาจะไม่เป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลง

แม้ว่ากิจกรรมการติดต่อสื่อสารทางสื่อสังคมสิ่งที่ทำออนไลน์โดยไม่ละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นมาโดยปกติ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วหรือทันเหตุการณ์ต่างๆทั่วโลกซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ แต่เมื่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชน ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจทำให้เกิดความวิตกกังวลความเครียดและยังส่งผลถึงการดำเนินชีวิตในสังคม หากการกำหนดให้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว เช่นการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของภาพนั้นเป็นความผิดทางอาญา ก็ย่อมเป็นการป้องปรามและแก้ไขไม่ให้เกิดความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้น แต่การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่มีลักษณะที่เป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวก็เป็นการกระทำที่ยังคงมีอยู่ได้ ไม่เป็นความผิดทางอาญา ดังนั้นการกำหนดให้การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมนั้นเป็นความผิดทางอาญา ย่อมไม่ทำให้การกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องดิ่งงาลดน้อยลง

4) หากเป็นความผิดทางอาญาแล้วจะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และไม่มีผลทำให้เกิดการใช้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเกินขีดความสามารถ

หากการกำหนดให้ การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมนั้นเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ย่อมมีการใช้บังคับกับผู้ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ทำการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวของผู้อื่นทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อีกทั้งในการดำเนินคดียังไม่ก่อให้เกิดภาระกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากจนเกินไปด้วย เพราะร่องรอยของการใช้อินเตอร์เน็ตนั้นสามารถที่จะตรวจสอบได้ง่ายเพราะไม่ว่ามีภาระทำอะไรบนอินเทอร์เน็ตระบบยอมที่

จะบันทึกข้อมูล (Log) เอาไว้ทำให้การหาพยานหลักฐานนั้นไม่ยากจนเกินไป

5) ไม่มีมาตรการควบคุมอื่นที่เหมาะสมไปกว่าการใช้กฎหมายอาญาแล้ว

เมื่อบทบัญญัติที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติอื่นๆไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกิดจากการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ครอบคลุมทุกกรณี แต่ยังมีกรณีการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวที่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวที่ไม่มีลักษณะลามกหรือเสียชื่อเสียงถูกดูถูกเกลียดชังหรืออับอาย ซึ่งการเผยแพร่ภาพลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการกระทบต่อจิตใจและส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นสิทธิประเภทหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่น เช่นพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560ไม่สามารถที่จะลงโทษการกระทำดังกล่าวผู้เสียหายคงทำได้เพียงการฟ้องร้องค่าเสียหายในทางแพ่งฐานละเมิดเท่านั้นซึ่งผู้กระทำความผิดเพียงแต่ชดเชยค่าเสียหายแต่ไม่มีโทษทางอาญา ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความเกรงกลัวและมีการกระทำการเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์ให้เห็นอยู่เรื่อยๆ อีกทั้งมาตรการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 นั้นยังมีบทบัญญัติที่ไม่ครอบคลุมถึงภาพหรือภาพเคลื่อนไหวที่ไม่มีลักษณะลามกอนาจาร หรือทำให้เสียชื่อเสียงหรือถูกดูหมิ่นเกลียดชังอับอายหรือเกิดจากการติดต่อ แต่การกระทำดังกล่าวนั้นก็ยังคงเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวซึ่งเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น จึงไม่มีมาตรการอื่นใดที่จะมีความเหมาะสมในการนำมาใช้เพื่อควบคุมการกำหนดให้การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมได้ดีไปกว่าการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาแล้ว

กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาจากจากที่หลักเกณฑ์แนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาแล้วการกำหนดให้การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวส่วนตัวบนสื่อ

สังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมนั้นสมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว

7.บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ดังนั้นในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่าสำหรับกฎหมายไทยในปัจจุบัน มีความเป็นส่วนตัวจะถูกรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่กฎหมายระดับรองลงมานั้นยังไม่มีมาตรการคุ้มครองกระทำที่เป็นการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวในการเผยแพร่ภาพถ่ายส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอม และบทบัญญัติที่มียังคงไม่สามารถที่จะลงโทษผู้กระทำผิดนั้นอย่างเป็นสัดส่วนและเหมาะสมกับการกระทำที่เขาได้กระทำไป จึงมีเหตุผลและความจำเป็นที่จะกำหนดความผิดเรื่องการเผยแพร่ภาพส่วนตัวซึ่งไม่ใช่ภาพที่มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาท ไม่มีลักษณะที่ลามก อนาจาร โดยที่เจ้าของภาพนั้นไม่ได้ให้ความยินยอมนั้นเป็นความผิด เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่น่าตำหนิ เป็นกากระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประโยชน์หรือความสงบสุขของผู้อื่น และกฎหมายอาญานั้นก็เป็นวิถีทางในการป้องกันและปราบปรามปัญหาดังกล่าว เพราะภาพส่วนตัวที่ได้ทำการเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์แล้วย่อมยากที่จะควบคุมหรือทำการลบให้ออกจากสารบบและผลกระทบนั้นเกิดเป็นวงกว้าง จึงเห็นสมควรบัญญัติในรูปแบบโดยการเพิ่มเติมฐานความผิดดังกล่าวในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยโดยการปรับใช้กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทางในการเพิ่มเติมดังกล่าวโดยผู้เขียนจึงขอเสนอให้บัญญัติบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในการกำหนดให้การเผยแพร่ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากความยินยอมโดยการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาโดยมีเนื้อหา ดังนี้

“ มา ต ร า ... ผู้ใด เผย แพร่ หรือ ส่ง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพหรือภาพเคลื่อนไหว ส่วนตัวของผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

การเผยแพร่ตามวรรคหนึ่งไม่ใช่บังคับกับการเผยแพร่เพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

หรือการเผยแพร่ตามหมายศาลหรือคำสั่งศาลเพื่อใช้ในกระบวนการยุติธรรม

ภาพส่วนตัว หมายถึง ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวไม่ว่าที่ปรากฏในรูปแบบใดและให้หมายความรวมถึงข้อมูลที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแปลงให้ปรากฏเป็นภาพได้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่บุคคลอื่นสามารถที่จะคาดหมายถึง ความเป็นส่วนตัวได้ ซึ่งบุคคลนั้นได้กระทำในพื้นที่ส่วนตัวหรือกิจกรรมที่มีลักษณะส่วนตัวหรือกิจกรรมที่กระทำกับบุคคลที่มีลักษณะส่วนตัว ”

8.บรรณานุกรม

หนังสือ

คณิตทิพย์ ท่องวิวงศ์.(2552).รายงานวิจัย มาตรการ ท า ง กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูก ถ่ายภาพมิได้รับรู้ และยินยอม. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเซนต์

จอห์น

จริญ โฆษณานันท์.(2545).สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทาง สังคม.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

นคร เสรีรักษ์.(2557).ความเป็นส่วนตัว ความคิด ความรู้ ความจริง และการพัฒนาการเรื่อ งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พีเพอร์ส.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ สั ง ค ม (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรม ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561 กรุงเทพมหานคร

Raymond Wacksแปลโดย อธิป จิตตฤกษ์ ปวรรัตน์ ผลาสิน.(2556). Privacy A Very shortIntroduction. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ openworld.

วิทยานิพนธ์



ชูชีพ พิณฑะสิริ.(2525). การละเมิดสิทธิส่วนตัว
(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ปัญญาณ์ นรณี.(2555). เสรีภาพสื่อมวลชนกับการละเมิด
สิทธิของบุคคลในครอบครัวเกียรติยศ ชื่อเสียง
หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรค
สอง (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ภาสกร จิตไคร์ครวญ.(2553).เทคโนโลยีของสื่อใหม่และก า ร
นำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรมกร สื่ อ ส า ร บ น
เครือข่ายสังคมออนไลน์. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหา
บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

วุฒิมณีภมภ์ทรากูร.(2546). ครอบคลุมเป็นส่วนตัว ค ว า ม
ขัดแย้ง และสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดา มารดากับ บุตร
วัยรุ่น

(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนคร
รินทรวิโรฒ).

อิทธิพร สิทธิธีร์รัตน์.(2558).ปัญหากฎหมายการคุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคลในบริบทอิเล็กทรอนิกส์
(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

วารสาร

คณาธิป ทองรวีวงศ์.(2552). มาตรการทางกฎหมายในการ

คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกถ่ายภาพโดยมิได้รับรู้ แ ล ะ
ยิ น ย อ ม ม ห า วิ ท ย า ลั ย เชน ด์ จ อ ห์ น
กรุงเทพมหานคร.น.102

คณาธิป ทองรวีวงศ์.(2555). มาตรการทางกฎหมายในการ
คุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว : ศึกษา
กรณีการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว จากการ
ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม,

ในวารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
แห่งประเทศไทย (สสอท.) ปีที่ 18 ฉบับ ที่ 2 พฤษภาคม.น.
40

นัฐวิทย์ ขอบอิสระ.(2557).สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right
of Privacy) เรื่องใกล้ตัวที่ยังขาดการ วิพากษ์จากสังคม.
ในหนังสือรวมบทความ 65 ปี เกียรติขจร
รวมบทความวิชาการเนื่อง ในโอกาส 65 ปี อาจารย์เกียรติ
ขจรวัจนะสวัสดิ์ น.211

มาตาลักษณ์ เสรมะชากุล.(2549). ขอบเขตความเป็น ส่วนตัว
ของบุคคลสาธารณะตามประมวล กฎหมายอาญา.ใน
รวมบทความงานวิชาการ ประจำปีครั้งที่ 2 พ.ศ. 2549
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ น.35

Book

AustinM. Chinhengo.(2012). Essential Jurisprudence
London : Cavendish Publishing Limited.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

<http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=394>

<http://indicators.ohchr.org/>

การประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย**ในกำกับของรัฐ กรณีศึกษา: กรุงเทพมหานคร****The Assessment Concerning Efficiency of the Information System for Serving Students Enrolled in
Autonomous Universities: Case Study of Bangkok Metropolis****ศิริชญา ภาวะเวก^{1*}**

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

16/10 ถ.เลียบคลองทวีวัฒนา เขต/แขวงทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

*E-mail: sirachaya.g@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา และเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test และ One-way ANOVA (F-test) ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษามีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก และเมื่อทำการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา จำแนกตามสถานภาพของนักศึกษา พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

คำสำคัญ : การประเมิน, ระบบสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ**Abstract**

The objective of this research were to 1) assess the efficiency of the Information System in serving students; and to compare the efficiency levels of the Information System in serving students in autonomous universities, case study: autonomous universities located in Bangkok Metropolis. The sample groups applied in this research were students who were studying in 10 autonomous universities located in Bangkok Metropolis, The data was collected via online questionnaires, and then analyzed on statistics with t-test and One-way ANOVA (F-test). Based on the result of the research, it was found that most of students expressed their opinions on the efficiency of the Information System in serving students in autonomous universities, located in Bangkok Metropolis at a high level. Additionally, when comparing the efficiency levels of the Information System in serving students classified by student status, it was found that students with different genders, ages, and educational levels had different

levels of opinions on the efficiency of the Information System in serving students in autonomous universities, located in Bangkok Metropolis, with statistical significance at the levels of 0.01 and 0.05.

Keywords : Assessment, Information System, Autonomous Universities

1. บทนำ

ในปัจจุบันมีการนำระบบสารสนเทศ (Information System: IS) มาประยุกต์ใช้ในองค์กรเป็นจำนวนมาก ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมุ่งหวังว่าระบบสารสนเทศจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล [1] อีกทั้งยังเพิ่มความสะดวก รวดเร็วในการดำเนินงานและการบริหารจัดการองค์กร โดยประเทศไทยได้ประกาศใช้กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539 (IT2000) ซึ่งกำหนดภารกิจที่สำคัญไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติที่เสมอภาคการลงทุนในด้านการศึกษาที่ดีของพลเมืองและบุคลากรด้านสารสนเทศ และการปรับปรุงบทบาทภาครัฐ เพื่อบริการที่ดีขึ้นและสร้างรากฐานอุตสาหกรรมสารสนเทศที่แข็งแกร่ง และต่อมาได้พัฒนากรอบนโยบายขึ้นใหม่อีกครั้งต่อจากกรอบนโยบาย IT2000 โดยกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับที่ 2 นั้น อยู่ในระยะ พ.ศ.2544 – 2553 (IT2010) ซึ่งยังคงมีเจตนารมณ์ของ IT2000 อย่างครบถ้วน หลังจากนั้นจึงได้มีการพัฒนากรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ.2554 – 2563 (ICT2020) โดยนำแนวทางของกรอบนโยบายฉบับเดิม และสถานภาพการพัฒนา ICT ในปัจจุบันมาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการจัดทำกรอบนโยบายฉบับใหม่ [2]

จากความสำคัญของระบบสารสนเทศทำให้มีแนวโน้มการใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จกำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง แต่กลับพบว่า มีงานวิจัยมากมายที่แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศ [3] ดังเช่น การศึกษาของ ทกลชัย อุดรธนดี และคณะ [4] ที่พบว่า ระบบสารสนเทศที่นำมาใช้มักไม่ประสบความสำเร็จในการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของ Coombs [5] โดยพบว่า การประเมินประโยชน์ที่จะได้รับจากระบบสารสนเทศนั้น มักเกิดความล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอัตราการล้มเหลวมีมากถึงร้อยละ 70 [6]

ด้วยเหตุนี้ในการนำระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในองค์กรจะต้องได้รับการประเมินถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของระบบที่จะได้รับให้สอดคล้องกับการลงทุน [7] ดังนั้นในการนำระบบสารสนเทศไปใช้สถาบันการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้สถาบันการศึกษามีการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาเพื่อให้สามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศต่าง ๆ จากทางมหาวิทยาลัยได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีการบริหารจัดการอิสระแยกจากระบบราชการ (Autonomous University) แต่ยังคงได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grant) ที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปีโดยตรง เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และเพื่อประกันคุณภาพ [8] และภาครัฐยังมีนโยบายให้การสนับสนุนจนผลักดันให้เกิดกรอบ ICT ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้การประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่าและคุ้มค่ากับการได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจากภาครัฐ และยังทำให้ทราบสถานะของระบบสารสนเทศที่มีความเหมาะสมต่อการให้บริการแก่นักศึกษา ดังนั้นผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ได้นำผลดังกล่าวไปปรับปรุงระบบสารสนเทศหรือนำไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบสารสนเทศต่อไปในอนาคตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษากับสถานภาพของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

3. สมมติฐานการวิจัย

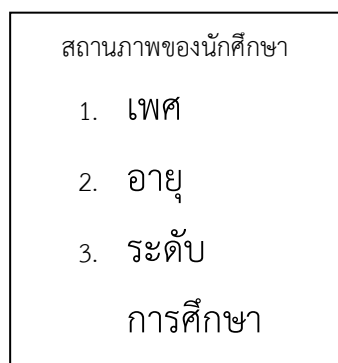
1. ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก
2. เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศใน

การให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

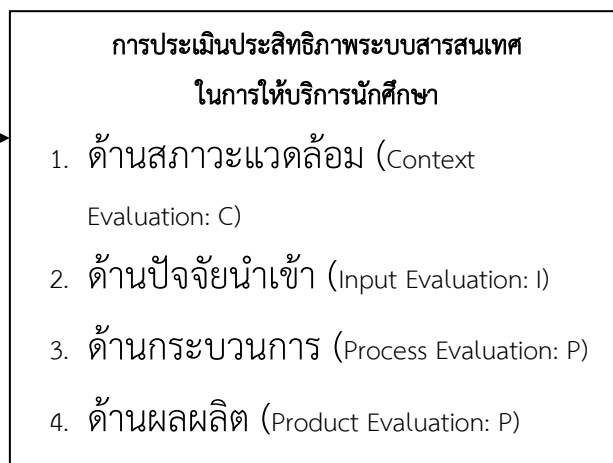
ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากกรอบทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่าในการประเมินระบบสารสนเทศนั้น สามารถนำรูปแบบการประเมินของซีพี (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการประเมินของซีพีที่ประกอบด้วย ด้านสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) และด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) มากำหนดเป็นตัวแปรตาม [9] ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)



5. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 แห่ง [10] กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยได้เลือกใช้การหาตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนแน่นอนจากสูตรของ Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ 5 [11]

ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 384 คน และเพื่อให้เกิดความแม่นยำของข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถามทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพ

ระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา และตอนที่ 3 ข้อเสนอเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคในการใช้ระบบสารสนเทศการบริการนักศึกษา โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงคะแนนค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์การประเมินเพื่ออภิปรายผลแบบสอบถามโดยการคำนวณอันตรภาคชั้น (Interval) เพื่อหาความกว้างในแต่ละชั้น [12] ดังนี้

4.21 – 5.00 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

3.41 – 4.20 คะแนน หมายถึง มาก

2.61 – 3.40 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

1.81 – 2.60 คะแนน หมายถึง น้อย

1.00 – 1.80 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และพิจารณาประเมินให้ค่าคะแนนเพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) และพบว่าทุกข้อคำถามมีค่าตามเกณฑ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม จากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อใช้สำหรับเป็นหนังสือขอเข้าไปอธิบาย หลังจากที่ได้รับการตอบรับจากมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เพื่ออธิบายแนวทางในการเก็บข้อมูล และได้นำ QR Code ส่งไปให้อาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้อาจารย์ได้ส่งต่อไปยังนักศึกษาผ่านช่องทางไลน์และเฟซบุ๊ก เพื่อให้นักศึกษาได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล หากยังได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจะทำการติดต่อไปยังอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอีกครั้ง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จนกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจะครบ ซึ่งใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน คือ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2562 เมื่อได้รับแบบสอบ

ครบตามจำนวนผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยใช้ค่าสถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา จำแนกตามสถานภาพของนักศึกษา โดยใช้สถิติ t-test กรณีตัวแปร มี 2 กลุ่ม และสถิติค่า One-way ANOVA (F-test) กรณี 3 กลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้วิธีแบบ LSD (Least-Significant Difference)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.06$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ ด้านสภาวะแวดล้อม ($\bar{X} = 3.79$) ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 3.69$) และด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา

(n = 450)

ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านสภาวะแวดล้อม			
1. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัยช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ท่าน	3.74	0.92	มาก
2. หากไม่มีระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัย จะทำให้ท่านไม่สามารถลงทะเบียน เช็ตผลการเรียน หรือใช้งานด้านอื่น ๆ ได้อย่างสะดวก	3.83	0.92	มาก
3. ท่านได้รับประโยชน์จากระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัย	3.86	0.88	มาก
4. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสมต่อการใช้	3.75	0.95	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.79	0.92	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า			
1. ความรวดเร็วในการเข้าถึงระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัย	3.65	0.96	มาก
2. ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการดูแลระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัย	4.44	0.79	มากที่สุด
3. เมื่อระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัยเกิดปัญหาท่านสามารถติดต่อผู้ดูแลระบบได้ตลอดเวลา	4.43	0.84	มากที่สุด
4. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมีความทันสมัยและ update อย่างสม่ำเสมอ	3.73	0.92	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.06	0.88	มาก
ด้านกระบวนการ			
1. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัยมีความเสถียรและราบรื่น	3.62	0.93	มาก
2. ท่านไม่พบปัญหาการล่มของระบบสารสนเทศในการให้บริการของมหาวิทยาลัย	3.62	0.90	มาก

ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการ นักศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของ มหาวิทยาลัยไม่มีข้อผิดพลาดในการใช้	3.54	0.96	มาก
4. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของ มหาวิทยาลัยมีความสมบูรณ์เพียงพอต่อ การใช้	3.53	0.90	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม ด้านผลผลิต	3.58	0.92	มาก
1. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของ มหาวิทยาลัยตอบสนองต่อความ ต้องการของท่าน	3.65	0.91	มาก
2. ระบบสารสนเทศในการให้บริการของ มหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต่อท่าน	3.68	0.85	มาก
3. ท่านใช้ระบบสารสนเทศในการให้บริการของ มหาวิทยาลัยเป็นประจำ	3.80	0.94	มาก
4. ท่านยังต้องการให้มหาวิทยาลัยพัฒนาและ ปรับปรุงระบบสารสนเทศในการ ให้บริการ	3.62	0.94	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.69	0.91	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	3.78	0.91	มาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา จำแนกตามสถานภาพ เพื่อทดสอบสมมติฐาน สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา

เพศ	ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศ		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.		
ชาย	3.61	0.60	2.482	0.013*
หญิง	3.50	0.36		

* นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-Test พบว่าได้ค่า t เท่ากับ 2.482 และค่า Sig. เท่ากับ 0.013 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าเพศแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่าง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา

ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	6.703	3	2.234	10.448	0.000**
	ภายในกลุ่ม	95.378	446	0.214		
	รวม	102.081	449			

** นัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ F-Test ได้ค่า F เท่ากับ 10.448 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่า อายุแตกต่างกันมี

ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา ด้วยวิธี LSD จำแนกตามอายุ

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า 20 ปี	20-22 ปี	23-24 ปี	25 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	3.64	-	0.197*	0.202*	-0.108
20-22 ปี	3.45		-	0.005	-0.305*
23-24 ปี	3.44			-	-0.311*
25 ปีขึ้นไป	3.75				-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของอายุกับระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา โดยพบว่า นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศใน

การให้บริการนักศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี กับนักศึกษาที่มีอายุ 20-22 ปี และ 23-24 ปี นักศึกษาที่มีอายุ 20-22 ปี และอายุ 23-24 ปี กับนักศึกษาที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา

ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	MS	F	Sig.
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	8.088	2	4.044	19.231	0.000**
	ภายในกลุ่ม	93.993	447	0.210		
	รวม	102.081	449			

** นัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ F-Test ได้ค่า F เท่ากับ 19.231 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึง

ยอมรับสมมติฐาน แสดงว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำ
การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังนี้

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา ด้วยวิธี LSD
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ปริญญาตรี	3.54	-	0.111*	-0.385*
ปริญญาโท	3.42		-	-0.496*
ปริญญาเอก	3.92			-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษากับระดับความ
คิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศใน
การให้บริการนักศึกษา โดยพบว่า นักศึกษาที่มี
ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความ
คิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศใน
การให้บริการนักศึกษาแตกต่างกัน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นักศึกษาที่
มีระดับการศึกษาปริญญาตรี กับนักศึกษาที่มี
ระดับการศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก
และนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทกับ
นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาเอก

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบ
สารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของ
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรณีศึกษา
กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษา
มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบ
สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจ
เนื่องมาจากระบบสารสนเทศได้ถูกพัฒนาขึ้น
มาให้บริการนักศึกษาตั้งแต่ในอดีตและได้มีการ
ปรับปรุง แก้ไขให้พร้อมใช้งาน แต่จะมี

ข้อผิดพลาดที่เกิดจากระบบบ้าง ดังนั้นระบบ
ดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมและมี
ประสิทธิภาพเพียงพอต่อการใช้งาน ซึ่ง
สอดคล้องกับการศึกษาของ ดาวธรา วีระพันธ์
[13] ที่ได้ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ
จัดการข้อมูลสุขภาพของบุคลากรและนักศึกษา
ด้วยเทคโนโลยีบาร์โค้ด ผลการประเมิน
ประสิทธิภาพการทำงานของระบบจาก
ผู้เชี่ยวชาญภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ระดับ
มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธิพงษ์ อุ
พลเกียรติ, ประยูร แสงใส และสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
[14] ที่พบว่า ประสิทธิภาพของระบบ
สารสนเทศเพื่อการบริหารของวิทยาลัยการ
สาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น โดย
ภาพรวมและรายด้านมีประสิทธิภาพในระดับ
มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภาพร
มั่นคง และมานิตย์ อาษานอก [15] ที่ได้วิจัย
เกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพ และ
การศึกษาความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศ
เพื่อการติดตามวิทยานิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยสรุปได้
ว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ
สารสนเทศจากผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการ

ดำเนินงานของบัณฑิตศึกษา และด้านการออกแบบระบบสารสนเทศ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อรอนงค์ อิศระนรากุล และชุตินา เบี้ยว-ไข่มุก [16] ที่พบว่าประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเวลาปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากและตรงตามความต้องการของผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Nisingizwe, et al. [17] ที่ได้ประเมินคุณภาพของระบบสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพ ซึ่งผลการประเมินพบว่า ระบบมีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้รับการปรับปรุงและดูแลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มพัฒนาระบบ อีกทั้งระบบยังช่วยสนับสนุนในการนำข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้ไปวิเคราะห์ทางด้านสุขภาพได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ Beckmann MD, et al. [18] ที่ได้ประเมินผลระบบสารสนเทศในการรายงานข้อมูลผู้ป่วย ซึ่งพบว่า ระบบมีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องแม่นยำเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

- 7.2 ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา จำแนกตามสถานภาพของนักศึกษา พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิรัช กาฬภักดิ์ [19] ที่พบว่าลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลให้ประสิทธิภาพของการทำงานของระบบสารสนเทศการประกันคุณภาพการดำเนินงาน

สหกิจศึกษามหาวิทยาลัยเจ้าพระยาแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ นิภัทร์ สิงห์สวัสดิ์ [20] โดยพบว่าปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพด้านการใช้งานระบบสารสนเทศที่แตกต่างกันในด้านการสนับสนุนการใช้งานอย่างเหมาะสม ด้านอายุ อายุการทำงาน ระยะเวลาในการใช้งานของระบบสารสนเทศโดยเฉลี่ยต่อวัน และความถี่ในการเข้าใช้งานระบบสารสนเทศเฉลี่ยต่อสัปดาห์ที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพด้านการใช้งานระบบสารสนเทศที่แตกต่างกันทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชราวรรณ บุญแสน [21] ที่พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบอินทราเน็ตที่แตกต่างกันในด้านความสมบูรณ์ และด้านเวลา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Nelima, Mbugua and Kilwake [22] ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศในมหาวิทยาลัยในประเทศเคนยา ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจและการใช้งานระบบสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Baker, Al-Gahtani and Hubona [23] โดยศึกษาตัวแปรด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ผลตัวแปรตามแบบจำลอง TPB (Theory of Planned Behavior) ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาส่งผลต่อการพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

8. บทสรุป

ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษามีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทำการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษา จำแนกตามสถานภาพของนักศึกษาพบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการนักศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน กล่าวคือ นักศึกษายังพอใจต่อความสามารถของระบบฯ เนื่องจากระบบฯ สามารถช่วยให้การติดต่อกับมหาวิทยาลัยมีความสะดวก รวดเร็ว โดยเพศ อายุ และระดับการศึกษามีผลต่อประสิทธิภาพของระบบฯ ดังนั้น หากมีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนาระบบเพื่อใช้ในเชื่อมโยงระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย ควรมีสำรวจให้ครอบคลุมนักศึกษาทุกกลุ่ม ทุกชั้นปี ทั้งนี้เพื่อให้ระบบดังกล่าวตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาอย่างสูงสุด

9. บรรณานุกรม

Obeidat, M. and North, M.M. 2014. A comparative review of information technology project management in private and public sector organizations. *International Management Review*. 10(1): 55-62.

มธุรส ผ่านเมือง และคณะ. 2561. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเก็บเกี่ยวประโยชน์จากระบบสารสนเทศ ของรัฐวิสาหกิจไทย. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 20(1) : 59-73.

ภักถิญา ธรรมโชโต และคณะ. 2560. รูปแบบบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนองค์การแห่งการเรียนรู้ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn University*. 10(2): 79-96.

ทกลชัย อุดตรนที, จารึก ชุกิตติกุล, สมชัย ชินะตระกูล และวชิ ชุกิตติกุล. 2557. ตัวแบบสารสนเทศซิกซ์ซิกม่าสนับสนุนการจัดจ้างพัฒนาระบบสารสนเทศในหน่วยงานของรัฐที่ออกแบบให้ เป็นไปตามมาตรฐานการจัดจ้าง. *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ*. 10(1): 48-55.

Coombs, C. R. 2015. When planned IS/IT project benefits are not realized: a study of inhibitors and facilitators to benefits realization. *International Journal of Project Management*. 33(2): 363-379.

Doherty, N. F., Ashurst, C. and Peppard, J. (2012). Factors affecting the successful realization of benefits from systems development projects: findings from three case studies. *Journal of Information Technology*. 27(1): 1-16.

มธุรส ผ่านเมือง และนลินภัทร์ ปรวิวัฒน์ปริยกร. 2561. การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการค้นหาปัจจัย และแนวทางในการเก็บเกี่ยวประโยชน์จากระบบสารสนเทศ. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 26(4): 705-719.

มาลีรัตน์ พัฒนตั้งสกุล และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์. 2560. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(1): 103-114.

Stufflebeam, D.L. and Zhang, G. 2017. The CIPP evaluation model: How to evaluate for

- improvement and accountability. New York: The Guilford Press.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. 2560. ประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Ajay, S. and Micah, M. 2014. Sampling techniques & determination of sample size in applied statistics research: An overview. International Journal of Economics, Commerce and Management United Kingdom. 2(11): 1-22.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549. สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาวธรา วีระพันธ์. 2561. ระบบสารสนเทศจัดการข้อมูลสุขภาพของบุคลากรและนักศึกษาด้วยเทคโนโลยีบาร์โค้ด. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 13(2): 126-136.
- สุทธิพงษ์ อุพลเกียรติ, ประยูร แสงใส และสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. 2560. การประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของมหาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม. 4(1): 73-84.
- ประพาพร มั่นคง และมานิตย์ อาษานอก. 2559. การประเมินประสิทธิภาพและการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามวิทยานิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 22(1): 183-190.
- อรอนงค์ อิศระนรากุล, ชุตินา เปี้ยวไข่มุก. 2557. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการลงเวลาปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยการสแกนลายนิ้วมือกับระบบบันทึกเวลาปฏิบัติงานของบุคลากรแบบเซ็นเซอร์กรณีศึกษา โรงเรียนระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1(2): 11-19.
- Nisingizwe, M.P., et al. 2014. Toward utilization of data for program management and evaluation: quality assessment of five years of health management information system data in Rwanda. Global Health Action. 7(1): 1-5.
- Beckmann MD, J.T., et al. 2016. Evaluation of the patient-reported outcomes measurement information system upper extremity computer adaptive test. The Journal of Hand Surgery. 41(7): 739-744.
- [วิรัช กาฬภักดี. 2559. ประสิทธิภาพของการใช้งานระบบสารสนเทศการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษามหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ "นเรศวรวิจัย" ครั้งที่ 12 : วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ, 21-22 กรกฎาคม 2559, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 476-488.
- นิภัทร์ สิงห์สวัสดิ์. 2559. คุณภาพด้านการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พัชรารวรรณ บุญแสน. 2554. ประสิทธิภาพของการใช้งานระบบอินทราเน็ต: กรณีศึกษา องค์การพิพิธภัณฑวิทยาาสตร์แห่งชาติ. ปริญญา



บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Nelima, P., Mbugua, S.M. and Kilwake, J. 2016.
Factors affecting information systems
user satisfaction in Kenyan Universities.
Journal of Emerging Trends in
Computing and Information Sciences.
7(2): 116-127.

Baker, E.W., Al-Gahtani, S.S. and Hubona, G.
2007. The effects of gender and age on
new technology implementation in a
developing country: Testing the theory
of planned behavior (TPB). Information
Technology & People. 20(4): 352-375.



ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจตามพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. 2505

ในความรับผิดชอบกรมชลประทานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

**LEGAL PROBLEM ON TRANSFER OF THE MISSION UNDER THE FIELD DYKE
AND DITCH ACT, B.E. 2505 (1962) OF THE ROYAL IRRIGATION DEPARTMENT
TO THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION**

ศิริพงษ์ แก้วสวัสดิ์

นิติกรปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

111 หมู่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี 20230

E-mail: f_2530@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชลประทานในระดับไร่นาตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจการชลประทานในระดับไร่นาตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้สามารถจัดการชลประทานในระดับไร่นาได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจในการดูแล บำรุงรักษาคันและคูน้ำตามพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. 2505 จากกรมชลประทานแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจเข้าไปในที่ดิน หรือจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบชลประทานในระดับไร่นา คันหรือคูน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. 2505 ถูกยกเลิก และถูกนำไปรวมเป็นบทบัญญัติใหม่ในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งมีได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงในการดูแล รักษา และบริหารจัดการชลประทานในระดับไร่นา ตลอดจนพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ยังอยู่นอกเหนือการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจในการควบคุมดูแลและบำรุงรักษาการชลประทานในระดับไร่นา และถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 แต่ด้วยผลของมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งกำหนดยกเว้นการบริหารจัดการน้ำตามกฎหมายชลประทานไม่ให้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงส่งผลให้ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดเครื่องมือทางกฎหมายในการบริหารจัดการระบบชลประทานในระดับไร่นา ส่งผลให้ระบบน้ำเพื่อการเกษตรกรรมไม่มีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสม ตลอดจนทำให้ระบบชลประทานในระดับไร่นาในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ และแนวทางการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 24 วรรคหนึ่ง โดยแก้ไขเพิ่มเติมหลักการที่ว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจเข้าไปในที่ดินตามแนวเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้เมื่อแก้ไขกฎหมายดังกล่าวแล้ว จะสามารถทำให้การองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการจัดระบบ

ชลประทานในระดับไร่นาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร สามารถแบ่งปันน้ำให้แก่ผู้ใช้น้ำได้อย่างทั่วถึง และสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ต่อไป

คำสำคัญ :ชลประทาน, คันและคูน้ำ, ทรัพยากรน้ำ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article aims to study the principles and laws relating to education at the farm level on land reform in order to find laws on planning and decentralization to the organization. Local government as well as to analyze legal problems regarding the transfer of irrigation missions at the farm level according to the law with cars and ditches, go to local government organizations to suggest solutions to legal problems in order to manage lakes at the farm level in accordance with the current social situation.

The study indicated that when the local government organization has transferred the care mission maintenance of cars and ditches under the act of the Field Dyke and Ditch Act, B.E. 2505 (1962) from the Royal Irrigation Department, a local government organization has the power to enter the land or build an irrigation system road or conveyor way in the farm and other things necessary for the management of irrigation systems at the farm level rod or ditch to be able to use effectively, However the Field Dyke and Ditch Act, B.E. 2505 (1962) has been abolished and is included as a new provision in Land Consolidation for Agriculture Act, B.E. 2558 (2015) which does not directly impose powers and duties of local government organizations in the maintenance and Irrigation management at the farm level as well as the Land Consolidation for Agriculture Act, B.E. 2558 (2015). Thus, it is still beyond the transfer of the mission according to the action plan, determining the decentralization process to the local government organization. As a result, the local administrative organization does not have laws that give the power to control and maintain irrigation at the farm level. Although the local administrative organization has the power to manage water resources according to the National Water Resources Act B.E. 2561(2018), Section 6 of the said act stipulates that water management under irrigation laws is not subject to the said act. Therefore, resulting in the current local government. the lack of legal instruments in the management of irrigation systems in the field. The water system for agricultural water use is sufficient and appropriate. As well as the irrigation system on the farm in the area of local government inefficiency. Not consistent with the basic policy of the state. The national strategy and reform the country's constitution defined.

The author has suggested the amendment to the Land Consolidation for Agriculture Act, B.E. 2558 (2015), Section 24, paragraph one, by amending the principle that For the local government organization has the power to enter the land along the boundary of the agricultural water system to build an irrigation system road or conveyor way in the farm and other things necessary for the organization of water systems for agriculture However, Once these amendments then. Be able to make local government. Irrigation systems can be operated in the field, so that farmers have sufficient and suitable for agriculture. Users can

share the water to water thoroughly. And to increase its competitiveness with other countries. As a result, the country's overall economic stability even further.

Keyword: Irrigation, Field Dyke and Ditch, Water Resources, Local Government

1. บทนำ

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน น้ำเป็นปัจจัยหลักสำหรับการเพาะปลูกพืชในประเทศ การปลูกพืชจึงต้องให้ได้รับน้ำอย่างเพียงพอและเหมาะสมตามระยะเวลาที่ต้องการ สภาพการปลูกพืชที่อาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว อาจมีโอกาที่พืชจะขาดน้ำในระยะใดระยะหนึ่งได้มาก เช่นเมื่อประสบกับปัญหาฝนทิ้งช่วงจนพืชขาดน้ำรุนแรงจนกระทั่งตายได้ หรือหากฝนตกมากเกินไปจนทำให้เกิดน้ำท่วมขังจนต้นพืชเหี่ยวเฉาเนื่องจากรากขาดอากาศจนกระทั่งตายได้เช่นกัน ดังนั้น การจัดการให้พืชปลูกได้รับน้ำอย่างเพียงพอและเหมาะสมจะต้องใช้การชลประทานเข้าช่วย ตามความหมายแล้วการชลประทานเป็นการให้น้ำแก่พืชโดยการเพิ่มความชื้นให้แก่ดินเพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืช และรวมความถึงการจัดหาน้ำและการส่งน้ำเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นด้วย (บุญมา ป้านประดิษฐ์, 2546, 1)

นอกจากนี้ ระบบชลประทานที่ดี จะต้องสามารถนำเอารายละเอียดและสาระสำคัญของดินและคุณสมบัติของดิน ปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำ พืชและพฤติกรรมของพืช ความสัมพันธ์ระหว่างดิน น้ำพืช สภาพแวดล้อม มาจัดระบบให้เป็นหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม กล่าวคือสามารถพิจารณาว่าน้ำไปใช้อย่างมีคุณค่าตามลำดับความสำคัญ ตั้งแต่การบริโภคการอุปโภค การทำการเกษตร อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และสม่ำเสมอ และอาจกล่าวได้ว่าหลักการดังกล่าวข้างต้น คือหัวใจของงานด้านชลประทาน

สำหรับประเทศไทย งานด้านชลประทานถือเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ ดังจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในระบบชลประทานฉบับแรกเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2445 คือพระราชบัญญัติรักษาคคลอง รัตนโกสินทรศก 121 ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พุทธศักราช 2482¹ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505² พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517³ พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558

ทั้งนี้ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 32 กำหนดให้กรมชลประทานมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอ และจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้ทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินการจัดให้ได้มาซึ่งน้ำ หรือกัก เก็บรักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร การพลังงานการสาธารณสุขโรค หรือการอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน กฎหมายว่าด้วยคั้นและคูน้ำ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ความปลอดภัยของเขื่อนและอาคารประกอบ การคมนาคมทางน้ำที่อยู่ในเขตชลประทาน ตลอดจนดำเนินการจัดรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบัน ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ

1 ปัจจุบันถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พุทธศักราช 2482 พ.ศ. 2558

2 ปัจจุบันถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558

3 ปัจจุบันถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558

ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแนวทางการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการดูแล บำรุงรักษา พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน รวมทั้งการการประกอบการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งนี้ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ซึ่งเป็นคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบของประเทศ แต่มีบทบัญญัติบางประการในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ที่ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยชลประทาน โดยเฉพาะการจัดทำชลประทานในระดับไร่นา ตามพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ส่งผลให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศตามแผนแม่บทไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการน้ำในรูปแบบชลประทานระดับไร่นาซึ่งกรมชลประทานได้ถ่ายโอนภารกิจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่แน่นอนชัดเจนในการบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นา คันหรือคูน้ำในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ทำให้การจัดทำบริการสาธารณะเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ตลอดจนการดำเนินนโยบายของรัฐไม่สอดคล้องและเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และแนวทางการปฏิรูปประเทศกำหนดไว้ เป็นสาเหตุที่ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น

ดังนั้น คำถามสำคัญที่บทความนี้มุ่งหมายจะหาคำตอบคือ จะแก้ปัญหาเชิงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบชลประทานในระดับไร่นาตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำซึ่งตราขึ้นในปี พ.ศ. 2505 ให้สอดคล้อง

กับรัฐธรรมนูญ กฎหมาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารภาครัฐในระดับท้องถิ่นในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้อย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอเป็นลำดับต่อไปในบทความนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชลประทานในระดับไร่นาตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจการชลประทานในระดับไร่นาตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เพื่อให้สามารถจัดการชลประทานในระดับไร่นาได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของสังคม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศของทางราชการ คำแถลงนโยบาย หนังสือ งานวิจัย มาทำการสังเคราะห์ผลการวิจัย (research synthesis method) เพื่อให้ได้ผลสรุปและประมวลผลการศึกษา และนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อชี้ให้เห็นสภาพปัญหา และนำเสนอแนวทางหรือมาตรการแก้ไขปัญหา ต่อไป

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบชลประทานขนาดเล็กและระบบชลประทานในระดับไร่นา โดยศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 รวมถึงพระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย เอกสารประกอบการสัมมนา รายงานการประชุม เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ และชี้ให้เห็นสภาพปัญหาบางประการอันเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย และนำเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

5. ผลการศึกษา

น้ำมีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตและพืช ทั้งการบริโภค อุปโภค การใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูก การอุตสาหกรรม และนับวันมนุษย์ยังมีความต้องการน้ำมากขึ้น มนุษย์มีวิวัฒนาการในการเรียนรู้เพื่อจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์มาตั้งแต่อดีต (กรมชลประทาน และ สำนักงาน กปร., 2559, 5) โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่และประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรม ด้านการเกษตรซึ่งจำเป็นต้องใช้น้ำเป็นทรัพยากรหลักในการผลิต รวมถึงการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้นทรัพยากรน้ำจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อประเทศไทย (ปราโมทย์ ไหม่กลัด, 2558, 11)

ความสำคัญของทรัพยากรน้ำดังกล่าวข้างต้น ส่งผลต่อการกำหนดกฎหมายและนโยบายของรัฐ ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำให้สามารถมีอย่างเพียงพอ และตอบสนองต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชน ตลอดจนภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ ตลอดจนกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

5.1 หน้าที่และแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การชลประทาน และการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา 72 กำหนดให้รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้รัฐพึงวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(2) กำหนดให้รัฐจัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญโดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

(3) กำหนดให้รัฐจัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ดินได้ทั่วถึงและเป็นธรรม

(4) กำหนดให้รัฐจัดให้มีทรัพยากรน้ำที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน รวมทั้งการประกอบเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอื่น

(5) รัฐพึงส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า รวมทั้งพัฒนาและสนับสนุนให้มีการผลิตและการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ในส่วนของมาตรา 73 ยังกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน เป็นรัฐธรรมนูญที่มุ่งหมาย

ที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ต่อจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มุ่งหมายจะฟื้นฟูความสงบเรียบร้อย ความรู้รักสามัคคี และความเป็นธรรม แก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง จัดให้มีกฎหมายที่จำเป็น เร่งด่วน จัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติและองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้มีการปฏิรูปในด้านการเมืองและด้านอื่น ๆ ตลอดจนดำเนินการให้มีการยกย่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่วางกติกาการเมืองให้รัดกุม เหมาะสม ป้องกันและปราบปรามการทุจริต สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ซึ่งปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปประเทศไว้ในหมวด 16 โดยมีแนวทางการปฏิรูปประเทศเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและการเกษตรที่สำคัญ บัญญัติไว้ในมาตรา 258 ข. คือ

(1) การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรมและยั่งยืนโดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศประกอบกัน

(2) การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการจัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดินทั้งประเทศเพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ

5.2 ยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำและการชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา 65 กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยปัจจุบันมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 โดยยุทธศาสตร์ด้านที่ 4 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น

มิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 4.5.2 การเพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล โดยยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีน้ำใช้เพียงพอสำหรับการพัฒนาเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว รวมทั้งมีระบบดูแลน้ำภายในพื้นที่สำหรับผู้ใช้ น้ำในนิคมเกษตร อุตสาหกรรมสมัยใหม่ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่เกษตรน้ำฝน พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ แหล่งท่องเที่ยว เกษตรพลังงาน เกษตรเพิ่มมูลค่าและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยทบทวนระบบน้ำตามการปรับโครงสร้าง เกษตร และอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนไป เน้นปรับโครงสร้างการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำในแต่ละภาคส่วน พร้อมทั้งการเพิ่มผลผลิตของการใช้น้ำ โดยการใช้อย่างมีคุณค่า การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่เพิ่มประสิทธิภาพการส่งและการใช้น้ำทุกภาคส่วน และเพิ่มการเก็บกักในพื้นที่ มีระบบการขออนุญาตใช้น้ำตามเกณฑ์และความสำคัญ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและบริการและรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

5.3 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำและการชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2547 มุ่งเน้นการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ของประเทศซึ่งรวมถึงการปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วย ทั้งนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 46/2560 ลงวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เพื่อจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติขึ้น เป็นส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้มีเหตุผลสำคัญคือ ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2560 นั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านการปฏิบัติการ เพื่อบริหารจัดการน้ำและแก้ไขปัญหาภัยแล้งอยู่หลายหน่วยงานแต่ก็ยังไม่อาจดำเนินการข้ามหน่วยงานในลักษณะบูรณาการข้อมูล แผนงานหรือโครงการ งบประมาณและการติดตามประเมินผลในเชิงนโยบายและการวางแผนแนวทางกำกับ

ควบคุมการปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านเศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติจึงจำเป็นต้องมีองค์กรกลางในการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันเป็นที่มาของการจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติขึ้น ซึ่งต่อมาได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 2/2561 ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2561 เพื่อจัดสรรภารกิจและบุคลากรของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญคือ เปลี่ยนชื่อ “สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” เป็น “สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” และให้โอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำบางส่วน ของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และบางส่วนของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปเป็นภารกิจ อำนาจ และหน้าที่ ตลอดจนข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5.4 การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐ

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 6 กำหนดให้รัฐมีอำนาจใช้ พัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา พื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้โดยอาจเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำก็ได้ แต่ถ้าวการลดพื้นที่หรือให้เลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำสาธารณะที่มีใช้ทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล นายกรัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะแห่งใดก็ได้

และให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดังกล่าว มีอำนาจออกระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นตามกรอบแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนด โดยระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าปัจจุบัน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยมีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ทำหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้งและคุณภาพน้ำของประเทศ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ รวมถึงเสนอแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดการบูรณาการในรูปแบบของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนเพื่อนำนโยบายของ กนช. ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

5.5 ภารกิจ อำนาจหน้าที่ ของกรมชลประทานในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในงานด้านชลประทานของประเทศ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 32 กำหนดให้ส่วนราชการระดับกรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรมหรือตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรมนั้นทั้งนี้ในส่วนของกรมชลประทานนั้น มีการตรากฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557 ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดภารกิจ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของกรมชลประทานไว้ในข้อ 2 ของระเบียบฉบับดังกล่าวว่า ให้กรมชลประทาน มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอ และ

จัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ทั้งนี้กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมชลประทานไว้ ดังนี้

(1) ดำเนินการจัดให้ได้มาซึ่งน้ำ หรือกัก เก็บรักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร การพลังงาน การสาธารณสุข โภค หรือการอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน กฎหมายว่าด้วยคัน และคูน้ำ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ความปลอดภัยของเขื่อนและอาคารประกอบ และการคมนาคมทางน้ำที่อยู่ในเขตชลประทาน ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นแผนงานประจำปีของกรม

(3) ดำเนินการจัดรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของกรมชลประทานหรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6. อภิปรายผล

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งรูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ ล้วนมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น และมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 4 (3) ประกอบ มาตรา 70 (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นนั้น นอกจากมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ แล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะตามที่มาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติทั้งสองมาตราแล้ว มีข้อพิจารณาทางกฎหมายสี่ประการ ดังนี้

6.1 ประการแรกกฎหมายมิได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดให้มีหรือดำเนินการบริหารจัดการเกี่ยวกับการชลประทานแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากงานด้านชลประทาน เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง จำเป็นต้องอาศัยนโยบาย กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกันในภาพรวม ดังนั้นจึงถือเป็นภารกิจเฉพาะของราชการส่วนกลางที่จะเป็นผู้รับผิดชอบในภารกิจดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจ อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการชลประทานดังกล่าว

6.2 ประการที่สองพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์สำคัญที่จะกระจายอำนาจซึ่งแต่เดิมเป็นของราชการส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้อง เหมาะสม และสามารถแก้ไขปัญหาของคนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงกำหนดให้ บรรดาอำนาจและหน้าที่ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมาย รัฐอาจมอบอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทนได้ โดยมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดให้การมอบอำนาจหรือถ่ายโอนภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะภารกิจที่เป็นการค้าบริการซื้อขายระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภารกิจที่รัฐจัด

ให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ความพร้อม ในด้านรายได้และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ตลอดจนคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับภายหลังการถ่ายโอนเป็นสำคัญ

6.3 ประการที่สาม มาตรา 32 และมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วรายงานต่อรัฐสภา และเมื่อแผนปฏิบัติการดังกล่าวประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการนั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ออกประกาศ เรื่อง แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐถ่ายโอนภารกิจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 ภารกิจ ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว 5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและการชลประทานนั้น อยู่ในภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน

6.4 ประการที่สี่ ภารกิจของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งถือเป็นภารกิจในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่ต้องถูกถ่ายโอนไปตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งกรมชลประทานได้เริ่มดำเนินการถ่ายโอนไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา โดยกรมชลประทานได้

วางระเบียบเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ ระเบียบกรมชลประทานว่าด้วยการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ฉบับลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งต่อมาถูกยกเลิกไปโดยระเบียบกรมชลประทานว่าด้วยการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553 ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยในระเบียบกรมชลประทานฉบับดังกล่าวกำหนดนิยามคำว่า “ภารกิจ” ไว้ว่าหมายถึง งานกรมชลประทานที่ต้องการถ่ายโอนไปตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ระเบียบกรมชลประทานฉบับดังกล่าว ได้กำหนดขอบเขตการถ่ายโอนภารกิจของกรมชลประทานไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในข้อ 6 ของระเบียบไว้หลายประการด้วยกัน อย่างไรก็ตามมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการชลประทานที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถได้รับประโยชน์โดยตรง คือภารกิจตามข้อ 6 (ก) ซึ่งเป็นภารกิจการดูแลบำรุงรักษาปรับปรุงโครงการชลประทานขนาดเล็ก รวมถึงโครงการจัดทำหรือจัดให้มีแหล่งน้ำที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันที่มีลักษณะและขั้นตอนการดำเนินการเช่นเดียวกันกับโครงการชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งระเบียบฉบับดังกล่าวกำหนดให้ถ่ายโอนทั้งทรัพย์สินและอำนาจการบริหารจัดการทั้งหมด ยกเว้นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน อย่างไรก็ตามหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะรับการถ่ายโอนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ให้เสนอเรื่องไปยังกรมชลประทานเพื่อพิจารณาให้มีการถ่ายโอนเป็นรายกรณีไปนอกจากนี้ในข้อ 6 (ฉ) ของระเบียบกรมชลประทานกำหนดให้ภารกิจงานจัดสรรน้ำในระดับแปลงนาและหรือคันคูน้ำ ดำเนินการถ่ายโอนงานและสิ่งก่อสร้างเฉพาะระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตรกรรม ยกเว้นอาคารบังคับปากคูส่งน้ำที่รับน้ำโดยตรงจากคลองส่งน้ำชลประทาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าระเบียบกรมชลประทาน ว่าด้วยการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553 นั้น ประสงค์จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำกับดูแลและบริหารจัดการโครงการชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโครงการที่มีลักษณะเป็นงานพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ที่กรมชลประทานได้เริ่มก่อสร้างไว้ เพื่อแก้ปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค และการเกษตร ซึ่งเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของราษฎรในชนบท หรือพื้นที่ที่ห่างไกล รวมทั้งการแก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนจากอุทกภัยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการจัดทำบริการสาธารณะที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง และเป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพที่จะดำเนินการได้ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในส่วนการถ่ายโอนภารกิจโครงการพัฒนาระบบชลประทานในระดับไร่นา ซึ่งมีลักษณะงานเป็นการกระจายน้ำจากระบบโครงการชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก เข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม โดยภารกิจดังกล่าวนี้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติ คั้น และ คูน้ำ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517 ซึ่งสามารถแยกประเภทงานกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมออกได้เป็น 2 วิธีคือวิธีที่หนึ่ง การจัดทำคันและคูน้ำ และวิธีที่สองการจัดรูปที่ดินซึ่งวิธีการดำเนินงานทั้งสองวิธีจะมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่การพัฒนาในระดับพื้นฐาน ได้แก่การจัดทำคันและคูน้ำไปจนถึงการพัฒนาในระดับสูง ได้แก่การจัดรูปที่ดิน โดยทั้งสองวิธีนี้เจ้าของที่ดินจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วม และยินยอมที่จะพัฒนาไปพร้อมกับทางราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำในพื้นที่เกษตรกรรมให้มีประสิทธิผลสูงสุด

7. วิเคราะห์ผลการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 4 (3) ประกอบมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยนอกจากมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น ๆ แล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รวมถึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งออกตามความในมาตรา 32 และมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน โดยประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 กำหนดให้กรมชลประทานถ่ายโอนภารกิจงานจัดสรรน้ำในระดับแปลงนา และหรือคันคูน้ำ ไปให้เทศบาล องค์กรการบริหารส่วนตำบล องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด โดยถ่ายโอนภารกิจและสิ่งก่อสร้างเฉพาะระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตรกรรม และมีทรัพย์สินที่ถ่ายโอนไปคือ ระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตรกรรม และกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งกรมชลประทาน เริ่มดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการจัดสรรน้ำในระดับแปลงนา หรือคันคูน้ำในความรับผิดชอบของกรมชลประทานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม การถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวข้างต้น เป็นการถ่ายโอนตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งระบุไว้แต่เพียงว่าให้ถ่ายโอนภารกิจและสิ่งก่อสร้างเฉพาะระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตรกรรมเท่านั้น แต่มิได้ระบุให้ถ่ายโอนอำนาจในการบริหารจัดการทั้งหมดของระบบชลประทานในระดับไร่นา ดังเช่นการถ่ายโอนโครงการชลประทานขนาดเล็ก ทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้

กฎหมายว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจระบบชลประทานในระดับไร่นา จะมีอำนาจในการบริหารจัดการรวมถึงดำเนินการอื่นใดเพื่อทำให้ระบบชลประทานในระดับไร่นาสามารถจัดสรรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพพยานน้อยเพียงใด เนื่องจากอำนาจในการบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นา ซึ่งดำเนินการตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 เป็นหลักนั้น ซึ่งบัญญัติให้อำนาจของอธิบดีกรมชลประทาน เจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีกรมชลประทานแต่งตั้ง ตลอดจนนายตรวจตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มีอำนาจขุดลอกคั้นหรือคูน้ำ หรือดำเนินการอื่นใดต่อคั้นหรือคูน้ำที่ถูกปิดกั้นหรือถมเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากคั้นหรือคูน้ำได้ แต่เมื่อพิจารณาแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 แล้วจะพบว่า การถ่ายโอนภารกิจการชลประทานในระดับไร่นานั้น ดำเนินการถ่ายโอนงานและสิ่งก่อสร้างเฉพาะระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตร แต่ไม่ได้ถ่ายโอนอำนาจของอธิบดีกรมชลประทาน เจ้าพนักงาน หรือนายตรวจตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะดูแล บำรุงรักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำในระดับแปลงนาหรือคั้นคูน้ำในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ปัจจุบัน พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 จะถูกยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ไปแล้วแต่บทเฉพาะกาลในมาตรา 76 แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 กำหนดให้พระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 ให้ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 จนกว่าจะมีการตราพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ

และด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 บังคับในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งออกตามความในมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 ยังคงมีผลใช้บังคับในพื้นที่หรือท้องที่นั้น ๆ ทั่วประเทศ และส่งผลให้อธิบดีกรมชลประทาน พนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนนายตรวจตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 ยังคงมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ยังกำหนดให้ท้องที่ที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” ในมาตรา 4 ไว้ว่า หมายถึงเขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมนอกจากนี้ ยังให้คำนิยามของคำว่า “การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” ไว้ว่าหมายถึงการจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา

นอกจากนี้ เมื่อคูน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายโอนภารกิจมาจากกรมชลประทาน และเป็นคูน้ำที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. 2505 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้น คูน้ำในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นส่วนหนึ่งของ “ระบบชลประทาน” มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันซึ่งหมายถึง คั้น คูน้ำ ทางระบายน้ำ ประตูน้ำ รวมทั้งสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใดที่จัดทำขึ้นเพื่อกักเก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินส่งผลให้กรมชลประทาน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 24 คือ

พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศนั้นเพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม รวมถึงมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแผนผังดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ หรือเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางแล้ว โดยการเปลี่ยนแปลงแผนผังต้องดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม มาตรา 25 ยังกำหนดให้การบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการดูแลบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างขึ้นในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ อธิบดีกรมชลประทาน ได้ออกระเบียบกรมชลประทานว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการดูแลบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างขึ้นในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและเขตโครงการจัดรูปที่ดินพ.ศ. 2559ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 161 ง หน้า 3 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2559 ซึ่งข้อ 4 ของระเบียบ กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินส่งมอบภารกิจการบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการดูแลบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างขึ้นในเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้กับโครงการชลประทาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่น เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้และกำหนดการบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นไปตามคู่มือการส่งน้ำและบำรุงรักษาโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมตามกระบวนการ 14 ขั้นตอนของกรมชลประทานด้วย

8. สรุปผลการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจมาจากกรมชลประทานนั้น มีอำนาจผูกผันและมีหน้าที่ตามกฎหมาย

ว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างเฉพาะระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตรกรรมในระดับแปลงนาและหรือคันคูน้ำ ตลอดจนดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมซึ่งภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนมานั้น กฎหมายกำหนดให้ถ่ายโอนเฉพาะสิ่งก่อสร้างเฉพาะระบบกระจายน้ำเข้าแปลงเกษตรหรือไร่นา รวมถึงการถ่ายโอนกลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งเป็นประชาชนผู้ใช้น้ำที่ได้รับประโยชน์จากคันหรือคูน้ำ

อย่างไรก็ตาม เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจในการดูแล บำรุงรักษาคันและคูน้ำจากกรมชลประทานอันมีที่ตั้งอยู่ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว โดยหลักในการจัดทำบริการสาธารณะทางเขตพื้นที่แล้วการดูแล บำรุงรักษาคันและคูน้ำย่อมรวมถึงการมีอำนาจเข้าไปในที่ดิน หรือจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบชลประทานในระดับไร่นาให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการชลประทานในระดับไร่นา ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ คัน และ คู น้ำ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517 นั้น ถือเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชลประทานทำให้การชลประทานในระดับไร่นา หรือคันคูน้ำ ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 อันจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจควบคุมดูแลและบำรุงรักษานอกจากนี้เมื่อพระราชบัญญัติ คันและคูน้ำ พ.ศ. 2505 ถูกยกเลิก และนำไปรวมเป็นบทบัญญัติใหม่ในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งอยู่ในอำนาจของกรมชลประทาน แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงในการดูแล รักษา และบริหารจัดการชลประทานในระดับไร่นา ตลอดจนพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ยังอยู่นอกเหนือการถ่ายโอนภารกิจตาม

แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดเครื่องมือทางกฎหมายในการบริหารจัดการระบบชลประทานในระดับไร่นา ส่งผลให้ระบบน้ำเพื่อการเกษตรกรรมและระบบชลประทานในระดับไร่นาในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตรตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันและยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี กำหนดไว้ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำที่กรมชลประทานรับผิดชอบไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด

9. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว โดยเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 24 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 24 เมื่อได้มีประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา 23 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศนั้น เพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม”

โดยแก้ไขปรับปรุง โดยใช้ข้อความใหม่ ต่อไปนี้

“มาตรา 24 เมื่อได้มีประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา 23 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 25 มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศนั้น เพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม”

ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะสามารถทำให้การองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจอย่างชัดเจนตามกฎหมายที่จะเข้าไปดำเนินการจัดให้มีคันหรือคูน้ำ ตลอดจนคลองส่งน้ำในระดับไร่นา โดยการก่อสร้าง ซ่อมแซม บำรุง รักษา หรือกระทำการอื่นใดในการจัดให้มีบริการสาธารณะทางด้านชลประทานในระดับไร่นา รวมถึงสามารถตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำงบประมาณไปใช้ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นได้ ซึ่งจะทำให้พื้นที่ในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดระบบชลประทานในระดับไร่นาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร สามารถแบ่งปันน้ำให้แก่ผู้ใช้น้ำได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ต่อไป

10. บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมชลประทาน และ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559). คู่มือการกำหนดรูปแบบ ก่อสร้าง ซ่อมปรับปรุง บำรุงรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพฝายชะลอน้ำพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บุญมา ป้านประดิษฐ์. (2546). หลักการชลประทาน (Irrigation Principle). นครปฐม: ภาควิชาวิศวกรรมชลประทาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน.

ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ลงวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, ตอนที่ 82 ก, วันที่ 13 ตุลาคม 2561.

ประกาศสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ฉบับลงวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ.

2562, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136, ตอนพิเศษ 234 ง, วันที่ 18 กันยายน 2562
ปราโมทย์ ไม้กลัด. (2558). “ทางออกการบริหารจัดการน้ำของไทย” ใน ความรู้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. ร้อยเอ็ด: ส่วนประสานและจัดการลุ่มน้ำชีตอนล่าง สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4 กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557
พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482
พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
พระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. 2505
พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558
พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534
พระราชบัญญัติรักษาคลอก รัดนโกสินทรศก 121
พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

คำสั่ง ประกาศ

คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 85/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2557, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131, ตอนพิเศษ 130 ง, วันที่ 15 กรกฎาคม 2557

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 46/2560 เรื่อง การจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ลงวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2560, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134, ตอนพิเศษ 261 ง, วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2560

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 2/2561 เรื่อง การจัดสรรภารกิจและบุคลากรของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2561, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, ตอนพิเศษ 15 ง, วันที่ 22 มกราคม 2561.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
The Creative Leadership of School Administrators Affecting Teacher Loyalty to Schools in Bangkok
Metropolitan Administration

ชัยวัฒน์ เทวธีระรัตน์^{1*}, ดร. ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข และรศ.ดร.ทิวต์ มณีโชติ

¹คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

85/1 หมู่ที่ 2 ถนน แจ้งวัฒนะ ตำบล บางตลาด อำเภอ ปากเกร็ด นนทบุรี 11120

*E-mail : tevachaiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความภักดีของครูต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 410 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .960 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล มี ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความภักดีของครูต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .751 สามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูได้ร้อยละ 56.40 ($R^2 = .564$) เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้าน ประกอบด้วย ด้านจินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น และด้านวิสัยทัศน์ พบว่า ทุกด้านส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเช่นกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .288, .282 และ .231 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ความภักดีของครู ปัจจัยที่ส่งผล

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the creative leadership level of the school administrators in Bangkok Metropolitan in teachers' opinion, 2) to study teachers' loyalty level, and 3) to study the creative leadership of school administrators affected teachers' loyalty. The sample were 410 teachers in schools of Bangkok Metropolitan by using stratified random sampling divided by school size. The tool used to collect the data was a questionnaire with a total of reliability at .960. Statistics used analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings found that 1) the creative leadership of school administrators in Bangkok Metropolitan according to teachers' opinion was the highest level, 2) teachers' loyalty to school was the

highest level, and -3) the creative leadership of school administrators affected teachers' loyalty. The correlation coefficient (R) was .751 imply that the creative leadership of school administrators could predict teachers' loyalty about 56.40 percent ($R^2 = .564$). Considering for each variable of the creative leadership of school administrators such as the imagination, the flexibility and the vision found that every aspect affects teachers' loyalty. There were multiple correlation coefficient in the standard score (β) equivalent .288, .282 and .231, respectively.

Key Words : Creative Leadership, School Administrator, Teacher Loyalty

1. บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเร่งพัฒนาให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันในเวทีโลก การพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมจึงมีความสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวต้องอาศัยการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากการศึกษาถือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยเหตุดังกล่าวส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา ประเทศไทยก็ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีทักษะและสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคเศรษฐกิจและสังคม สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ ดังกล่าวปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ พัฒนาคอนทุกช่วงวัยให้เกิดคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนมีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. ญ-ฎ)

กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นบริการสาธารณะ โดยจัดตั้งสำนักงานการศึกษาขึ้นมาเพื่อกำกับ ดูแลและให้คำแนะนำโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานศึกษาได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2563) ให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 คือ มุ่งเน้นศักยภาพของเยาวชนวัยเรียนในกรุงเทพมหานครให้มีความรู้และทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ มีทักษะชีวิตและความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมเมืองได้อย่างมีความสุข โดยกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนดังกล่าว คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2559. น.2, 50-51) แต่การที่ครูทำหน้าที่ตามบทบาทสำคัญดังกล่าวได้ดั่งนั้น ครูก็ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้เกิดความรักความผูกพันต่อหน้าที่และต่อโรงเรียน เรียกว่า ความภักดีต่อโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการที่ครูมีความภูมิใจและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน อยากอุทิศตน มุ่งมั่น ทุ่มเท และสนับสนุนองค์การอย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน มีเจตคติทางบวกในการทำงาน เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติงานที่ดี และต้องการปฏิบัติงานในโรงเรียนนี้ตลอดไป อันจะส่งผลให้โรงเรียนจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างความภักดีของครู ในระบบการศึกษานั้น การสร้างความภักดีของครูสามารถนำหลักการสร้างความภักดีของบุคลากรต่อองค์การมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้ (จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์. 2556, น. 105)

การสร้างความภักดีของครูจึงนับเป็นหนึ่งในประเด็นหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความพึงพอใจของครูและนำไปสู่ความภักดี ผู้บริหาร



สถานศึกษาที่ชาญฉลาดจะต้องให้ความรักและความจริงใจแก่ครู ต้องไม่ละเลยถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน รวมถึงเปิดโอกาสให้ครูพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้น เช่น การส่งไปอบรม ดูงาน ฝึกอาชีพพิเศษ ตลอดจนสนับสนุนให้ศึกษาต่อเพื่อให้ครูได้มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อเป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา ทำให้ครูหรือบุคลากรในความดูแลเกิดความรัก มีความจริงใจต่อองค์กร มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานด้วยความเต็มใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และพร้อมที่จะเดินไปยังจุดหมายเดียวกันในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้า (จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์, 2556, น. 5-6) ความภาคีสามารถพิจารณาจากการแสดงออกของครูใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral aspect) ความรู้สึก (Affective aspect) และการรับรู้ (Cognitive aspect) (Hoy & Rees, 1974, p. 268-275; จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์, 2556, น.35; จีระภัทร เอนกวิถิ, 2557, น. 15; ธนัชพร กบิลฤทธิวัฒน์, 2557, น.26; วิภา จันทร์หล้า, 2559, น.21)

บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความภาคีของครู คือ การวางแผน ดำเนินการ กำกับติดตาม และเอาใจใส่ดูแลครูในสถานศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ดีต้องมีคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีหลายประการ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การมีภาวะผู้นำ ซึ่งไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้นำมีความสำคัญในการบริหารองค์การทางการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นภาวะผู้นำรูปแบบหนึ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการองค์การยุคใหม่ เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดผลผลิตใหม่ๆ จากความคิดและสติปัญญา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีความรับผิดชอบ และที่สำคัญจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2556, น. 10; กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555, น. 34) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอย่างชัดเจน เสนอแนวคิดใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อ

สังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถดูแลบุคลากรให้คงอยู่ มีความรักความจริงใจต่อโรงเรียนอย่างเต็มใจ มีการทุ่มเทให้กับการทำงานและพร้อมจะเดินไปยังจุดหมายเดียวกัน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์, 2556, น. 5-6) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและพัฒนาให้เกิดเป็นความภาคีต่อองค์กร (Brashear, 2006) โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือความสามารถในการจูงใจ ประสานงาน และนำบุคคลอื่นๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ๆ ที่ท้าทายและสร้างสรรค์ (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555) ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในองค์การทำงานด้วยความเต็มใจที่ทุ่มเท เสียสละ อุทิศตนในการทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมช่วยกันนำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ช่วยสนับสนุนและสร้างสรรค์พัฒนาองค์การให้ดีขึ้น มีความเชื่อมั่น ยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ มีความต้องการเป็นสมาชิกและตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์การตลอดไป และมีความภูมิใจที่เป็นสมาชิกขององค์การ (Steers, 1991, p. 29) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงที่จะปลูกฝังหรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้ครูเกิดความรักและความผูกพันต่อโรงเรียน เพื่อนำพาโรงเรียนไปถึงเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ (นพดล ฤทธิสม, 2558, น. 3)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าไม่มีผู้กล่าวถึงถึงการเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การมีผลต่อความภาคีของบุคลากรในองค์การอย่างชัดเจน แต่ในด้านการศึกษา ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความภาคีต่อโรงเรียนของครู ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานครจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่าส่งผลต่อความภาคีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครหรือไม่ ถ้าพบว่ามีส่งผลก็จะเป็นเหตุผลสำคัญในการการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อจะได้ส่งผลต่อการเสริมสร้างความภาคีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป



2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาระดับความภักดีของครูต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

3. วัสดุอุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ข้าราชการครูจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 13,143 คน จาก 437 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย คือ ข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 410 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความภักดีของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่า IOC สูงกว่าเกณฑ์ คือ .50 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .960 ค่าความเชื่อมั่นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ .935 และค่าความเชื่อมั่นความภักดีของครูเท่ากับ .941

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยติดต่อประสานงานผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อ

ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยธรรมดา (Simple linear regression) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple linear regression) แบบ Stepwise

4. ผลการวิจัย

4.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, SD.= .543) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.51$, SD.= .504) รองลงมา คือ ด้านจินตนาการ ($\bar{X} = 4.42$, SD.= .573) และด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.35$, SD.= .543) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความยืดหยุ่น	4.35	.543	มากที่สุด
2. วิสัยทัศน์	4.51	.504	มากที่สุด
3. จินตนาการ	4.42	.573	มากที่สุด
รวม	4.43	.506	มากที่สุด

4.2 ระดับความภักดีของครูต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, SD. = .438) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ($\bar{X} = 4.59$, SD. = .408) รองลงมา คือ ด้านความรู้สึก ($\bar{X} = 4.47$, SD. = .509)



และด้านการรับรู้ ($\bar{X} = 4.37$ SD=.543) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความภักดีของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. พฤติกรรมที่แสดงออก	4.59	.408	มากที่สุด
2. ความรู้สึก	4.47	.509	มากที่สุด
3. การรับรู้	4.37	.543	มากที่สุด
รวม	4.48	.438	มากที่สุด

4.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

4.3.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านพฤติกรรมที่แสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < .05) 2 ด้าน คือ ด้านจินตนาการ (X_3) และด้านวิสัยทัศน์ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .285 และ .226 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .400 และ .279 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .646 และทั้ง 2 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 41.70 ($R^2 = .417$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .313 ($SE_{est} = .313$)

4.3.2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านความรู้สึกลักษณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < .05) ทุกด้าน เรียงลำดับตามการส่งผลได้แก่ ด้านจินตนาการ (X_3) ด้านวิสัยทัศน์ (X_2) และด้านความยืดหยุ่น (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .216, .226 และ .232 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .243, .224 และ .247 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .670 และทั้ง 3 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความ

ภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 44.90 ($R^2 = .449$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .380 ($SE_{est} = .380$)

4.3.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < .05) ทุกด้าน เรียงลำดับตามการส่งผลได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (X_1) ด้านจินตนาการ (X_3) และด้านวิสัยทัศน์ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .401, .188 และ .164 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .401, .198 และ .152 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .710 และทั้ง 3 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 50.50 ($R^2 = .505$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .383 ($SE_{est} = .383$)

4.3.4 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านส่งผลต่อความภักดีของครูในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < .05) ทุกด้าน เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านจินตนาการ (X_3) ด้านความยืดหยุ่น (X_1) และด้านวิสัยทัศน์ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .220, .227 และ .201 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .288, .282 และ .231 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .751 และทั้ง 3 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 56.50 ($R^2 = .565$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .290 ($SE_{est} = .290$)

4.3.5 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < .05) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .517 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .641 มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .641 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกได้ร้อยละ 41.10 (R^2

= .411) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .314 ($SE_{est} = .314$)

4.3.6 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านความรู้สึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig \leq .05$) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .674 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .670 มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .670 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในด้านความรู้สึกได้ร้อยละ 44.90 ($R^2 = .449$) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .289 ($SE_{est} = .289$)

4.3.7 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมส่งผลต่อความภักดีของครูในการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig \leq .05$) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .758 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .706 มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .706 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในการรับรู้ได้ร้อยละ 49.90 ($R^2 = .449$) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .385 ($SE_{est} = .385$)

4.3.8 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมส่งผลต่อความภักดีของครูในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig \leq .05$) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .650 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .751 มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .751 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 56.40 ($R^2 = .564$) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .289 ($SE_{est} = .289$)

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านจินตนาการ และด้านความยืดหยุ่น ตามลำดับ

5.1.2 ระดับความภักดีของครูต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก รองลงมา คือ ด้านความรู้สึก และด้านการรับรู้ ตามลำดับ

5.1.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งรายด้านและภาพรวม สรุปดังนี้

5.1.3.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านจินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น และด้านวิสัยทัศน์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ .220, .227 และ .201 และในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .288, .282 และ .231 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .751 และทั้ง 3 ตัวแปรรวมกัน อธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 56.50 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .290

5.1.3.2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านพฤติกรรมที่แสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ด้าน คือ ด้านจินตนาการ และด้านวิสัยทัศน์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ .285 และ .226 และในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .400 และ .279 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ



เท่ากับ .646 และทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 41.70 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .313

5.1.3.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านความรู้สึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน เรียงลำดับได้แก่ ด้านจินตนาการ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความยืดหยุ่น มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ .216, .226 และ .232 และในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .243, .224 และ .247 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .670 และทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 44.90 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .380

5.1.3.4 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านส่งผลต่อความภักดีของครูในด้านการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig < .05$) ทุกด้าน เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการ และด้านวิสัยทัศน์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ .401, .188 และ .164 และในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .401, .198 และ .152 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .710 และทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 50.50 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .383

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเป็นผลมาจากเกณฑ์การคัดเลือกผู้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในเบื้องต้นต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์การบริหารการศึกษาในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษามาไม่น้อยกว่า 4 ปี 2) มีวุฒิปริญญาทางการบริหารการศึกษา และ 3) มีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้นเมื่อผ่านการสอบคัดเลือกแล้วยังต้องผ่านการฝึกอบรมจากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2561ข) การที่ต้องมีประสบการณ์การบริหารการศึกษาในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษามาไม่น้อยกว่า 4 ปี นั้น เป็นเวลานานเพียงพอสำหรับการสร้างสมประสบการณ์การเป็นผู้นำ นอกจากนี้การคัดเลือกดังกล่าวต้องมีการทดสอบ ซึ่งเนื้อหาในการสอบเน้นการวัดสมรรถนะความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร และเมื่อได้รับคัดเลือกแล้ว ก่อนจะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องผ่านการอบรมภาวะผู้นำและระหว่างดำรงตำแหน่งยังจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน หรือได้รับทุนสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เช่น ให้ทุนการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก เป็นต้น (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2560) จากเหตุผลดังกล่าวจึงน่าจะเป็นมูลเหตุที่ทำให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของกาญจนา ศิลา (2555, น.103) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน พบว่าครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และ



สอดคล้องกับผลการวิจัยของมณฑา ศิริวงษ์ (2559, น. บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู อำเภองครักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณารายด้าน ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิสัยทัศน์เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจึงเน้นการสร้างผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการทำงานเป็นทีม ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะในการโน้มน้าวให้ครูในโรงเรียนสามารถทำงานร่วมกัน เกิดความสามัคคีภายในโรงเรียน ช่วยกันระดมความรู้ความสามารถ มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และช่วยกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนได้ ที่กล่าวมาสะท้อนถึงการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับผลการวิจัยของมณฑา ศิริวงษ์ (2559, น. บทคัดย่อ) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านกรวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู อำเภองครักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก

5.2.2 ระดับความภักดีของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ ปิ่นทอง และนันทิยา น้อยจันทร์ (2559 น. 529) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน

เอกชนในจังหวัดพิจิตรมีความผูกพันต่อองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับแรก ด้านนี้ ประกอบด้วย ความคงอยู่หรือการไม่ลาออกจากการทำงาน ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน และการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ จะเห็นได้ว่าด้านพฤติกรรมนี้เป็นด้านที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการทำงานที่ครูต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความภักดีด้านนี้ สูงกว่าด้านอื่น อาจเป็นเพราะครูสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการ การเป็นข้าราชการยังเป็นใฝ่ฝันของสังคมไทย เพราะเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงมีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป การเข้าสู่ตำแหน่งจะต้องผ่านการสอบที่มีอัตราการแข่งขันสูงเพื่อได้บรรจุเป็นข้าราชการครู อีกทั้งครูสังกัดกรุงเทพมหานครมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และมีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ข้าราชการครูในสังกัดกรุงเทพมหานครเกิดการคงอยู่ ไม่อยากย้ายหรือลาออกจากโรงเรียนที่ตนเองทำงานอยู่ มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ ช่วยดูแลปกป้องชื่อเสียงของโรงเรียน และช่วยกันพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับจิตานันท์ สุขสวัสดิ์ (2556, น. 183-184) ที่พบว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความภักดีของครู และเช่นเดียวกับจิรัชกร เอนกวิถิ (2557, น. 81) และธนัพร กบิลฤทธิวัฒน์ (2557, น. 117) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจส่งผลต่อความภักดีต่อองค์กรของบุคลากรในองค์กรอื่นๆ เช่นกัน

5.2.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความภักดีของครู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่ผู้นำคิดค้นหาแนวทางหรือวิธีการใหม่ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ยืดหยุ่น มีจินตนาการเพื่อจูงใจ ชักจูงให้ผู้ตามร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นและเต็มใจ กระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์ในการทำงาน



พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การจากการตระหนักถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์และการมีเป้าหมายร่วมกันในองค์การ สามารถจูงใจให้ครูร่วมกันทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของอูษณีย์ ศรีเจริญ และจรัส อติวิทยากรณ์ (2560, น. 2) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานและการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การทำให้ครูทำงานด้วยความเต็มใจมากยิ่งขึ้นซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างความภักดีของครูต่อโรงเรียนนั่นเอง

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจินตนาการเป็นด้านที่ส่งผลมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านจินตนาการของผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นสิ่งที่สามารถช่วยสร้างบรรยากาศที่น่าทำงานให้แก่ครูทำให้ครูรู้สึกสนุกกับการทำงาน ทำให้ผู้อำนวยการสามารถให้คำแนะนำหรือมีการสื่อสารและการประสานงานที่ดี สามารถจูงใจและส่งเสริมให้ครูใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน คิดนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตตานันท์ สุขสวัสดิ์ (2556, น.186 - 187) ที่ พบว่า การสร้างแรงจูงใจ การสื่อสาร และการประสานงาน เป็นตัวบ่งชี้ปัจจัยความที่ส่งผลต่อความภักดีของบุคลากรในสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในหน่วยงานของตน

5.3.1.2 สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครควรส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้

มากยิ่งขึ้น เพราะจะส่งผลต่อความภักดีของครูในโรงเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่นๆ หรือไม่ เช่น ประสิทธิภาพการทำงานของครู คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นต้น

5.3.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผล หรือการสร้างรูปแบบ หรือการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความภักดีของครู

6. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ ดร. ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข และรศ.ดร.ทิวต์ มณีโชติ ตลอดจนคณาจารย์ในสาขาวิชาภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการศึกษา พร้อมทั้งได้รับความอนุเคราะห์ที่ดีในการให้ข้อมูลจากผู้บริหารและคณะครู ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวนามไปไว้ ณ ที่นี้

7. บรรณานุกรม

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์. (2556). การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของปัจจัยความภักดีต่อองค์การของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.



จิรภัทร เอนทวิท. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความ
จงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน: กรณีศึกษา โรงแรม
เอเชีย แอร์พอร์ท. วิทยาลัยศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการ
จัดการทรัพยากรมนุษย์, วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการ
จัดการ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ธนัชพร กบิลฤทธิวัฒน์. (2557). แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับความ
ภักดีต่อองค์กรของพนักงานไทยในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สารนิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

นพดล ฤทธิโสม. (2558). กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณภาพพนักงานต่อองค์กร
ของข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ไพฑูริย์ สีนสารรัตน์ (2556). ออกแบบผู้นำการศึกษา
ใหม่ : ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

มณฑกา ศิริวงษ์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู อำเภอบึงสามพัน
สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น.
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

วิภา จันทร์เหล่า (2559). ความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่อบริษัทโต
โยต้า โกลบอล เอเชีย จำกัด จังหวัดชลบุรี. มหาบัณฑิต, ส
ภาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาขั้น
พื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2563).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทปริทัศน์
จำกัด.

สุนันท์ ปิ่นทอง และนันทิยา น้อยจันทร์ (2559).

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู
และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร
ในการประชุมวิชาการราชภัฏนครสวรรค์ ครั้งที่ 1. (น. 529
– 542). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อุษณีย์ ศรีเจริญ และจรัส อติวิทยากรณ์. (2560). ความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับบรรยากาศของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ในการ
ประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10
วันที่ 27-28 มีนาคม 2561. (น. 1-6). สาขาวิชาการบริหาร
ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Brashear, T. G., Bellenger, D. N. & Boles, J. S. (2006). An Exploratory
Study of the Relative Effectiveness of Different Types
of Sales Force Mentors. *Journal of Personal Selling &
Sales Management* Vol. 26(No. 1), p. 7-18.

Hoy, Wayne K; Rees, Richard. (1974), Winter. Subordinate Loyalty
to Immediate Superior: A Neglected Concept in the
Study of Educational Administration. *Sociology of
Education*. Vol.47(No1) p. 268 - 286.

Steers, R. M. (1991). Introduction to organization behavior. New
York Collin.



พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534

กับการขนส่งของตาม sea waybills

CARRIAGE OF GOODS BY SEA ACT, BE 2534 AND TRANSPORTATION UNDER SEA WAYBILLS

ธนสร สุทธิบัติ

บทคัดย่อ

เพื่อสนับสนุนการขนส่งสินค้าทางทะเลด้วยการลดข้อพิพาทและข้อโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมของกฎหมายประเทศไทยมีความพยายามที่จะปรับปรุงกฎหมายด้านการขนส่งสินค้าทางทะเลให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับประเพณีทางการค้า อันเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น จากเดิมก่อนที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 จะมีผลใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องรับขน มาตรา 609 วรรคสอง กำหนดให้การรับขนของทางทะเลเป็นไปตามบังคับของกฎหมายและกฎข้อบังคับว่าด้วยการนั้น แต่กลับปรากฏว่ากฎหมายของประเทศไทยไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการรับขนของทางทะเลเอาไว้โดยเฉพาะทำให้ศาลต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ ซึ่งการนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้อาจไม่เหมาะสมเพราะการรับขนของทางทะเลมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการขนส่งภายในประเทศเนื่องจากต้องนำหลักสากลเรื่องการรับขนของทางทะเลและประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศมาพิจารณาประกอบ ต่อมาจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการค้าระหว่างประเทศมีความเชื่อมั่นในกฎหมายของประเทศไทยว่าเป็นสากลมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องใบตราส่ง แต่กลับไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับ sea waybills ทั้งที่ในประเพณีการค้าระหว่างประเทศและการขนส่งสินค้าทางทะเลมีการใช้งาน sea waybills อยู่มาก อันอาจทำให้เกิดความไม่แน่ชัดว่า กรณีที่เป็นการขนส่งสินค้าทางทะเลภายใต้ sea waybills พระราชบัญญัติฉบับนี้จะสามารถบังคับใช้ได้หรือไม่ และมีผลอย่างไร จึงสมควรที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าวเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าทางทะเลที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับหลักสากลต่อไป

คำสำคัญ : รับขนของทางทะเล, ใบตราส่ง, เอกสารการขนส่งที่ไม่ใช่ใบตราส่ง

Abstract

To support carriage of goods by sea by reducing disputes and misunderstandings that may arise from the ambiguity of the law, Thailand is trying to modernize maritime transport laws regarding trade usages. This can be seen from the change of relevant laws. For example, before the Carriage of Goods by Sea Act, BE 2534 came into effect, the Civil and Commercial Code section 609 paragraph two required that the carriage of goods by sea was in accordance with the laws and regulations governing such matters. However, it appeared that the laws of Thailand did not have such regulations concerning the carriage of goods by sea and causing the court to apply the Civil and Commercial Code. The application of the Civil and Commercial Code may not be appropriate because the carriage of goods by sea is unique and different from domestic transportation and international principles of the carriage of goods by sea and international trade traditions must be mutually considered. Subsequently, the Carriage of Goods by Sea Act, BE 2534 was established in order to allow parties involved in international trade to have confidence in the laws of Thailand.

Despite the effort, the Carriage of Goods by Sea Act, BE 2534 contains provisions related bill of lading, but there are no specific provisions regarding sea waybills. It is, therefore, appropriate to study the applicability of the Carriage of Goods by Sea Act, BE 2534 regarding sea waybills and related issues in order to develop the laws in this area.

Keywords : Carriage of Goods by Sea, Bills of lading, sea waybills

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วและจำนวนสินค้านำเข้าและสินค้าส่งออกของไทยมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มมากขึ้นมาโดยตลอด ทำให้การขนส่งสินค้าทางทะเลของไทยก็มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ในส่วนของหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าทางทะเลนั้น ก่อนที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 จะมีผลใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องรับขน มาตรา 609 วรรคสอง กำหนดให้การรับขนของทางทะเลเป็นไปตามบังคับของกฎหมายและกฎข้อบังคับว่าด้วยการนั้น แต่กลับปรากฏว่ากฎหมายของประเทศไทยไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการรับขนของทางทะเลเอาไว้โดยเฉพาะ จึงอาจทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีกรณีพิพาทหรือมีการฟ้องร้องกัน ในศาลก็เป็นการยากที่จะพิจารณาถึงความรับผิดชอบของคู่กรณี โดยในช่วงเวลาดังกล่าวหากมีการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศ ศาลจะนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 616 อันเป็นบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้กับคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 วรรคสอง⁴

อย่างไรก็ตาม การนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายการรับขนของทางทะเลมีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากการขนส่งภายในประเทศเพราะต้องนำหลักสากลเรื่องการรับขนของทางทะเลและประเพณีทางการค้ามาพิจารณาประกอบ ประเทศไทยจึงมีการออกพระราชบัญญัติการรับ

ขนของทางทะเล พ.ศ.2534ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2535⁵ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการค้าระหว่างประเทศมีความเชื่อมั่นในกฎหมายของประเทศไทยว่ามีความเป็นสากลและเป็นธรรมซึ่งจะมีผลเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย⁶

เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ข้างต้นพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534จึงมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องเอกสารในการค้าระหว่างประเทศอยู่หลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งใบตราส่ง เนื่องจากใบตราส่งเป็นเอกสารสำคัญที่กฎหมายยอมรับก่อนและให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องหลายด้านแต่ปัญหาประการหนึ่งเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534คือไม่ได้มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเอกสารในการค้าระหว่างประเทศชนิดอื่น ๆ เช่น sea waybills ทั้งที่ในประเพณีการค้าระหว่างประเทศและการขนส่งสินค้าทางทะเลมีการใช้งานsea waybillsอยู่มากซึ่งsea waybills เองก็มีผลต่อสิทธิและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกับใบตราส่ง

ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจจึงมีว่าพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเลมีบทบัญญัติที่เหมาะสมต่อการขนส่งสินค้าทางทะเลที่ใช้sea waybillsหรือไม่ และความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านใดบ้าง บทความนี้จึงศึกษาในเรื่องดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขนส่งสินค้าทางทะเลและ

⁵มาตรา 2 กำหนดให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 108 ตอนที่ 203 ฉบับพิเศษ หน้า 68 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2534)

⁶หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534

⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6437/2541

การค้าระหว่างประเทศและสร้างความชัดเจนในข้อกฎหมายให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศในการใช้ sea waybills พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงที่สอดคล้องกับหลักสากลต่อไป

2. ประวัติและความเป็นมาของใบตราส่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ตามประวัติศาสตร์ของใบตราส่งพบว่าการใช้ใบตราส่งเริ่มต้นขึ้นประมาณช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 โดยมีวัตถุประสงค์เป็นใบรับของหรือใบสินค้า เมื่อมีการส่งสินค้าแล้วผู้ขนส่งออกใบตราส่งให้ไว้กับผู้ขายที่ไม่ต้องการเดินทางไปกับสินค้าเพื่อแสดงว่ามีภาระรับสินค้าไว้ในความดูแล ผู้ขายจะส่งใบตราส่งไปให้กับผู้ซื้อเพื่อแสดงว่ามีภาระส่งสินค้าแล้วและทำให้ผู้ซื้อสามารถประมาณระยะเวลามาถึงของสินค้าได้ แต่ผู้ซื้อยังไม่จำเป็นต้องนำใบตราส่งมาเวนคืนเพื่อรับสินค้าจากผู้ขนส่ง ผู้ขนส่งจะเป็นผู้ตรวจสอบจากทะเบียนสินค้าเองว่าต้องส่งมอบสินค้าให้บุคคลใด ในยุคนี้อใบตราส่งจึงมีสถานะเป็นใบรับของหรือใบรับสินค้าเท่านั้น

ต่อมาผู้ขนส่งเริ่มระบุถึงข้อกำหนดในสัญญาฉบับของทางทะเลลงไปในใบตราส่งเพื่อสะท้อนถึงข้อกำหนดของสัญญาฉบับของทางทะเลรวมถึงกฎหมายที่ใช้บังคับและข้อกำหนดพิเศษต่าง ๆ ในการยกเว้นความรับผิดหรือให้สิทธิพิเศษกับผู้ขนส่งเพื่อใช้กล่าวอ้างกับผู้รับสินค้า จึงทำให้อใบตราส่งมีสถานะเพิ่มขึ้นมาโดยเป็นหลักฐานของสัญญาฉบับของทางทะเลด้วย

ใบตราส่งเริ่มมีสถานะที่สามเนื่องจากเริ่มมีการใช้ใบตราส่งในลักษณะการเป็นเอกสารสิทธิ เพื่อให้มีการโอนขายสินค้าเป็นทอด ๆ ได้ทั้งที่สินค้าอยู่ในทะเลด้วยการสลักหลังและโอนใบตราส่งให้แก่กัน ซึ่งเห็นได้จากที่ปรากฏใน the High Court of Admiralty ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ที่ใบตราส่งส่วนใหญ่มักมีข้อกำหนดแสดงถึงการเปลี่ยนมือได้เช่น ‘for delivery to shipper or his agent or his assigns’ หรือ ‘for delivery to a third person or his assigns’ ซึ่งมีความหมายว่าให้ผู้

ขนส่งส่งมอบให้กับผู้ส่งของหรือผู้รับสินค้าหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย⁷

แม้จะเป็นที่ยอมรับกันในการค้าระหว่างประเทศว่าใบตราส่งเป็นเอกสารที่มีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากเป็นเอกสารที่กฎหมายยอมรับและระบุถึงหน้าที่ตามกฎหมายอยู่หลายประการ จึงก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่กับทั้งผู้ส่งของ ผู้ขนส่ง ผู้รับตราส่ง และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกัน ประกอบกับผู้ขนส่งบางส่วนเริ่มกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดในสัญญาและในใบตราส่ง เช่น แม้สินค้าจะเสียหายจากความประมาทเลินเล่อของผู้ขนส่ง ผู้ขนส่งก็จะไม่รับผิดในความเสียหายเหล่านั้น อันทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งในการบังคับใช้

ดังนั้นเพื่อให้การค้าระหว่างประเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างอนุสัญญาระหว่างประเทศขึ้นมาเพื่อทำให้หลักการเกี่ยวกับใบตราส่งมีลักษณะไปในทางเดียวกัน เจ้าของเรือ ผู้ขายและผู้ซื้อในการค้าระหว่างประเทศ ธนาคาร และผู้รับประกันภัยจึงรวมตัวกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง และเป็นที่มาของการลงนาม International Convention for the Unification of Certain Rules of Law relating to Bills of Lading หรือ "Hague Rules" ขึ้น โดยมีการลงนามที่กรุงบรัสเซลส์ (Brussels) เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1924

Hague Rules มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้กฎหมายเกี่ยวกับใบตราส่งเป็นไปในทำนองเดียวกันโดยกำหนดสิทธิพื้นฐานของผู้ขนส่งและกำหนดขอบเขตความรับผิดของผู้ขนส่งที่สามารถมีข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดได้มากนักน้อยเพียงใด แต่ทั้งนี้ Hague Rules ไม่ได้กำหนดหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้ส่งของและผู้รับตราส่ง

⁷ Richard Aikens, Richard Lord, and Michael Bools, **Bills of Lading**, Second Edition (London: Informa Law, 2016), para. 1.9.

ประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวนมากยอมรับในการบังคับใช้ของ Hague Rules อย่างไรก็ตามประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งสินค้าต้องการให้มีการพัฒนากฎหมายในลักษณะที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ขนส่ง จึงเรียกร้องให้มีการแก้ไขในเรื่องดังกล่าว และเป็นที่มาของการเพิ่มส่วนเพิ่มเติม Hague Rules ที่เรียกว่า Protocol to Amend International Convention for the Unification of Certain Rules of Law relating to Bills of Lading (1924) ขึ้น (First Protocol ปี 1968 และ Second Protocol ปี 1979) หรือ “Hague/Visby Rules”

ในขณะเดียวกันในการประชุมของ The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) ประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้จัดทำอนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีลักษณะครอบคลุมด้านต่าง ๆ ตลอดจนสัญญาฉบับหนึ่งของทางทะเลด้วย จึงเป็นที่มาของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการขนส่งสินค้าทางทะเล (United Nations International Convention on the Carriage of Goods by Sea 1978) หรือ “Hamburg Rules” ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992

อย่างไรก็ตามประเทศอังกฤษและประเทศในกลุ่มยุโรปส่วนใหญ่ยอมรับ Hague/Visby Rules แต่ไม่ได้ให้สัตยาบัน Hamburg Rules ทำให้ประเทศที่ยอมรับ Hamburg Rules ส่วนใหญ่กลับเป็นประเทศกำลังพัฒนา ต่อมา United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) มีแนวคิดที่จะร่างกฎหมายเพื่อใช้ในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเพื่อให้ครอบคลุมการซื้อขายในปัจจุบันที่มีการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่ทำให้การค้ามีลักษณะ door-to-door มากขึ้น ต่างจากเดิมที่ส่วนใหญ่เป็นแบบ port-to-port จึงเป็นที่มาของ United Nations Convention on

Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea หรือ “Rotterdam Rules” ซึ่งมีการลงนามในปี ค.ศ. 2009 แต่จะมีการบังคับใช้เมื่อมีการให้สัตยาบันครบ 20 ประเทศ ปัจจุบันมีประเทศลงชื่อจำนวน 25 ประเทศ แต่ให้สัตยาบันเพียง 4 ประเทศเท่านั้น⁹

อนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้กลับส่งผลให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบตราส่งและการขนส่งสินค้าทางทะเลมีจำนวนมากและมีความแตกต่างกัน จึงทำให้นักคิดที่จะทำให้หลักการเกี่ยวกับใบตราส่งมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำได้ยากยิ่งขึ้นสำหรับประเทศไทยไม่ได้เข้าร่วมในอนุสัญญาระหว่างประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่บัญญัติพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 เพื่อนำมาใช้กับการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศโดยเฉพาะ

3. หน้าที่ของใบตราส่ง

ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 3 สะท้อนให้เห็นว่าใบตราส่งมีหน้าที่ตามกฎหมายอยู่สามประการคือ เป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเล เป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้ และเป็นใบรับของหรือใบรับสินค้า¹⁰

3.1 ใบตราส่งเป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเล

โดยทั่วไปด้านหลังของใบตราส่งมักจะปรากฏข้อสัญญาหรือข้อกำหนดที่อ้างถึงสัญญารับขนของทางทะเลระหว่างผู้ขนส่งกับผู้ส่งของ ข้อสัญญาด้านหลังใบตราส่งนี้ไม่ใช่สัญญารับขนของทางทะเลแต่เป็นเพียงหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลเท่านั้น เนื่องจากผู้ขนส่งจะออกใบตราส่งให้เมื่อมีการส่งมอบของให้กับผู้ขนส่งแล้ว

⁸ The United Nations Conference on Trade and Development, **Bill of Lading Report**[Online], Available URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/c4isl6rev1_en.pdf (accessed 14 กันยายน 2562).

⁹ UNCITRAL, **Status: United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea** [Online], Available URL https://uncitral.un.org/en/texts/transportgoods/conventions/rotterdam_rules/status (accessed 14 กันยายน 2562).

¹⁰ เช่นเดียวกับหลัก Common Law

ในทางปฏิบัติผู้ส่งของมักเข้าทำสัญญากับผู้ขนส่งและมีการตกลงรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ระยะเวลาการเดินทาง ค่าขนส่ง ก่อนที่จะนำสินค้าไปส่งมอบ¹¹ สัญญารับขนของทางทะเลจึงเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการออกใบตราส่ง¹² ใบตราส่งจึงเป็นเพียงหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลแต่ไม่ใช่สัญญารับขนของทางทะเล แต่ตามหลัก Common Law ข้อกำหนดด้านหลังใบตราส่งไม่มีผลใช้บังคับกับผู้ส่งของแม้ว่าใบตราส่งจะเป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลก็ตาม ความชัดเจนในเรื่องนี้สามารถเห็นได้จากการที่เมื่อผู้ขนส่งรับสินค้าเอาไว้ และทำสินค้าเสียหายก่อนที่จะมีการออกใบตราส่ง ผู้ขนส่งก็ยังคงต้องรับผิดชอบเพราะสัญญารับขนของทางทะเลได้เกิดขึ้นแล้ว¹³ จึงอาจกล่าวได้ว่า “ใบตราส่งไม่ใช่ข้อสัญญา แต่เป็นเพียงหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเล ดังนั้นแม้ผู้ขนส่งจะส่งมอบใบตราส่งให้กับผู้ส่งของโดยผู้ส่งของไม่ได้ตรวจสอบข้อกำหนดเหล่านั้นก็ตาม ก็ไม่ทำให้ผู้ส่งของผูกพันตามข้อกำหนดในใบตราส่ง ผู้ส่งของยังคงมีสิทธิตามข้อสัญญาและอาจกำหนดให้ผู้ขนส่งออกใบตราส่งที่ตรงกับข้อสัญญา”¹⁴

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย หากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น ผู้ส่งของย่อมสามารถนำสืบพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อตกลงตามสัญญารับขนของทางทะเลได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ว่าสัญญารับขนของทางทะเลจะต้องทำเป็นหนังสือ¹⁵ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 แต่อย่างใด

3.2 ใบตราส่งเป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้

ผู้พิพากษา Bowen ให้คำอธิบายไว้ว่า “เมื่อสินค้าอยู่ระหว่างการครอบครองของผู้ขนส่งในการเดินทางทางทะเล โดยสภาพย่อมไม่สามารถส่งมอบสินค้า นั้นให้แก่กันอย่างแท้จริงได้ หลักของประเพณีทางการค้าจึงยอมรับและถือว่าการสลักหลังและส่งมอบใบตราส่งเป็นสัญลักษณ์ของการส่งมอบสินค้า กรรมสิทธิ์ในสินค้าจะโอนโดยการสลักหลังและส่งมอบเมื่อคู่สัญญาประสงค์จะให้กรรมสิทธิ์โอนเช่นเดียวกันกับการส่งมอบสินค้าให้แก่กันจริงๆ ดังนั้น ไม่ว่าสินค้าจะยังลอยลำอยู่ในทะเลหรือมาถึงแล้วก็ตาม ใบตราส่งย่อมเป็นกุญแจในมือของผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะใช้เปิดประตูคลังสินค้าได้”¹⁶ จากหลักการดังกล่าวการครอบครองใบตราส่งมีผลทำให้ผู้ครอบครองใบตราส่งมีสิทธิเรียกให้ผู้ขนส่งส่งมอบสินค้าได้และสามารถโอนสิทธิในสินค้าได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบใบตราส่ง¹⁷

ตามพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 28 เมื่อได้ออกใบตราส่งให้แก่กันไว้แล้ว ผู้รับตราส่งจะเรียกให้ส่งมอบของได้ต่อเมื่อเวนคืนใบตราส่งนั้นแก่ผู้ขนส่งหรือให้ประกันตามควรแสดงว่าโดยหลักการแล้วเมื่อผู้รับตราส่งเวนคืนใบตราส่งแก่ผู้ขนส่ง ผู้รับตราส่งย่อมเรียกให้ผู้ขนส่งส่งมอบของได้นั้นเอง แต่ทั้งนี้ก็มีข้อสังเกตว่ากฎหมายของแต่ละประเทศอาจมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องแยกความแตกต่างระหว่างการโอนใบตราส่งเป็นผลทำให้ผู้ซื้อได้รับสิทธิในการเรียกให้ผู้ขนส่งส่งมอบสินค้าให้แก่ตนกับการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้กับผู้ซื้อ¹⁸ กรณีเป็นสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดและเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งกฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้

¹¹แพรวพรรณ หลายปัญญา, คำอธิบายกฎหมายการค้า

ระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558), หน้า 130.

¹²อภิญา เลื่อนฉวี, กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 86.

¹³Pyrene v Scindia Navigation Co [1954] 2 QB 402.

¹⁴Crooks v Allan (1879) 5 QBD 38.

¹⁵อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายการค้าระหว่างประเทศว่าด้วยการรับขนของทางทะเลและการประกันภัยทางทะเล(กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 71.

¹⁶ Sanders v Maclean (1883) 11 QBD 327.

¹⁷ John F Wilson, Carriage of Goods by Sea, Seventh Edition (England: Pearson Education, 2010p. 133.

¹⁸แพรวพรรณ หลายปัญญา, คำอธิบายกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ, หน้า 134.

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายกันโอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อตั้งแต่วันที่ทำสัญญาซื้อขายกัน¹⁹

นอกจากใบตราส่งจะเป็นเอกสารสิทธิแล้วใบตราส่งยังเป็นเอกสารที่เปลี่ยนมือได้อีกด้วย การเปลี่ยนมือของใบตราส่งทำได้โดยการสลักหลังและส่งมอบหรืออาจทำได้ด้วยการส่งมอบใบตราส่งในกรณีเป็นใบตราส่งชนิดผู้ถือ การโอนใบตราส่งนี้โดยทั่วไปย่อมมีผลเช่นเดียวกับการโอนสิทธิในสินค้าให้กับผู้รับตราส่งไปด้วย หากใบตราส่งใดที่ไม่สามารถทำหน้าที่สามประการดังกล่าวข้างต้นได้ย่อมไม่จัดว่าเป็นใบตราส่ง เช่นเอกสารการขนส่งที่เรียกว่า sea waybills ซึ่งแม้จะมีลักษณะคล้ายกับใบตราส่ง แต่มีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันเนื่องจาก sea waybills เป็นหลักฐานแห่งสัญญารับขนของทางทะเลและเป็นใบรับของหรือใบรับสินค้า แต่ไม่มีลักษณะเป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้ ผู้รับของจึงมีหน้าที่เพียงพิสูจน์ว่าตนมีชื่อเป็นผู้รับของเท่านั้น แต่ไม่ต้องเวนคืนใบตราส่งแก่ผู้ขนส่งแต่อย่างใด²⁰ การใช้ sea waybills จะช่วยลดปัญหากรณีที่ผู้รับสินค้ายังไม่มีใบตราส่ง เนื่องจากใบตราส่งอาจอยู่ในขั้นตอนการชำระเงินระหว่างประเทศ แต่ต้องการรับสินค้าทำให้ไม่ต้องวางประกันตามสมควรตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 28

แม้ใบตราส่งนั้นมีลักษณะเป็น transferable document แต่ไม่มีลักษณะเป็น negotiable document²¹ กรณีของ negotiable document ผู้รับโอนจะมีสิทธิที่ดีกว่าสิทธิของผู้โอน²² ซึ่งเป็นลักษณะที่ปรากฏในเรื่องตั๋วเงิน แต่ใบตราส่งไม่มีลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้การสลักหลังและโอนใบตราส่งเป็นการโอนสิทธิใน

การรับสินค้าจากผู้ขนส่งเท่านั้น หากผู้โอนไม่มีสิทธิ เช่นผู้โอนได้รับใบตราส่งมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้รับตราส่งย่อมไม่มีสิทธิด้วยเช่นกัน หากใบตราส่งมีลักษณะเป็น negotiable document จะกลายเป็นว่าผู้ใดครอบครองใบตราส่งจะมีสิทธิดีกว่าผู้ที่ครอบครองสินค้า²³ นักกฎหมายบางท่านเห็นว่าการระบุสถานะของใบตราส่งว่า negotiable น่าจะหมายถึงการเป็น transferable document เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างใบตราส่งกับ sea waybills ออกจากกัน²⁴ แต่ไม่ใช่ความหมายในลักษณะเดียวกับคำว่า negotiable ในเรื่องของตั๋วเงิน²⁵

3.3 ใบตราส่งเป็นใบรับของหรือใบรับสินค้า

หน้าที่ประการสุดท้ายของใบตราส่งคือการเป็นใบรับของหรือใบรับสินค้าเพื่อแสดงว่าผู้ขนส่งได้รับสินค้าเอาไว้แล้ว ตามประวัติศาสตร์พบว่าหน้าที่ประการนี้เป็นหน้าที่ประการแรกของการใช้ใบตราส่ง โดยการที่ใบตราส่งเป็นใบรับของหรือใบรับสินค้าจะมีผลทำให้ทราบถึงปริมาณและสภาพของสินค้า เนื่องจากสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่อยู่คนละประเทศกัน ดังนั้นโอกาสที่ผู้ซื้อจะได้ตรวจสอบสินค้าก่อนที่ผู้ขายส่งมาจึงแทบเป็นไปไม่ได้ การซื้อขายเหล่านี้จึงมักเป็นการซื้อขายสินค้าประกอบกับเอกสาร เช่นตามข้อตกลง CIF ผู้ขายนอกจากจะมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าแล้วยังมีหน้าที่ส่งมอบเอกสารให้กับผู้ซื้ออีกด้วย ผู้ซื้อซึ่งยังไม่มีโอกาสตรวจสอบสินค้าจะอาศัยเอกสารที่ผู้ขายส่งมอบในการตรวจสอบว่าผู้ขายได้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายแล้วหรือไม่ เช่นเดียวกับกรณีที่ใช้การชำระเงินแบบ letter of credit ธนาคารจะตรวจสอบเอกสารของผู้ขายว่าถูกต้องตามข้อกำหนดของเครดิต หรือไม่ก่อนที่ชำระเงินให้แก่ผู้ขาย เอกสารที่ทำให้ผู้ซื้อและธนาคารมีโอกาสทราบถึงปริมาณและสภาพของสินค้าคือ

¹⁹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 458

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อตั้งแต่วันที่เมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน

²⁰ ก้าชัย จงจักรพันธ์, *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 209.

²¹ ก้าชัย จงจักรพันธ์, *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*, หน้า 198.

²² Christopher Berry Gray, *The Philosophy of Law: An Encyclopedia* (London: Routledge, 2012), p. 588.

²³ John F Wilson, *Carriage of Goods by Sea*, p.134.

²⁴ Guenter Treitel and Francis Reynolds, *Carver on Bills of Lading*, Third Edition (London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2011), para 6-041.

²⁵ *Lickbarrow v Mason* (1788) 2 T. R. 63.

ใบตราส่ง เนื่องจากใบตราส่งเป็นเอกสารที่มีการระบุถึง ปริมาณและสภาพของสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้กับผู้ขนส่ง ใบตราส่งจึงเปรียบเสมือนภาพถ่ายของสินค้าที่ทำให้ผู้รับ ตราส่ง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงปริมาณและสภาพของ สินค้า²⁶ และทำให้ผู้รับตราส่งทราบว่าสินค้าที่ถูกส่งมอบ ให้แก่ผู้ขนส่งอยู่ในสภาพเช่นไร รวมถึงมีปริมาณ น้ำหนัก ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายหรือไม่นอกจากนี้การที่ใบตราส่ง เป็นเอกสารที่ผู้ขนส่งออกให้เมื่อได้รับสินค้าไว้ในความ ดุแล ดังเช่นที่ปรากฏในมาตรา 3 ว่า ‘ใบตราส่งเป็น เอกสารที่แสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุในใบตราส่ง ไว้ในความดูแลหรือได้บรรทุกของลงเรือแล้ว’ ใบตราส่งจึง เป็นเอกสารสำคัญที่แสดงว่าของอยู่ในความดูแลของผู้ ขนส่งและย่อมก่อให้เกิดภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบหากมี การสูญหาย เสียหาย หรือมีการส่งมอบซ้กซ้ำตามมาตรา 39 เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามกฎหมาย

4. ความแตกต่างระหว่าง sea waybills กับใบตราส่ง

Sea waybills ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อ แก้ปัญหาการที่สินค้ามาถึงท่าเรือปลายทางแล้ว แต่ผู้รับ ยังไม่สามารถรับสินค้าไปได้เนื่องจากยังไม่ได้รับใบตราส่ง เนื่องจาก sea waybills มีลักษณะเป็นหลักฐานแห่ง สัญญารับขนของทางทะเลและมีความเป็นใบรับของหรือ ใบรับสินค้า แต่ไม่มีลักษณะการเป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยน มือได้²⁷ ดังเห็นได้จาก Carriage of Goods by Sea Act 1992 Section 1(3) กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า sea waybills คือเอกสารที่ไม่ใช่ใบตราส่งแต่เป็นใบรับของหรือ เป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลและสามารถ บ่งตัวผู้รับสินค้าตามสัญญารับขนของทางทะเลนั้นได้²⁸

²⁶ ก้าชัย จงจักรพันธ์, กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ, หน้า 195.

²⁷ Guenter Treitel and Francis Reynolds, *Carver on Bills of Lading*, para 8-001.

²⁸ Carriage of Goods by Sea Act 1992 Section 1 (3) References in this Act to a sea waybill are references to any document which is not a bill of lading but- (a) is such a receipt for goods as contains or evidences a

เมื่อมีการใช้ seawaybills ผู้ขนส่งจึงสามารถมอบสินค้า ให้กับผู้ที่มิชื่อใน sea waybills ได้โดยไม่ต้องเวนคืน เอกสารดังกล่าว การนำ sea waybills มาใช้จึงช่วยลด ปัญหาเวลาที่ผู้รับสินค้ายังไม่มีใบตราส่งทำให้ไม่ต้องวาง ประกันตามสมควรตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 28

การที่ sea waybills ไม่มีลักษณะเป็นเอกสาร สิทธิที่เปลี่ยนมือได้จึงทำให้ sea waybills มีความ แตกต่างกับใบตราส่งอย่างมาก และเมื่อพิจารณาถึงข้อ กฎหมายแล้ว sea waybills ย่อมไม่ใช่ใบตราส่ง เพราะ แม้มาตรา 18 จะมีการกำหนดว่าใบตราส่งพึงแสดงรายการ ตาม (1) ถึง (14) และมาตรา 19 กำหนดให้ใบตราส่งที่ บรรทุกแล้วมีการระบุถึงชื่อเรือที่รับบรรทุกของและวันที่ บรรทุกของลงเรือ แต่ใบตราส่งที่มีรายการไม่ครบตามที่ มาตรา 18 และมาตรา 19 กำหนดเอาไว้ก็ยังมีสถานะทาง กฎหมายเป็นใบตราส่งหากมีข้อความครบลักษณะเป็นใบ ตราส่งตาม มาตรา 3²⁹ โดยเมื่อพิจารณาถึงสถานะของใบ ตราส่งตาม มาตรา 3 ทำให้เห็นว่าการจะเป็นใบตราส่งได้ จะต้องมิมีสถานะทางกฎหมายอยู่ 3 ประการ คือ 1) เป็น หลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเล เพราะมาตรา 3 ระบุเอาไว้อย่างชัดเจนถึงเรื่องดังกล่าว 2) เป็นเอกสารสิทธิ ที่เปลี่ยนมือได้ เพราะมาตรา 3 กำหนดเอาไว้ว่าผู้ขนส่งรับ ที่จะส่งมอบของให้แก่ผู้มีสิทธิรับเมื่อได้รับเวนคืนใบตราส่ง ทำให้บุคคลที่ครอบครองใบตราส่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมมีสิทธิเรียกให้ผู้ขนส่งส่งมอบสินค้าให้แก่ตน และ 3) เป็นใบรับของหรือใบรับสินค้าเพราะเป็นสิ่งที่แสดงว่าผู้ ขนส่งได้รับของตามที่ระบุเอาไว้ในใบตราส่งไว้ในความ ดูแลหรือบรรทุกของลงเรือแล้ว

เมื่อ sea waybills มีลักษณะเป็นหลักฐานแห่ง สัญญารับขนของทางทะเล และมีสถานะทางกฎหมายเป็น ใบรับของหรือใบรับสินค้าได้ แต่ sea waybills ไม่มี ลักษณะการเป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้หากพิจารณา บทบัญญัติตามมาตรา 21 ประกอบมาตรา 3 แล้วย่อมทำ

contract for the carriage of goods by sea; and (b) identifies the person to whom delivery of the goods is to be made by the carrier in accordance with that contract.

²⁹ พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 21

ให้ไม่อาจจัด sea waybills ว่าเป็นใบตราส่งได้เพราะไม่สามารถมีสถานะทางกฎหมายตามที่มาตรา 3 กำหนด

สำหรับผู้ขนส่ง การใช้ sea waybills สามารถช่วยลดภาระให้ผู้ขนส่งได้ เนื่องจากผู้ขนส่งทราบว่าบุคคลที่ตนจะต้องส่งมอบสินค้าให้คือบุคคลใดจึงสามารถมอบสินค้าให้ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการเวนคืนใบตราส่งอย่างไรก็ตามการนำ sea waybills มาใช้ก็ไม่สามารถทดแทนการใช้งานของใบตราส่งได้ เนื่องจากหากผู้ซื้อต้องการโอนขายสินค้าให้กับผู้ซื้อคนต่อไป ขณะที่สินค้ายังอยู่ระหว่างการเดินทางผู้ซื้อตาม sea waybills จะไม่สามารถทำเช่นนั้นได้เนื่องจาก sea waybills ไม่ใช่เอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้³⁰ นอกจากนี้ seawaybills ยังไม่เหมาะกับการซื้อขายที่มีการชำระเงินด้วยระบบ letter of credit³¹ เนื่องจากแม้ธนาคารจะยึดถือ seawaybills ไว้ระหว่างที่รอผู้ซื้อมาชำระเงินแต่ sea waybills ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันใด ๆ ให้กับธนาคารเนื่องจากผู้ซื้อสามารถรับเอาสินค้าไปได้เพราะเป็นผู้มีชื่อใน sea waybills

สำหรับประเด็นว่าภายหลังจากที่มีการทำสัญญารับขนของทางทะเลแล้ว จะสามารถแก้ไขชื่อใน sea waybills ได้หรือไม่ ในกรณีที่ข้อสัญญาในสัญญารับขนของทางทะเลไม่ได้มีข้อกำหนดในการห้ามเปลี่ยนแปลงชื่อผู้รับเอาไว้ นักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นไว้ว่า หากไม่สามารถขอให้เปลี่ยนชื่อผู้รับสินค้าได้ การกระทำดังกล่าวย่อมทำให้ผู้ขายอยู่ในสถานะที่ลำบาก เนื่องจากเมื่อมีการส่งสินค้าแล้วการยึดถือ sea waybill เอาไว้ย่อมไม่สร้างประโยชน์ใดๆเลย เพราะไม่ว่าอย่างไรผู้ขนส่งก็จะนำสินค้าไปส่งมอบให้กับผู้ซื้ออยู่ดี³² สิทธิของผู้ส่งของในกรณี sea

waybills จึงรวมถึงการกำหนดให้ผู้ขนส่งส่งมอบสินค้าให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลที่มีชื่อเป็นผู้รับด้วย³³

สำหรับกฎหมายของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ seawaybills ไว้โดยตรง แต่กำหนดบทนิยามคำว่า ผู้รับตราส่ง มาตรา 3 รวมไปถึงบุคคลซึ่งมีชื่อเป็นผู้รับของ ในกรณีที่ไม่มีการออกใบตราส่งหรือมีการออกเอกสารที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งน่าจะหมายถึง sea waybills ด้วย

5. พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กับการขนส่งของตาม sea waybills

ในประเด็นปัญหาที่ว่าพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มีผลใช้บังคับกับการขนส่งสินค้าทางทะเลที่ไม่ใช่ใบตราส่ง แต่เป็น sea waybills หรือไม่เกี่ยวกับเรื่องนี้ เมื่อพิจารณาว่าพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 3 กำหนดความหมายของสัญญารับขนของทางทะเลให้หมายถึงสัญญาที่ผู้ขนส่งรับขนของทางทะเลจากท่าหรือที่ในประเทศหนึ่งไปยังท่าหรือที่ในอีกประเทศหนึ่ง โดยคิดค่าระวางและมาตรา 4 กำหนดการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 เอาไว้โดยมีผลบังคับกับการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางทะเลจากในประเทศไทยไปยังต่างประเทศหรือจากต่างประเทศมายังในประเทศไทยแต่ไม่มีผลบังคับใช้กับการขนส่งสินค้าทางทะเลภายในประเทศ เว้นแต่จะมีการตกลงกันเป็นหนังสือว่าให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ จึงจะมีผลให้ใช้บังคับโดยอนุโลม ในขณะที่มาตรา 5 ไม่ให้พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มีผลใช้บังคับกับการขนส่งของทางทะเลตามสัญญาจ้างเหมาระวางบรรทุกของเรือไม่ว่าทั้งลำหรือบางส่วน โดยมีข้อยกเว้นกรณีที่มีการออกใบตราส่งสำหรับของที่ขนส่งตามสัญญาจ้างเหมา ให้หน้าที่และสิทธิของผู้ขนส่งและผู้รับตราส่งซึ่งมิใช่ผู้จ้างเหมาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรับขนของทาง

³⁰ Guenter Treitel and Francis Reynolds, **Carver on Bills of Lading**, para 8-001.

³¹ Paul Todd, **Bills of Lading and Bankers Documentary Credits**, Fourth Edition (London: Informa Law, 2007), p. 75.

³² Ibid.

³³ Roy Goode (Revised by Ewan McKendrick), **Goode on Commercial Law** (Finland: Penguin Books, 2010), p. 1171.

ทะเล พ.ศ. 2534 สำหรับสัญญารับขนของที่มีการขนส่งทางทะเลและทางอื่นรวมอยู่ด้วยและมาตรา 6 กำหนดให้พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มีผลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการขนส่งทางทะเลเท่านั้นซึ่งจากบทบังคับของการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ทั้งมาตรา 4, 5 และ 6 จะเห็นได้ว่าไม่มีข้อกำหนดใดที่กำหนดให้พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มีผลใช้บังคับเฉพาะการขนส่งสินค้าทางทะเลภายใต้ใบตราส่งแต่อย่างใดอีกทั้งเมื่อพิจารณาร่วมกับบทนิยามคำว่า ผู้รับตราส่ง ตามมาตรา 3 ว่าให้รวมไปถึง บุคคลซึ่งมีชื่อเป็นผู้รับของ ในกรณีที่ไม่มีการออกไปตราส่งหรือมีการออกเอกสารที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นด้วย จึงน่าจะถือว่าพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 สามารถใช้บังคับกับการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศที่ไม่มีการออกไปตราส่งหรือมีการออกเอกสารการขนส่งประเภทอื่นได้

อย่างไรก็ตาม นักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่ากรณีที่บทนิยามคำว่า ผู้รับตราส่ง ตามพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 3 รวมไปถึงบุคคลซึ่งมีชื่อเป็นผู้รับของในกรณีที่ไม่มีการออกไปตราส่งหรือมีการออกเอกสารที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้³⁴ เนื่องจากเอกสารในการขนส่งสินค้าทางทะเลอย่างอื่นที่ไม่ใช่ใบตราส่ง อย่างเช่น sea waybills ไม่มีลักษณะเดียวกับใบตราส่งในเรื่องการเป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้จึงไม่ใช่ใบตราส่ง แต่บทนิยามผู้รับตราส่งกลับรวมถึงผู้มีสิทธิรับของในกรณีของ sea waybill ไปด้วย ทั้งที่ควรจะมีเฉพาะผู้รับโอนใบตราส่งเท่านั้น

อนึ่ง สำหรับการบังคับใช้ของ sea waybills กับอนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ เมื่อพิจารณาข้อกำหนดของ Hague/Visby Rules ตาม Article III Rule 3 และ Rule 7 และ Article X จะพบว่า หากสัญญารับขนของทางทะเลใดที่ตั้งใจไม่ออกไปตราส่งอยู่แล้ว Hague/Visby Rules จะไม่สามารถนำมาบังคับ

ใช้ได้³⁵ จึงอาจกล่าวได้ว่า Hague/Visby Rules ไม่นำมาใช้กับ sea waybills ในขณะที่ Carriage of Goods by Sea Act 1992 และ Hamburg Rules สามารถบังคับใช้ได้³⁶

6. ผลของการบังคับใช้กรณี Sea waybills

เมื่อพิจารณาแล้วว่า พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 น่าจะมีผลใช้บังคับกับการขนส่งของทางทะเลภายใต้ sea waybills ได้ด้วย จึงน่าสนใจว่าหากมีการขนส่งของภายใต้ sea waybills แล้ว ผลของการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ในส่วนต่าง ๆ จะเป็นอย่างไร ดังนั้น เนื้อหาในหัวข้อนี้จึงจะพิจารณาถึงผลของการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ในกรณีของ sea waybills ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.1 กรณีระบุให้ใช้กฎหมายต่างประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศใช้บังคับ

ข้อยกเว้นของการใช้กฎหมายต่างประเทศตามหลักกฎหมายขัดกันประการหนึ่งคือกรณีที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้ของกฎหมายเอาไว้โดยเฉพาะทำให้ไม่ต้องพิจารณาเรื่องกฎหมายขัดกัน กฎหมายลักษณะนี้ถูกเรียกว่ากฎหมายสารบัญญัติพิเศษเนื่องจากการบังคับใช้ของกฎหมายจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และไม่ต้องพิจารณาการบังคับใช้ของกฎหมายต่างประเทศตามหลักกฎหมายขัดกันแต่อย่างใด³⁷ เช่น พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง ซึ่งใช้บังคับแก่การขนส่งทางทะเลจากที่แห่งหนึ่งในราชอาณาจักรไปยังที่อีกแห่งหนึ่งนอกราชอาณาจักร หรือจากที่แห่งหนึ่งนอกราชอาณาจักรมายังที่อีกแห่งหนึ่งในราชอาณาจักร ทำให้พระราชบัญญัติ

³⁴ ก้าชัย จงจักรพันธ์, *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*, หน้า 197.

³⁵ Paul Todd, *Bills of Lading and Bankers Documentary Credits*, p.77.

³⁶ Richard Aikens, Richard Lord, and Michael Bools, *Bills of Lading*, para. 2.16.

³⁷ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, *คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 231.

นี้มีผลใช้บังคับกับการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางทะเลจากในประเทศไทยไปยังต่างประเทศหรือจากต่างประเทศมายังในประเทศไทย

โดยมาตรา 4 วรรคหนึ่งกำหนดบทยกเว้นการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ในกรณีที่ได้ระบุในใบตราส่งว่าให้ใช้กฎหมายของประเทศอื่นหรือกฎหมายระหว่างประเทศบังคับ เว้นแต่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยเช่นหากใบตราส่งกำหนดให้นำ Hague/Visby Rules มาใช้บังคับก็จะปฏิบัติตามนั้น ประเด็นที่น่าสนใจจึงมีว่า กรณีเป็นการขนส่งสินค้าทางทะเลที่ไม่มีการออกใบตราส่ง แต่มีการออก sea waybills แทน และมีการระบุใน sea waybills ให้นำ Hague/Visby Rules มาบังคับใช้ โดยไม่มีคู่กรณีฝ่ายใดที่เป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย จะสามารถนำ Hague/Visby Rules มาใช้บังคับได้หรือไม่ เนื่องจากไม่ใช่กรณีที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะเนื่องจากมาตรา 4 กำหนดไว้เฉพาะกรณีที่ระบุเอาไว้ในใบตราส่งเท่านั้น แต่ไม่ได้กล่าวถึงกรณีที่เป็นการระบุเอาไว้ใน sea waybills ทั้งที่การระบุถึงการยอมรับกฎหมายของประเทศอื่นหรือกฎหมายระหว่างประเทศตามมาตรา 4 วรรคหนึ่งน่าจะถูกบัญญัติไว้เพื่อยอมรับถึงหลักสากลของหลักกฎหมายขัดกันในเรื่องการยอมรับถึงเจตนาของคู่สัญญาในการเลือกใช้กฎหมายที่บังคับกับสัญญา³⁸ ดังนั้น แม้จะเป็นการระบุไว้ในเอกสารอื่นที่ไม่ใช่ใบตราส่งแต่มีสถานะเป็นหลักฐานของสัญญาการรับขนของทางทะเลด้วยเช่นกัน ก็ควรที่จะมีผลบังคับใช้ได้ การที่มาตรา 4 วรรคหนึ่งไม่ได้ระบุรวมถึงกรณีของ sea waybills จึงน่าเป็นการคลาดเคลื่อนไป

6.2 ผลของสัญญาจ้างเหมาระวางบรรทุก

มาตรา 5 กำหนดให้ พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ไม่ใช้บังคับแก่การขนส่งของทาง

ทะเลตามสัญญาจ้างเหมาระวางบรรทุกของเรือไม่ว่าทั้งลำหรือบางส่วน เว้นแต่ในกรณีที่มีการออกใบตราส่ง หน้าที่และสิทธิของผู้ขนส่งและผู้รับตราส่งซึ่งมิใช่ผู้จ้างเหมาจะเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กำหนด

แต่ในกรณีที่สัญญาขนส่งเป็นสัญญาจ้างเหมาระวางบรรทุกของเรือและมีการออก sea waybills แทนหน้าที่และสิทธิของผู้ขนส่งและผู้รับตราส่งจะเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กำหนดด้วยหรือไม่ เนื่องจากความหมายของ ผู้รับตราส่ง ตามมาตรา 3 หมายถึง บุคคลซึ่งมีชื่อเป็นผู้รับของ ในกรณีที่ไม่มีการออกใบตราส่งหรือมีการออกเอกสารที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นซึ่งหมายรวมถึงผู้รับของตาม sea waybills³⁹ ด้วย จึงเชื่อว่าวัตถุประสงค์ของมาตรา 5 ที่กำหนดให้หน้าที่และสิทธิของผู้ขนส่งและผู้รับตราส่งซึ่งมิใช่ผู้จ้างเหมาเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กำหนดเนื่องจากต้องการคุ้มครองผู้รับตราส่งจากข้อสัญญาในสัญญาจ้างเหมาระวางบรรทุกที่อาจไม่เป็นธรรมกับผู้รับตราส่ง แต่เมื่อผู้รับของตาม sea waybills ก็อยู่ในสถานะผู้รับตราส่งด้วย กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครองแก่ผู้รับของตาม sea waybills ด้วยการกำหนดให้หน้าที่และสิทธิของผู้ขนส่งและผู้รับตราส่งซึ่งมิใช่ผู้จ้างเหมาเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กำหนดเฉพาะกรณีที่มีการออกใบตราส่งเท่านั้น อาจทำให้การคุ้มครองผู้รับตราส่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งมาตรา 5

6.3 สิทธิของผู้ส่งของในการเรียกเอาใบรับของ

พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กำหนดสิทธิของผู้ส่งของในการเรียกให้ผู้ขนส่งออกใบตราส่งไว้ใน มาตรา 12 และมาตรา 13 จึงทำให้กรณีที่ขนส่งได้รับของไว้ในความดูแลแล้ว ผู้ส่งของเรียกให้ผู้ขนส่งออกใบตราส่งให้ได้ ในขณะที่เมื่อมีการบรรทุกของลงเรือแล้ว ผู้ส่งของเรียกเอาใบตราส่งชนิดบรรทุกแล้วได้

³⁸ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.

2481 มาตรา 13

³⁹ ก้าชัย จงจักรพันธ์, กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ, หน้า 197.

เมื่อใบตราส่งมีสถานะเป็นใบรับของเพราะเป็นการแสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุในใบตราส่งไว้ในความดูแลหรือได้บรรทุกของลงเรือแล้ว⁴⁰ ในมุมมองของผู้ส่งของ ใบตราส่งจึงเป็นเอกสารที่แสดงได้ว่าผู้ขนส่งรับของเอาไว้ในความดูแลแล้ว และเป็นจุดเริ่มในความรับผิดชอบของผู้ขนส่งในกรณีที่สินค้าเกิดความเสียหายขึ้นจนกว่าจะมีการส่งมอบสินค้า⁴¹ เอกสารดังกล่าวจึงมีความสำคัญต่อผู้ส่งของอย่างยิ่งเพราะเป็นหลักฐานที่ผู้ส่งของอาจนำมาแสดงถึงความรับผิดชอบของผู้ขนส่งได้เนื่องจากได้รับของเอาไว้ในความดูแลแล้ว แต่ในกรณีที่การขนส่งนี้ไม่มีการออกใบตราส่ง เช่น การขนส่งตาม sea waybills เมื่อมีการส่งมอบให้ผู้ขนส่งแล้ว ผู้ส่งของก็ควรที่จะมีสิทธิเรียกให้ผู้ขนส่งออก sea waybills ไปด้วยเช่นกัน เพราะเป็นเอกสารที่แสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุใน sea waybills ไว้ในความดูแลแล้วเหมือนกันกับกรณีของใบตราส่ง

สำหรับการเรียกให้ออกเอกสารที่แสดงถึงการรับสินค้าเอาไว้ในความดูแลควรจะเป็นสิทธิที่ผู้ส่งของสามารถกระทำได้ เนื่องจากเป็นหลักฐานที่อาจแสดงถึงความรับผิดชอบของผู้ขนส่งได้เพราะได้รับของเอาไว้ในความดูแลแล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้ขนส่งทำให้เกิดความเสียหายในสินค้าขึ้นภายหลังได้รับสินค้าเอาไว้ในความดูแลแล้ว แม้จะไม่มีออกเอกสารใดเลยก็ตาม ความรับผิดชอบของผู้ขนส่งก็เกิดขึ้นอยู่ดี แต่การที่ผู้ขนส่งออกเอกสารอันแสดงถึงการรับสินค้าเอาไว้ย่อมเป็นพยานหลักฐานให้แก่ผู้ส่งของได้ ดังนั้น ผู้ส่งของจึงควรมีสิทธิเรียกให้ผู้ขนส่งออกเอกสารเพื่อแสดงถึงการรับสินค้าเอาไว้แล้วได้ เมื่อ sea waybills มีสถานะเป็นใบรับของเช่นกัน ผู้ส่งของจึงควรมีสิทธิเรียกให้ออก sea waybills ได้ด้วย

ทั้งนี้หากในสัญญาฉบับของทางทะเลมีการตกลงกันให้ออก sea waybills ผู้ส่งของย่อมเรียกให้ผู้ขนส่งออก sea waybills ได้ เพราะเป็นข้อกำหนดตามสัญญา

6.4 กรณีการไม่ได้บันทึกสภาพแห่งของเอาไว้

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ใบตราส่งมีสถานะเป็นใบรับของ จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ว่าของอยู่ในความดูแลของผู้ขนส่งแล้วและบอกได้ด้วยว่าของผู้ขนส่งรับเอาไว้ในสภาพเช่นไร หากสินค้ามีสภาพเรียบร้อยไม่มีสภาพชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยทั่วไปจะมีการระบุคำว่า “clean” ลงไปในใบตราส่ง ใบตราส่งในลักษณะนี้จะถูกเรียกว่าใบตราส่งที่ไม่มีการบันทึกข้อสงวนหรือ “clean bill of lading” แต่หากสินค้ามีสภาพชำรุดบกพร่อง เช่น มีรอยแตกหัก ชำรุด เสียหาย มีรอยไฟไหม้ ผู้ขนส่งจะบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพชำรุดบกพร่องลงในใบตราส่ง ซึ่งเรียกว่าการบันทึกข้อสงวน และถือว่าใบตราส่งดังกล่าวเป็นใบตราส่งที่มีการบันทึกข้อสงวนหรือ “claused bill of lading” โดยเกี่ยวกับเรื่องนี้ UCP 600 Article 27 กำหนดให้ธนาคารตรวจรับเฉพาะใบตราส่งที่ clean โดยให้ข้อจำกัดความว่าใบตราส่งที่ clean นั้นหมายถึงใบตราส่งที่ไม่มีการบันทึกถึงสภาพชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือที่บ่งบอก อย่างไรก็ตาม ใบตราส่งไม่จำเป็นต้องระบุคำว่า clean ลงไป แม้ในข้อกำหนดของเครดิตจะมีข้อกำหนดว่าเอกสารการขนส่ง ต้อง clean on board ก็ตาม⁴²

ในกรณีที่ไม่มีการระบุเรื่องสภาพแห่งของเอาไว้ในใบตราส่ง มาตรา 24 ให้ถือว่าของตามใบตราส่งนั้นมีสภาพภายนอกเรียบร้อย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า กรณีที่ผู้ขนส่งไม่บันทึกข้อสงวนใด ๆ เกี่ยวกับสภาพของสินค้าในใบตราส่ง กฎหมายถือว่าสินค้ามีสภาพเรียบร้อยนั่นเอง อย่างไรก็ตามบทบัญญัติของ มาตรา 24 ไม่ได้ใช้คำว่า “ให้สันนิษฐานว่า” แต่ใช้คำว่า “ให้ถือว่า” จึงเกิดความแตกต่างในการตีความตัวบทกฎหมายในกรณีนี้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานที่เด็ดขาดหรือไม่ ทั้ง

⁴² UCP600 Article 27 Clean Transport Document

A bank will only accept a clean transport document. A clean transport document is one bearing no clause or notation expressly declaring a defective condition of the goods or their packaging. The word "clean" need not appear on a transport document, even if a credit has a requirement for that transport document to be "clean on board".

⁴⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 3

⁴¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 39



กรณีทีไ้ใบตราส่งยังไม่ถูกโอนไปยังผู้รับตราส่งและในกรณีที่ใบตราส่งถูกโอนไปยังผู้รับตราส่งแล้ว นักกฎหมายบางท่านเห็นว่าทบัญญัติดังกล่าวเป็นการสันนิษฐานที่เด็ดขาดแม้ใบตราส่งนั้นจะยังไม่ถูกโอนไปยังผู้รับตราส่งก็ตาม⁴³ แต่นักกฎหมายบางท่านเห็นว่าเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของกฎหมายเท่านั้น แต่ถือว่าผู้ขนส่งมีภาระในการพิสูจน์ได้แก่ข้อสันนิษฐานดังกล่าว⁴⁴

แต่สถานะความเป็นใบรับของของใบตราส่งก็เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ใน sea waybills ด้วย⁴⁵ ดังนั้น กรณีที่มีการส่งมอบของให้แก่ผู้ขนส่งแล้ว และมีการออก sea waybills ให้แก่ผู้ส่งของ โดยไม่มีบันทึกถึงสภาพภายนอกของสินค้าแต่อย่างใด ต่อมาเกิดความเสียหายขึ้นแก่สินค้าผู้ขนส่งจะสามารถพิสูจน์ว่าสินค้าเสียหายตั้งแต่เวลาที่ได้รับมอบมาแล้วได้หรือไม่ หรือจะเป็นไปตามลักษณะเดียวกับใบตราส่งที่ถือว่าของสภาพภายนอกเรียบร้อยด้วยในทำนองเดียวกับใบตราส่งเพราะเป็นเอกสารที่แสดงถึงสถานะความเป็นใบรับของด้วย

เช่นเดียวกันกับกรณีข้อสันนิษฐานตามมาตรา 25 ที่ว่า ถ้ามิได้บันทึกเป็นข้อสงวนไว้ในใบตราส่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ขนส่งได้รับของไว้ตามรายการที่แสดงไว้ในใบตราส่งซึ่งอาจเกิดคำถามในลักษณะเดียวกันในกรณีการขนส่งที่ใช้ sea waybills ว่า การที่ผู้ขนส่งไม่ได้บันทึกข้อสงวนไว้ใน sea waybills จะทำให้ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ขนส่งได้รับของไว้ตามรายการที่แสดงไว้ใน sea waybills ด้วยหรือไม่และกรณีความรับผิดชอบของผู้ขนส่งในความไม่ถูกต้องของรายละเอียดในใบตราส่งจะเป็นไปในลักษณะเดียวกับที่มาตรา 32 กำหนดด้วยหรือไม่เพราะทั้งสองมาตรากำหนดเอาไว้เฉพาะกรณีของใบตราส่งเท่านั้น

6.5 กรณีข้อตกลงที่เป็นโมฆะ

⁴³ ก้าชัย จงจักรพันธ์, *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*, หน้า 203.

⁴⁴ ไพทิต เอกจริยกร, *คำอธิบายพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538) หน้า 133.

⁴⁵ Guenter Treitel and Francis Reynolds, *Carver on Bills of Lading*, para 8-001.

เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ขนส่งใช้ข้อความในสัญญามาตรฐาน หรือข้อความที่มีลักษณะเอาัดเอาเปรียบผู้ส่งของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 จึงมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ข้อตกลงในสัญญารับขนของทางทะเลตกเป็นโมฆะ ตามมาตรา 17 ไม่ว่าจะเป็กรณีที่ผู้ขนส่งปลดเปลื้องตนเองจากหน้าที่หรือความรับผิดชอบใด ๆ ที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 กำหนดเอาไว้ หรือกรณีที่ผู้ส่งกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขนส่งให้น้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้หรือ ปิดกั้นการพิสูจน์ให้เป็นของบุคคลอื่น หรือ ให้ผู้ขนส่งเป็นผู้รับประโยชน์ในสัญญาประกันภัยแห่งของตามสัญญารับขนของทางทะเลอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย ข้อกำหนดเหล่านี้จะมีผลเป็นโมฆะทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของมาตรา 17 แล้ว อาจทำให้เกิดข้อสงสัยได้ว่า หากผู้ขนส่งไม่ได้กำหนดข้อตกลงเหล่านั้นลงไปในสัญญารับขนของทางทะเล แต่ไปกำหนดในเอกสารการขนส่งแทน ผลจะเป็นอย่างไร เช่น การระบุข้อตกลงลงในใบตราส่ง หรือ sea waybills ข้อตกลงเหล่านั้นจะยังมีผลเป็นโมฆะหรือไม่ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติเอาไว้เช่นเดียวกันกับกรณีที่เป็นการระบุเอาไว้ในสัญญารับขนของทางทะเล

เมื่อพิจารณาถึง Hamburg Rules Article 23.1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องข้อกำหนดในสัญญา จะเห็นว่า ข้อตกลงที่จะมีผลเป็นโมฆะนั้นอาจเป็นการกำหนดลงในสัญญารับขนของทางทะเล หรือ ใบตราส่งหรือเอกสารอื่นอันเป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเล จะไม่มีผลและเป็นโมฆะหากเป็นการไม่ปฏิบัติตามที่ Hamburg Rules กำหนดเอาไว้ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดย

อ้อม⁴⁶ ซึ่งการกำหนดให้ข้อกำหนดที่เป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้ส่งหรือผู้รับตราส่งเป็นโมฆะตาม Hamburg Rules ก็มีเจตนาทำนองเดียวกับที่พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 กำหนด แต่จะเห็นว่าข้อกำหนดของ Hamburg Rules มีความครอบคลุมและชัดเจนมากกว่าที่มาตรา 17 กำหนดเอาไว้

6.6 กรณีการจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่ง

ตามพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 หากผู้ขนส่งทำสินค้าสูญหาย เสียหาย ส่งมอบชั่งช้ำ แม้จะไม่สามารถอ้างข้อยกเว้นความรับผิดได้ แต่ผู้ขนส่งอาจอ้างข้อจำกัดความรับผิดได้ ตามมาตรา 58 ซึ่งทำให้ผู้ขนส่งอาจรับผิดต่ำกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยในกรณีที่สินค้าสูญหายหรือเสียหาย กฎหมายกำหนดการจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งไว้ หนึ่งหมื่นบาทต่อหนึ่งหน่วยการขนส่ง หรืออีกโลกริมละสามสิบบาทต่อน้ำหนักสุทธิแห่งของนั้น แล้วแต่เงินจำนวนใดจะมากกว่า

ในกรณีที่มีการรวมของหลายหน่วยการขนส่ง เป็นหน่วยการขนส่งเดียวกัน ถ้าระบุจำนวนและลักษณะของหน่วยการขนส่งที่รวมกันนั้นไว้ในใบตราส่ง ให้ถือว่าของตามใบตราส่งนั้นมีจำนวนหน่วยการขนส่งตามที่ระบุไว้ นั้น แต่ถ้ามิได้ระบุให้ถือว่าของทั้งหมดที่รวมเป็นหน่วยการขนส่งเดียวกันนั้นเป็นหนึ่งหน่วยการขนส่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีที่มีการรวมของหลายหน่วยการขนส่ง กฎหมายกำหนดให้พิจารณาจำนวนหน่วยจากใบตราส่ง โดยถ้ามี

⁴⁶ Hamburg Rules Article 23 Contractual stipulations

1. **Any stipulation in a contract of carriage by sea, in a bill of lading, or in any other document evidencing the contract of carriage by sea is null and void to the extent that it derogates, directly or indirectly, from the provisions of this Convention. The nullity of such a stipulation does not affect the validity of the other provisions of the contract or document of which it forms a part. A clause assigning benefit of insurance of the goods in favour of the carrier, or any similar clause, is null and void.**

การระบุจำนวนหน่วยเอาไว้ในใบตราส่ง หน่วยการขนส่งก็จะเป็นไปตามที่ระบุในใบตราส่ง แต่ถ้าไม่มีการระบุเอาไว้ให้ถือว่าของทั้งหมดที่รวมเป็นหน่วยการขนส่งเดียวกันเป็นหนึ่งหน่วยการขนส่ง

ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ขนส่งอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีเป็นการขนส่งของทางทะเลแต่มีการใช้ sea waybills แทนใบตราส่ง เนื่องจากมาตรา 59 (1) กำหนดเอาไว้เฉพาะกรณีมีการระบุจำนวนและลักษณะของหน่วยการขนส่งที่รวมกันนั้นไว้ในใบตราส่งเท่านั้น หากเป็นการขนส่งของทางทะเลตาม sea waybills จะใช้หลักการความรับผิดเช่นเดียวกับมาตรา 59 ด้วยหรือไม่เพราะไม่มีการบัญญัติให้นำมาใช้ดังเช่นลักษณะเดียวกับใบตราส่ง

อย่างไรก็ดี เมื่อหลักการของมาตรา 59 เป็นไปตามแนวคิดเรื่องสถานะของใบตราส่งในเรื่องความเป็นใบรับของของ ซึ่งใบรับของนี้อาจนำมาใช้เพื่อแสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของไว้ในลักษณะใดและในสภาพเช่นใด เมื่อ sea waybills มีสถานะดังกล่าวด้วยเช่นเดียวกับใบตราส่ง จึงควรที่มีการใช้แนวคิดการรวมหน่วยการขนส่งในลักษณะเดียวกับใบตราส่งด้วย เพื่อความชัดเจนและเป็นเอกภาพในเรื่องดังกล่าว

6.7 กรณีการยกเว้นการความรับผิดของผู้ขนส่ง

เมื่อการจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งเกิดจากแนวคิดเพื่อช่วยเหลือผู้ขนส่งให้สามารถคำนวณความรับผิดของตนในการขนส่งได้ แต่ในพฤติการณ์บางประการ การจำกัดความรับผิดอาจไม่เป็นธรรมต่ออีกฝ่ายหนึ่ง กฎหมายจึงบัญญัติเหตุยกเว้นการจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งเอาไว้ว่ามิให้นำการจำกัดความรับผิดตามมาตรา 58 มาใช้บังคับ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับใบตราส่งจะเป็นไปตามมาตรา 60 (2) ถึง (4)

ตามมาตรา 60 (2) ถึง (4) การจำกัดความรับผิดตามมาตรา 58 จะไม่นำมาใช้บังคับในกรณีที่ผู้ส่งและผู้ขนส่งตกลงกันกำหนดความรับผิดของผู้ขนส่งไว้มากกว่าที่กฎหมายกำหนดโดยระบุไว้ในใบตราส่งในกรณีที่ผู้ขนส่งได้จัดแจ้งรายการใบตราส่ง หรือไม่บันทึกข้อสงวน โดยมีเจตนาที่จะฉ้อฉลผู้รับตราส่งหรือบุคคลภายนอกซึ่งกระทำ



การโดยเชื่อรายการในใบตราส่งนั้นและในกรณีที่ผู้ส่งของได้แจ้งราคาของผู้ขนส่งให้ผู้ขนส่งทราบและผู้ขนส่งยอมรับ โดยแสดงราคาของนั้นไว้ในใบตราส่ง

สำหรับกรณีตาม มาตรา 60 (2) การกำหนดความรับผิดของผู้ขนส่งไว้มากกว่าที่กฎหมายกำหนดโดยระบุไว้ในใบตราส่งเป็นเรื่องของสถานะความเป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลของใบตราส่ง ซึ่งหมายความว่า หากคู่สัญญามีการตกลงให้ผู้ขนส่งรับผิดมากกว่าที่มาตรา 58 กำหนดเอาไว้ ก็ควรที่จะระบุเอาไว้ในใบตราส่งด้วย เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพยานหลักฐาน ซึ่งสถานะความเป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลเป็นสถานะที่มีอยู่ใน sea waybills ด้วยเช่นกัน ดังนั้น กรณีที่มีการกำหนดความรับผิดของผู้ขนส่งไว้มากกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วมีการระบุเอาไว้ใน sea waybills ด้วย สมควรที่จะต้องบังคับใช้ในลักษณะเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขนส่งเช่นกัน แต่มาตรา 60 (2) กลับไม่ได้กล่าวถึงกรณีของ sea waybills เอาไว้

สำหรับกรณีตามมาตรา 60 (3) เป็นการสะท้อนถึงสถานะความเป็นใบรับของของใบตราส่ง เนื่องจากพิจารณาถึงข้อมูลจากผู้ส่งของระบุลงไปใบตราส่งว่าให้มีความถูกต้องเหมาะสม ไม่ให้มีการลงข้อมูลในใบตราส่งเป็นที่ใจในลักษณะเป็นการฉ้อฉลบุคคลภายนอกหรือผู้รับตราส่ง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ หากผู้ขนส่งกระทำการฉ้อฉลดังกล่าว ก็ไม่สมควรให้ผู้ขนส่งจำกัดความรับผิดได้ แต่ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสถานะความเป็นใบรับของนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ใน sea waybills ด้วยแม้ว่า sea waybills นั้นจะไม่สามารถโอนให้แก่กันได้โดยลักษณะเดียวกับใบตราส่ง เพราะ sea waybills ไม่มีสถานะความเป็นเอกสารสิทธิที่เปลี่ยนมือได้ แต่ด้วยสถานะความเป็นใบรับของก็ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงสภาพของสินค้าผู้ขนส่งได้รับเอาไว้ หากผู้ขนส่งบันทึกข้อมูลอันเป็นที่จริงใน sea waybills เพื่อฉ้อฉลบุคคลภายนอกก็สมควรที่จะทำให้ผู้ขนส่งไม่อาจอ้างข้อจำกัดความรับผิดได้ด้วยเช่นกันในลักษณะเดียวกับใบตราส่ง

ในขณะที่ มาตรา 60 (4) สะท้อนถึงสถานะความเป็นใบรับของของใบตราส่งเช่นเดียวกัน โดยหากผู้ขนส่งทราบและยอมรับราคาของสินค้าแล้วแสดงราคา

สินค้านั้นไว้ในใบตราส่งแสดงว่าผู้ขนส่งทราบถึงราคาของสินค้าและสามารถเรียกค่าระวางตามสัดส่วนของราคาสินค้าได้ เช่น หากสินค้านั้นมีราคาสูง ค่าระวางก็ควรที่จะสูงขึ้นตาม เพราะผู้ขนส่งสมควรที่จะใช้ความระมัดระวังมากขึ้น และเมื่อผู้ขนส่งมีโอกาสเรียกค่าระวางในสัดส่วนที่สูงขึ้นแล้ว ผู้ขนส่งก็จะมีภาระหน้าที่ใช้ความระมัดระวังให้มากขึ้นด้วย หากเกิดความเสียหายขึ้นจึงไม่สมควรที่จะต้องจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งไว้อีกดังนั้น หากผู้ขนส่งทราบและยอมรับราคาของสินค้าเอาไว้ในใบรับของ ผู้ขนส่งก็จะไม่สามารถอ้างข้อจำกัดความรับผิดได้ เมื่อวัตถุประสงค์ของมาตรา 60 (4) เป็นไปตามที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นไม่ว่าผู้ขนส่งจะแสดงราคาไว้ในใบตราส่งหรือ sea waybills ซึ่งมีสถานะเป็นใบรับของเช่นนั้นก็สมควรที่จะให้ผลอย่างเดียวกัน คือไม่สมควรที่จะจำกัดความรับผิดได้ แต่มาตรา 60 (4) กำหนดเอาไว้เฉพาะในกรณีของการแสดงราคาลงไปใบตราส่งเท่านั้น จึงอาจเกิดคำถามขึ้นได้ว่าหากเป็นการแสดงราคาใน sea waybills ผู้ขนส่งจะยังอ้างข้อจำกัดความรับผิดตามมาตรา 58 ได้อีกหรือไม่

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เพื่อลดข้อโต้แย้งและความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับผลของการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ในกรณีที่เป็นกรณีการขนส่งตาม sea waybills จึงเห็นสมควรปรับปรุงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวทางการแก้ไขอาจทำได้หลายวิธี เช่น การบัญญัติเกี่ยวกับนิยามความหมายของ sea waybills ขึ้นโดยเฉพาะว่าให้หมายถึง “เอกสารที่ผู้ขนส่งออกให้แก่ผู้ส่งของเป็นหลักฐานแห่งสัญญารับขนของทางทะเลแสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุในใบตราส่งไว้ในความดูแลหรือได้บรรทุกของลงเรือแล้ว และผู้ขนส่งรับที่จะส่งมอบของดังกล่าวให้แก่ผู้มีชื่อตามที่ระบุในเอกสารนั้น” และเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 มาตรา 4, 5, 12, 13, 17, 24, 25, 32, 59(1), 60 (2) ถึง (4) ให้รวมถึงใบตราส่งและ sea waybills ไปพร้อมกัน ซึ่งจะสามารถแก้ไข

ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละมาตราดังกล่าวได้ แต่การแก้ไขลักษณะนี้ก็อาจทำให้ไม่ครอบคลุมในบางกรณีได้ เช่น การออกเอกสารที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นเพียงหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเลเท่านั้น แต่ไม่ได้มีสถานะเป็นใบรับของด้วย หรือเอกสารที่สถานะเป็นใบรับของ แต่ไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นหลักฐานของสัญญารับขนของทางทะเล ซึ่งไม่มีสถานะเป็น sea waybills แต่อย่างไร และทำให้บทนิยามข้างต้นไม่สามารถนำมาใช้ได้

เพื่อให้เกิดการแก้ไขที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้นสมควรที่จะพิจารณาถึงสถานะของเอกสารการขนส่งในแต่ละมาตราว่ามีสถานะทางกฎหมายเป็นอย่างไร และกำหนดให้รวมถึงเอกสารอื่นอันมีสถานะดังกล่าวด้วย ซึ่งการเพิ่มเติมลักษณะนี้อาจเห็นได้ในตัวอย่างเรื่องเกี่ยวกับการอนุญาตให้บรรทุกสินค้าบนปากกระวางตามมาตรา 11 โดยมาตรา 11 วรรคสอง กำหนดให้กรณีที่ผู้ขนส่งและผู้ส่งของตกลงกันให้บรรทุกหรืออาจบรรทุกของบนปากกระวางผู้ขนส่งจะต้องจัดแจ้งข้อตกลงเกี่ยวกับการอนุญาตให้บรรทุกหรืออาจบรรทุกของบนปากกระวางไว้ในใบตราส่งหรือเอกสารอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งสัญญารับขนของทางทะเล ถ้าไม่มีการออกใบตราส่งโดยนําเชื่อว่าบทบัญญัติของมาตรา 11 วรรคสองน่าจะได้รับอิทธิพลมาจาก Hamburg Rules Article 9.2 ซึ่งมีข้อกำหนดในทำนองเดียวกัน⁴⁷

⁴⁷ Hamburg Rules
Article 9

2. If the carrier and the shipper have agreed that the goods shall or may be carried on deck, the carrier **must insert in the bill of lading or other document evidencing the contract of carriage by sea a statement to that effect.** In the absence of such a statement the carrier has the burden of proving that an agreement for carriage on deck has been entered into; however, the carrier is not entitled to invoke such an agreement against a third party, including a consignee, who has acquired the bill of lading in good faith.

เมื่อพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534ยอมรับถึงผลของเอกสารอื่นที่มีหนึ่งในสถานะทางกฎหมายเหมือนกับที่ใบตราส่งมีแล้ว ดังนี้ เพื่อให้การบังคับใช้มีผลกว้างกว่าการจำกัดไว้เฉพาะใบตราส่งหรือ sea waybills และเพื่อให้กฎหมายมีความสอดคล้องกันในแต่ละมาตรา จึงเห็นสมควรให้เพิ่มเติมข้อความว่า **“หรือเอกสารอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งสัญญารับขนของทางทะเลในกรณีที่ไม่มีการออกใบตราส่ง”** ต่อจากคำว่าใบตราส่งในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง, 5, 60 (2) และเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวต่อจากคำว่าสัญญารับขนของทางทะเล ในมาตรา 17 วรรคหนึ่งและเพิ่มเติมข้อความว่า **“หรือเอกสารอื่นอันเป็นการแสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุในเอกสารนั้นไว้ในความดูแลหรือได้บรรทุกของลงเรือแล้ว”** ต่อจากคำว่าใบตราส่งในมาตรา 12, 13, 24, 25, 32, 59(1), 60(2), 60(4) เพื่อให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีความสมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

8.บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

กมล สนธิเกษตริน. **คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศ**

แผนกคดีบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539.

กำชัย จงจักรพันธ์. **กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ.**

พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.

คณิง ภาไชย. **คำอธิบายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย.**

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551.

ชวลิต อรรถศาสตร์. **คำอธิบายกฎหมายการค้าระหว่าง**

ประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553.

ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. **คำอธิบายกฎหมายระหว่าง**

ประเทศแผนกคดีบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ไผทชิต เอกจริยกร. **คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้.**

พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2556.



ไพฑูริย์ เอกจริยกร. **คำอธิบายพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538.

ไพฑูริย์ เอกจริยกร. **รับขนของทางทะเล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน., 2541.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. **คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน., 2548.

แพรวพรรณ หลายปัญญา. **คำอธิบายกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ. **การค้าต่างประเทศของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.

สมพงษ์ เพื่ออารมย์. **ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์, 2549.

หยุด แสงอุทัย. **แนวคำถามคำตอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย และเปลี่ยน ให้**. กรุงเทพมหานคร: นำเชียการพิมพ์, 2515.

หอการค้านานาชาติแห่งประเทศไทย. **INCOTERMS 2010**. กรุงเทพมหานคร: หอการค้านานาชาติแห่งประเทศไทย, 2554.

อภิญา เลื่อนฉวี. **กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน., 2552.

อรณนิตติ ดิษฐอำนาจ. **คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายการค้าระหว่างประเทศว่าด้วยการรับขนของทางทะเลและการประกันภัยทางทะเล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักกอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553.

หนังสือภาษาอังกฤษ

AgashaMugasha. **The Law of Letters of Credit and Bank Guarantees**. Sydney: The Federation Press, 2003

Alan Edward Branch and Michael Roberts. **Branch's Elements of Shipping**. Ninth Edition. London: Routledge, 2014.

Alastair Mullis. **Bills of Lading and Their Functions: International Sale and Carriage Law Course Documents**. UK: University of East Anglia, 2007.

Alastair Mullis. **Documentary Credits Cases and Materials: International Sale and Carriage Law Course Documents**. UK: University of East Anglia, 2007.

Alastair Mullis. **Duties of the Carrier: International Sale and Carriage Law Course Documents**. UK: University of East Anglia, 2007.

Alastair Mullis. **International Payment and Finance Law Course Documents**. UK: University of East Anglia, 2007.

BarisSoyer and Andrew Tettenborn. **International Trade and Carriage of Goods**. Oxon: Routledge, 2017.

Baron Tenderden and Charles Abbott. **A Treatise on the Law Relative to Merchant Ships and Seamen**. New Jersey: The Law Book Exchange, 2008.

Bruno Zeller. **Damages under the Convention on contracts for the International Sale of Goods**. Second Edition. New York : Oxford University Press, 2009.

Christopher Berry Gray. **The Philosophy of Law: An Encyclopedia**. London: Routledge, 2012.

Clayton Gillette. **Advanced Introduction to International Sales Law**. UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2016.

Daniel Bethlehem and others. **The Oxford Handbook of International Trade Law**. New York: Oxford University Press, 2009.

Edward G. Hinkelman. **Dictionary of International Trade: Handbook of the Global Trade**.



- Sixth Edition. USA: World Trade Press, 2005.
- Eric Baskind, Greg Osborne, and Lee Roach. **Commercial Law**. Second Edition. UK: Oxford University Press, 2016.
- Ewan McKendrick. **Contract Law: Text, Cases, and Materials**. Fifth Edition. London: Oxford University Press, 2012.
- Francis Cherunilam. **International Business Text and Cases**. Fifth Edition. New Delhi: PHI Learning Private Limited, 2010.
- Gabriel Moens and Peter Gillies. **International Trade and Business: Law Policy and Ethics**. Sydney: Carvendish Publishing Australia, 2000.
- Guenter Treitel and Francis Reynolds. **Carver on Bills of Lading**. Third Edition. London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2011.
- Indira Carr. **International Trade Law**. Fourth Edition. London: Routledge-Carvendish, 2010.
- Indira Carr. **International Trade Law**. Fifth Edition. Oxon: Routledge, 2014.
- Ingeborg Schwenzer and Christiana Fountoulakis. **International Sales Law**. UK: Routledge-Carvendish, 2007.
- Ingeborg Schwenzer, Christiana Fountoulakis and Mariel Dimsey. **International Sales Law**. Second Edition. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2012.
- Ingeborg Schwenzer, Pascal Hachem and Christopher Kee. **Global Sales and Contract Law**. New York: Cambridge University Press, 2012.
- International Chamber of Commerce Edited by Emily O'Connor. **INCOTERMS 2010 Q&A Questions and Expert Guidance on the Incoterms 2010 Rules**. France: International Chamber of Commerce, 2013.
- Jan Ramberg. **ICC Guide to Incoterms 2010 Understanding and practical use**. France: International Chamber of Commerce, 2011.
- John F Wilson. **Carriage of Goods by Sea**. Seventh Edition. England : Pearson Education, 2010.
- John Schofield. **Laytime and Demurrage**. Seventh Edition. London: Routledge, 2016.
- Joseph F. Morrissey and Jack M. Graves. **International Sales Law and Arbitration**. Netherland: Kluwer Law International, 2008.
- Justin Paul. **International Business**. Fifth Edition. New Delhi: PHI Learning Private Limited, 2011.
- Kwai Wing LUK. **International Trade Finance: A Practical Guide**. Second Edition. Hong Kong: City University of Hong Kong, 2011.
- Larry A. DiMatteo. **International Sales Law: A Global Challenge**. New York: Cambridge University Press, 2014.
- Marcel Fontaine and Filip de Ly. **Drafting International Contracts: An Analysis of Contract Clauses**. Netherland: MatinusNijhoff Publishers, 2009.
- Martin Dockray. **Cases and Materials on the Carriage of Goods by Sea**. Third Edition. London :Carvendish Publishing, 2004.
- Meltem Deniz GunerOzbek. **The Carriage of Dangerous Goods by Sea**. Germany: Springer, 2008.



- Meltem Deniz GunerOzbek. **The United Nations Convention of Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea**. Germany: Springer, 2011.
- Nicholas John Margetson. **The system of liability of articles III and IV of the Hague Visby Rules**. Zutphen: Paris Legal Publishers, 2008.
- Paul Todd. **Bills of Lading and Bankers Documentary Credits**. Fourth Edition. London: Informa Law, 2007.
- Paul Todd. **Principles of the carriage of goods by sea**. London: Routledge, 2016.
- Peter Gillies. **Concise Contract Law**. Sydney: The federation press, 1988.
- Phyllis H. Frey and Martin A. Frey. **Essentials of Contract Law**. Canada: West Thompson Learning, 2001.
- Randy E. Barnett. **Contracts**. New York: Oxford University Press, 2010.
- Richard Aikens, Richard Lord and Michael Bools. **Bills of Lading**. Second Edition. London: Informa Law, 2016.
- Richard King. **Gutteridge and Megrah's Law of Bankers' Commercial Credits**. UK: Taylor & Francis Group, 2001.
- Richard Stone. **The modern law of contract**. Fifth Edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2002.
- Robert Bradgate and Fidelna White. **The Carriage of Goods by Sea Act 1992: The Modern Law Review**. Volume 56. 1993.
- Robert W. Emerson. **Business Law**. Fifth Edition. New York: Barron's Educational Series, 2009.
- Roy C Smith, Ingo Walter and Gayle Delong. **Global Banking**. Third Edition. USA: Oxford University Press, 2012.
- Roy Goode Revised by Ewan McKendrick. **Goode on Commercial Law**. Finland: Penguin Books, 2010.
- Samir Mankabady. **The Hamburg Rules on The Carriage of Goods by Sea**. London: The Chameleon Press Ltd, 1978.
- Simon Baughen. **Shipping Law**. Sixth Edition. London: Routledge, 2015.
- The Law Commission and The Scottish Law Commission. **Rights of suit in respect of carriage of goods by sea**. London: HMSO, 1991.
- Thomas H Ward. **Letters of Credit and Documentary Collections**. USA: Xlibris Coporation, 2009.
- ThummuluriSiddaiah. **International Financial Management**. New Delhi: Pearson Education South East Asia, 2010.
- Yvonne Baatz and others. **Maritime Law**. Third Edition. London: Routledge, 2014.
- Yvonne Baatz and others. **The Rotterdam Rules: A practical Annotation**. London: Routledge, 2009.

Websites

The United Nations Conference on Trade and Development, **Bill of Lading Report** [Online]. Available URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/c4isl6rev1_en.pdf (accessed 14 กันยายน 2562).



UNCITRAL, Status: United Nations
Convention on Contracts for the
International Carriage of Goods Wholly
or Partly by Sea Online]. Available URL
[https://uncitral.un.org/en/texts/transport
goods/conventions/rotterdam_
rules/stat
us](https://uncitral.un.org/en/texts/transport_goods/conventions/rotterdam_rules/status) (accessed 14 กันยายน 2562



**พฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ
เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**

**ELDERLY PEOPLE BEHAVIOR, HEALTH CARE AND CONSUMPTION AFFECTING GOVERNMENT WELFARE
PROMOTION IN MUANG AND WARINCHUMRAP DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE**

มัลลิกา บุตรทองทิพย์¹ นุชนาฏ ทองนาค¹ จริญญาภรณ์ แสงสุข¹ เจนจิรา จันทรแก้ว¹ ธัญญา สำเภา¹

¹ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

E-mail : Mallikar.b@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่รับสวัสดิการแห่งรัฐเขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี คำนวณจากสูตรของ Yamane จำนวน 346 คน สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการทดสอบ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-Test การทดสอบ F-Test และการทดสอบค่าถดถอยพหุคูณผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ด้านการดูแลสุขภาพและด้านการบริโภค มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐเขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมต่างกัน รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการดูแลสุขภาพต่างกัน อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นพฤติกรรมของผู้สูงอายุการดูแลสุขภาพและการบริโภคต่างกัน

คำสำคัญ: การดูแลสุขภาพ, ผู้สูงอายุ, สวัสดิการแห่งรัฐ

Abstract

This research aims 1) to study elderly people behavior, health care and consumption affecting government welfare promotion in Muang and Warinchumrap district, UbonRatchathani province, 2) to compare elderly people behavior, health care and consumption affecting government welfare promotion in Muang and Warinchumrap district, UbonRatchathani province, classified by gender, age, educational level, income and occupation. The sample is 346 elderly people who get government welfare in Muang and Warinchumrap district, UbonRatchathani province, from the Yamane formula using convenience random sampling. The questionnaire is as the tool with reliability of .92. Statistics used for data analysis are percentage, mean, standard deviation, t-Test, F-Test and multiple regression analysis. Results are found that 1) aspect of elderly people behavior, health care and consumption affect government welfare promotion in Muang and Warinchumrap district, UbonRatchathani province, 2) respondents who are

different ages and education levels act different behaviors. Different incomes take different opinions about health care. Different occupations take different opinions about elderly people behavior, health care and consumption.

Keywords:Health care, Elderly people, Government welfare

1. บทนำ

จากแนวโน้มของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นจึงนำมาซึ่งภาวะเสี่ยงต่อและปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยแห่งความเสื่อมถอยในทุกๆด้านทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยตามวัย นอกจากการเจ็บป่วยทางร่างกายของผู้สูงอายุแล้ว ยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุด้วยเนื่องจากวัยผู้สูงอายุจะเผชิญการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งจากภาวะสุขภาพที่เสื่อมถอยลงการสูญเสียบทบาทหน้าที่ทางสังคมและอาจวิตกกังวลต่อความตายที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจเพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากขึ้นทุกวัน สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไร้ค่า ไร้ความหมายแรงจูงใจและความกระตือรือร้นลดลงขาดความเชื่อมั่นและโหมตความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น ความต้องการในการได้รับการดูแลจากรัฐภาคเอกชน และบุคคล รอบข้างย่อมมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว สิ่งหนึ่งที่ผู้สูงอายุจะได้รับคือ การจัดสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุ ทั้งที่จัดโดยภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนในชุมชน ซึ่งจะกล่าวต่อไปว่า สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยมีที่มาและรูปแบบใดบ้างประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างถาวรจากนโยบายประชากรและการวางแผน ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึง ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้ง ด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมี สุขภาพที่ดี มีอายุยืนยาวขึ้นสุภาณี จินาสวัสดิ์ (2559)

จากเหตุที่กล่าวมาข้างต้น กลุ่มผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีโดยมีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแล

สุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี โดยจำแนก อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพปัจจุบันก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ชุมชนต่างจังหวัดนับวันก็มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทำให้ผู้ปวญน่าจะมีปัญหาการรักษาพยาบาลตามมาด้วย จึงมีการส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุและร่วมด้วยช่วยกันเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ เพื่อจะมีการดำเนินชีวิตที่มีความสุขเพิ่มมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

2.2เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยจำแนก อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

3. สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนในเขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ ได้รับการดูแลสุขภาพจากสวัสดิการของภาครัฐที่แตกต่างกัน

4. ขอบเขตการวิจัย



ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ และการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเวลาเดือน ธันวาคม 2561 ถึง เมษายน 2562 โดยศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุรวม 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมของผู้สูงอายุการดูแลสุขภาพ และการบริโภค

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

5.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่ได้รับสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำนวนทั้งสิ้น 2,561 ประกอบด้วยอำเภอเมือง 1,552 อำเภวารินชำราบ 1,009 ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย (2561)

5.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 346 คน โดยกลุ่มตัวอย่างใช้สูตร Toro Yamane (1973)

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง 346 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

5.3 คุณภาพของเครื่องมือวัด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

5.3.1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา บทความ ทบทวนวรรณกรรม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษารูปแบบวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

5.3.2 ออกแบบและสร้างเครื่องมือ โดยออกแบบสอบถามจากการกำหนดกรอบ แนวความคิดที่สร้างไว้ โดยแบบสอบถามควรมีลักษณะสั้น กระชับ เข้าใจง่าย

5.3.3 นำแบบสอบถามที่ได้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (IOC > 0.6) เพื่อตรวจสอบปรับปรุงความสมบูรณ์

และความถูกต้องให้ครอบคลุม ทั้ง โครงสร้างเนื้อหา และด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม และสามารถครอบคลุมถึงเรื่องที่กำลังต้องการศึกษา พร้อมทั้งนำไปปรับปรุงแก้ไขได้

5.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับแก้ไขแล้ว พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5.3.5 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try Out) เขตอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน

5.3.7 หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ทั้งฉบับ 0.92 ซึ่งสอดคล้องกับ Cronbach ที่ได้เสนอว่า เกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.70 ขึ้นไปถือว่ามีความน่าเชื่อถือ

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม ตำบลแจระแม, ขามใหญ่, หนองบ่อ อำเภอเมือง และตำบลธาตุ, ท่าลาด, แสนสุข อำเภวารินชำราบ มีรายละเอียดดังนี้ 1) กำหนดหมายเลขแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบการเก็บแบบสอบถาม 2) การดำเนินการเก็บแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยที่ได้กำหนดไว้ด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 346 คิดเป็นร้อยละ 100 3) ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนที่จะนำมาประมวลผล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) ร้อยละ (Percentage) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้ในการจำแนกและแปลความหมายตัวแปร 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงการวัดการกระจายของข้อมูล 4) การ

วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient Analysis) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 5) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ enter และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ใช้วิเคราะห์ปัจจัยการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของ

ผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สมการเส้นถดถอย 6) วิเคราะห์ค่า t-Test ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม 7) วิเคราะห์ค่า F-Test ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) แล้วศึกษา เปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธี LSD

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 346 คน พบว่า ข้อผู้ที่ตอบแบบมากที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ 60-69 ปี มีจำนวน 193 คน (ร้อยละ 55.78) รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุ 70-79 ปี มีจำนวน 118 คน (ร้อยละ 34.10) และผู้ที่มีอายุ 80-89 ปี มีจำนวน 35 คน (ร้อยละ 10.11) และในส่วนของระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม มากที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 319 คน (ร้อยละ 92.19) รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 22 คน (ร้อยละ 6.35) และผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.44) ทางด้านรายได้ผู้ตอบแบบสอบถาม มากที่สุด คือ รายได้จากเบี้ยยังชีพ จำนวน 194 (ร้อยละ 56.06) รองลงมา คือ รายได้จากบุตร หลาน ญาติพี่น้อง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 17.05) และรายได้จากการประกอบอาชีพ จำนวน 58 คน (ร้อยละ

16.76) ทางด้านอาชีพผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มากที่สุด คือ ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 205 คน (ร้อยละ 59.24) รองลงมา คือ ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 59 คน (ร้อยละ 17.05) และผู้ที่มีอาชีพค้าขายจำนวน 50 คน (ร้อยละ 14.45)

การทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมาก (Multicollinearity) โดยการดูจากค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมาก จะไม่เป็นปัญหา ค่าความทนทานมากกว่า 0.1 Foxall & Yani-de-Soriano (2005) และค่า VIF ไม่เกิน 10 Belsley (1991)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	พฤติกรรมของผู้สูงอายุ	การดูแลสุขภาพ	การอุปโภค	สวัสดิการแห่งรัฐ
พฤติกรรมของผู้สูงอายุ	-	.36**	.12**	.39**
การดูแลสุขภาพ		-	.25**	.60**
การบริโภคน้ำ			-	.45**

สวัสดิการแห่งรัฐ				-
------------------	--	--	--	---

จากตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า ตัวแปรพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ การบริโภค การดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุที่มีผลต่อสวัสดิการแห่งรัฐ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งถือว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้นมีความสัมพันธ์กันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และเมื่อทำการพิจารณาความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัว

แปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .12 ถึง .60 และมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกันไม่เกิน .80 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ว่าไม่เกิดปัญหาของความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน Multicollinearity Nunnally(1978)

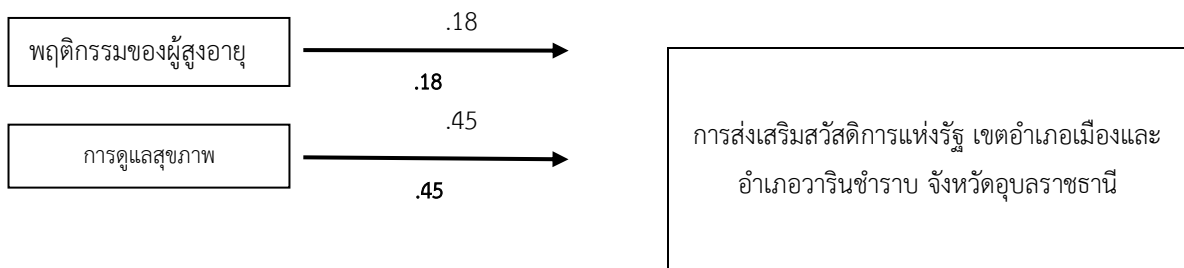
ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
	B	Std. Error	Beta		
1. พฤติกรรมของผู้สูงอายุ	.07	.01	.18	4.54**	.00
2. การดูแลสุขภาพ	.42	.04	.45	10.75**	.00
3. การบริโภค	.22	.02	.31	7.91**	.00
Constant= .99 F= 111.36 R= .70 R ² = .49 R ² _{adj} = .49 Sig= .00					

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัว คือ พฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ และการบริโภค มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

อิสระและตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ .70 แสดงว่าตัวแปรอิสระนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตัวแปรทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์การส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี คิดเป็นร้อยละ 49

(R²_{adj}= .49) ภาวะภาพสามารถพยากรณ์ ได้ดังนี้



.31



ภาพที่ 1 การพยากรณ์พฤติกรรมของผู้สูงอายุ .31 ภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 3 สรุปการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ

ตัวแปรพยากรณ์	อายุ		ระดับการศึกษา		รายได้		อาชีพ	
	F	P	F	P	F	P	F	P
1. พฤติกรรมของผู้สูงอายุ	12.40**	.00	3.20*	.04	1.20	.30	16.36**	.00
2. การดูแลสุขภาพ	1.02	.36	2.22	.10	2.86*	.03	3.19**	.00
3. การบริโภค	.83	.43	.23	.78	.23	.08	2.34*	.04

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมต่างกัน รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการดูแลสุขภาพต่างกัน อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคต่างกัน

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพและการบริโภคที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการแห่งรัฐ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุให้ความสำคัญในเรื่องการตื่นนอน การเข้านอน การออกกำลังกาย และการพักผ่อนอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับ Verbrugge(1985) ผู้สูงอายุที่เป็น เพศชายจะมีสุขภาพที่ดีกว่าผู้สูงอายุเพศหญิงที่ส่วนใหญ่ มักจะทำงานหรือเป็นแม่บ้านมากกว่าที่จะทำกิจกรรมนอกร้าน เช่น การเล่นกีฬาและการทำกิจกรรมสันทนาการ สอดคล้องกับธรรดวงแก้วและหิรัญญาเดชอุดม (2550) ระดับความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะแบบการวัดความรู้ของงานวิจัยเป็น การวัดความรู้ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพอนามัยสอดคล้องกับชนิดดา เกิดแพธ (2558) พฤติกรรม การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยสวมเสื้อผ้าที่ซักสะอาดแล้ว อาบน้ำและแปรงฟันทุกวันทานอาหารที่ปรุงสุกและตรวจสอบสุขภาพประจำปีตามแพทย์นัดทำความสะอาดห้องนอน ห้องน้ำทานอาหารให้ครบ 5 หมู่และล้างมือก่อนทานอาหาร อยู่ในระดับมากที่สุดส่วนพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองโดยรักษาน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทำกิจกรรมเพื่อยืดเส้นยืดสายเลือกประเภทการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสุขภาพและออกกำลังกาย ครั้งละ 20-30 นาที สอดคล้องกับนิรัชรา จ้อยชู และคณะ (2557) การรับรู้สภาวะสุขภาพของบุคคลจะเป็นตัว เชื่อมโยงที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและ พฤติกรรมด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นผลมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ผู้วิจัยจัดขึ้นซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเป็นโรค

ซึ่งการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค โดยผู้วิจัยใช้สื่อบุคคลคือวิทยากรและสื่อเอกสารต่างๆที่ทำให้ผู้สูงอายุเชื่อว่าตนเองกำลังอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อโรคในผู้สูงอายุประเภทต่างๆซึ่งถ้าผู้สูงอายุไม่ปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นจะทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่างๆได้ การรับรู้ดังกล่าวมีผลต่อความตั้งใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคต่างๆ

2. การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องบุตรหลานได้พาไปตรวจสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มีสุขภาพที่แข็งแรงอายุยืนยาวสอดคล้องกับ Pender (1996) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆที่บุคคลกระทำโดยมีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีและการบรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาพที่ดีของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม สอดคล้องกับ Department of Health (2005) การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุพบว่าเมื่อผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่มากขึ้นย่อมส่งผลให้สุขภาพดีขึ้นอีกทั้งการดูแลสุขภาพของตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อสุขภาพของตนเองสอดคล้องกับ ประไพยศทัดต์ (2531) ในผู้สูงอายุเมื่อร่างกายเสื่อมสมรรถภาพ จะมีการเสียบทบาทของตัวเอง ทำให้ความเชื่อมั่นในตัวเองลดลง และจะส่งผลไปถึงกิจกรรมประจำวันไม่เป็นที่พอใจ ทำให้เกิดความวิตกกังวลกลัว และยังได้พบเห็นสภาพของผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกันยิ่งทำให้เกิดความกลัว อารมณ์เศร้า ซึมลงและสิ้นหวัง สอดคล้องกับพัชรนันท์ชัยชาญทิพย์ยุทธ (2559) เมื่อเราสูงวัยขึ้น ไม่ใช่จำนวนตัวเลขอายุเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง แต่ร่างกายของเราก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย และความเสื่อมถอยนี้ ก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจเช่นกัน นอกจากนี้เมื่อเราแก่ตัวลง บทบาทของตัวเองในหน้าที่การงาน สังคม ครอบครัวก็มีการปรับเปลี่ยน ซึ่งส่งผลกับกิจวัตรประจำวันที่มี อาจทำให้ผู้สูงอายุมั่นใจในตัวเองลดลง ไม่พอใจ เกิดความวิตกกังวล ซึม เศร้า กลัว หรือ

สิ้นหวังสอดคล้องกับ Hunter(1992) จึงกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายกระทบถึงจิตใจของผู้สูงอายุอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจของแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้ของแต่ละคนถ้าผู้สูงอายุมีความมั่นคง เข้าใจตนเองและตอบสนองต่อภาวะต่างๆ ในทางที่ดีแก้ปัญหาและปรับสภาพจิตใจได้ ยอมรับความจริงย่อมทำให้มีความสุขได้ ดังนั้นปัจจัยต่างๆ จึงเป็นตัวทำนายภาวะจิตใจได้อาจมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อม จิตใจจึงมีผลต่อคุณภาพชีวิต

3. การบริโภคซึ่งผู้สูงอายุตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องรับประทานอาหาร และผักผลไม้ สอดคล้องกับ Eertmans(2001) กล่าวว่า การบริโภคอาหาร หมายถึง พฤติกรรมการกิน ของมนุษย์ การเลือกอาหารเพื่อการบริโภค ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในบุคคล เช่น ความชอบอาหาร ประสาทสัมผัส และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการบริโภคอาหารเกิดขึ้นและมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับ Brown(2004) ความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกบริโภค ถ้ามีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการบริโภค รู้คุณค่าทางโภชนาการของอาหาร จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องสอดคล้องกับ วลัยทิพย์ สาชลวิจารณ์ (2538) พฤติกรรมการบริโภคอาหาร หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่เคยชินในการรับประทานอาหาร ได้แก่ ชนิดของอาหารที่รับประทาน การกำหนดว่าจะรับประทานหรือไม่รับประทานอะไร รับประทานอย่างไร จำนวนมือที่รับประทาน อุปกรณ์ที่ใช้ รวมทั้งสุขนิสัยในการรับประทานอาหารด้วย ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนั้น องค์การอนามัยโลกได้กำหนดขอบเขตไว้ว่า เป็นการศึกษาถึงวิธีการที่บุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนยอมรับอิทธิพลทางสังคม และวัฒนธรรมในการเลือกอาหารบริโภคและใช้อาหารที่มีอยู่ มากน้อยเพียงใด ตลอดจนผลของอาหารที่บริโภคต่อสุขภาพร่างกายสอดคล้องกับ หทัยกาญจน์โสธรดี และ

อัมพรฉิมพลี (2550) ได้สรุปความหมายของ พฤติกรรมไว้ว่าเป็นความประพฤติ การปฏิบัติ หรือการแสดงออกที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร สุขลักษณะและวิธีรับประทานอาหาร ทั้งสังเกตได้และสังเกตไม่ได้

8. ข้อเสนอแนะ

นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาของผศ.ดร.อัยรดา พรเจริญ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษาและช่วยตรวจสอบ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และชี้แนะแนวทางในการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ขอขอบพระคุณผู้ให้กำลังใจช่วยเหลือรวมทั้งผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จทุกท่าน และขอขอบพระคุณสมาชิกทุกคนที่ได้สละเวลาส่วนตัว มาทำวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาความกตัญญูตเวทีแด่คุณพ่อคุณแม่ ขอน้อมเป็นเครื่องบูชาทดแทนคุณคุณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ด้วยความรักและเคารพเมตตาหากงานวิจัยนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยน้อมรับและจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในโอกาสต่อไป10.

บรรณานุกรม

ชนิดดา เกิดแพร. (2558). พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลมะขามสูง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก. **รายงาน ประจำปีของศูนย์ส่งเสริม**

สุขภาพ 9 จังหวัดพิษณุโลก.เข้าถึงเมื่อ10 กุมภาพันธ์ 2562 จาก www.hpc9.ana.moph.go.th/

ธราธร ดวงแก้ว และศิริรัฐญา เตชอุดม. (2550).

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

นิรัชรา จ้อยชู, วันเพ็ญ ภิญโญภาสกุล, และวิชชุตา เจริญกิจการ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพกับการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองชนิดตีบตัน. **รามธิบดี พยาบาลสาร**, 20(2), 236-248.

ประไพ ยศะทัตต์.(2531). สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ. **หมอชาวบ้าน**. 108(4), 1.

พัชรนันท์ ชัยชาญทิพย์ยุทธ. (2559). สภาพจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อสูงวัยขึ้น. **Health at home**. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2561 จาก <https://medium.com/>

วิทยาลัยสาขาสหวิทยาการ. (2538). **พฤติกรรมการบริโภค.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุปาณี จินาสวัสดิ์. (2559). **พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือจังหวัดลำปาง.** พะเยา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

หทัยกาญจน์ โสตรดี และอัมพร ฉิมพลี. (2550).

พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2561). **จำนวนประชากรตาม เขตจังหวัด.** เข้าถึงเมื่อ 16 ตุลาคม 2561 จาก <http://ubonratchathani.kapook.com/>



- Belsley, D.A. Computer Science in Economics and Management (1991) 4: 33.
- Brown, J.E. (2004). **Nutrition now**. 4th ed. California: Thomson Wadsworth.
- Department of Health. (2005). **Self - care a real choice: Self care support-a practical option**. Retrieved February 7, 2014, from Department of Health Web site: <http://www.dh.gov.uk/SelfCare/266322>.
- Eertmans, A. F. Baeyens, O. Van den Bergh. (2001). Food likes and their relative importance in human eating behavior: review and preliminary suggestions for health promotion. **Journals of Health Education Research**, 16(4), 443-456.
- Foxall, G.R. and M.M.Yani-de-Soriano (2005), 'Situational influences on consumers' attitudes and behavior', *Journal of Business Research*, 58, 518-525.
- Nunnally, J. (1978). **Psychometric methods**. New York: McGraw - Hill
- Pender, N.J.(1996).**Health Promotion in Nursing Practice**.3rded. New York: Appleton and Lange Stamford, Connecticut.
- Hunter, B. (1992). **Gerontological approaches to quality of life**.In Johnson,J., &Slaters, R. (Eds). **Aging and Later Life**.London SAGE London: Publications. J.B. Lippincott Company
- Verbrugge.M.L. (1985). Gender and Health: An Update on Hypotheses and Evidence. *Health and Social Behavior*. 26(3), 156-182.
- Yamane, T. (1973).**Statistics: An Introductory Analysis**. 3rded. New York: Harper and RowPublicat

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียน
วิชาการบัญชีชั้นสูง 2

The study of learning behavior of accounting students at Kalasin University that affects their
learning achievement in Advanced Accounting 2

มารุต พลรักษา^{1*}

¹ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

62/1 ถนนเกษตรสมบูรณ์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 และ 2) เพื่อหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ที่จะทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น โดยมีประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 จำนวนทั้งสิ้น 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เรียนแล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลการวิจัย พบว่าพฤติกรรมการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 คือ การเข้าห้องเรียนสาย การขาดเรียน การชอบเล่นโทรศัพท์มือถือ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีสาเหตุมาจากตัวนักศึกษาไม่ชอบเรียน ไม่ชอบเรียน ไม่ต้องการเรียนในสาขาวิชาการบัญชี จึงเกิดความเครียดและเบื่อหน่ายในการเรียน แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนเนื่องจากสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาอื่นไม่ได้ และผู้ปกครองต้องการให้เรียนในสาขาวิชาบัญชีเพราะเชื่อว่าเรียนจบแล้วจะหางานทำได้ง่าย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 อยู่ในระดับมาก

แนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน ในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ที่จะทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น คือ อาจารย์ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจ โดยอธิบายเกี่ยวกับแนวทางการประกอบวิชาชีพบัญชีอย่างชัดเจน การศึกษาดูงานในสถานที่ประกอบการจริง การเชิญผู้เชี่ยวชาญผู้ประสบความสำเร็จจากการประกอบวิชาชีพบัญชีมาบรรยาย เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน พร้อมทั้งมีการสอนเสริมในแต่ละชั่วโมงเรียน มีชั่วโมงทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมจากชั่วโมงการสอนปกติ และใช้วิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ดีขึ้น

คำสำคัญ : พฤติกรรมการเรียน, ผลสัมฤทธิ์การเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study of student's behaviors affects learning achievement on Advanced Accounting 2 and 2) to find the guideline modifying teaching and learning methods for enhance to learning in Advanced Accounting 2. The population included 92 accounting students. The instrument used in this research was a semi structured questionnaire by interviewing the students. The results are as follows.

The findings revealed that learning behavior affects learning achievement on Advanced Accounting 2 for accounting as students who lately attended in class, lack of learning, used smart phone in class. These behaviors are caused students do not want to study, do not like to study, do not want to study in accounting that leading to stress and burnout to accounting study. However, they need to study in accounting because they cannot to entrance in other program. Moreover, their parents want them to study in accounting program because they believe that can to find jobs.

The guideline for modifying teaching and learning methods in advance accounting 2 as an instructor should motivate to learn, and explain clearly to their professional practice, visit to workplaces, inviting experts who have achieved in professional accounting. Additionally, tutoring in class, Schedule hours to review additional lessons from regular teaching hours, and using Peer Assisted Learning (PAL) for Accounting Students.

Keywords: learning behavior, advanced accounting 1 achievement

1. บทนำ

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ได้เปิดหลักสูตรบัญชีบัณฑิต โดยได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการประกอบอาชีพตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ. 2543 และ พ.ร.บ. วิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติทางการบัญชีครบถ้วนตามประกาศ สภาวิชาชีพบัญชี ฯ ฉบับที่ 5/2553 เรื่อง หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางบัญชี ได้กำหนดให้สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบัญชีในระดับปริญญาตรี จะต้องมีการสร้างหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณารับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชี อีกทั้งเพื่อประกอบการพิจารณาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชีตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1/2555 (ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 129 ตอนพิเศษ 117 ง หน้า 22 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2555) เรื่อง การรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตร ในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิกสามัญ และการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต กำหนดให้จะต้องสอบผ่าน 8 รายวิชา ได้แก่ 1) การบัญชีขั้นต้น/ขั้นต้น และการบัญชีขั้นกลาง/ขั้นกลาง จำนวน 3 รายวิชา 2) การบัญชีขั้นสูง/ขั้นสูงจำนวน 2 รายวิชา 3)

การบัญชีต้นทุนจำนวน 1 รายวิชา 4) การสอบบัญชี 1 รายวิชา และ 5) การภาษีอากร 1 รายวิชา

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ได้เปิดสอนรายวิชาการบัญชีขั้นสูงจำนวน 2 รายวิชา คือ การบัญชีขั้นสูง 1 และการบัญชีขั้นสูง 2 เป็นไปตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชี โดยจัดอยู่ในกลุ่มวิชาเอกบังคับ ซึ่งเปิดสอนให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 จากข้อมูลเชิงประจักษ์ ของนักศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการสอบของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีขั้นสูง 2 ปีการศึกษา 2560 – 2561 พบว่า ผลการเรียนของนักศึกษาในวิชาดังกล่าวอยู่ในระดับพอใช้ ถึงระดับที่อ่อนมากโดยผลมีการเรียนอยู่ระหว่าง C+ - D เป็นส่วนใหญ่นิ่ง

นักศึกษาที่สอบผ่านวิชาการบัญชีขั้นสูง 2 ที่ผ่านมีนักศึกษาที่สามารถสอบผ่านในระดับดีมากเพียง 6 คน จากนักศึกษาที่ลงทะเบียนระหว่างปี 2560 – 2561 จำนวนทั้งสิ้น 120 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมาก ซึ่งผลการสอบวิชาการบัญชีขั้นสูง 2 ของนักศึกษาที่ผ่านในระหว่าง ปีการศึกษา 2560 – 2561 ส่วนมากอยู่ในระดับอ่อนมากถึงระดับพอใช้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามีผลการเรียนในวิชาอื่น ๆ ในชั้นปีที่ 4 ในหลักสูตรบัญชีบัณฑิตเป็นไปในลักษณะค่อนข้างอยู่ในระดับอ่อนไปด้วย

ผู้วิจัย ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาพฤติกรรม การเรียนของนักศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ของการเรียนใน วิชาการบัญชีชั้นสูง 2 สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหาร ศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เพื่อหาแนวทางในการ ปรับปรุง แก้ไขวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับบริบทของนักศึกษาและสามารถทำให้นักศึกษา ประสบผลสำเร็จในการเรียนโดยมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และไม่ต้องลงทะเบียนเรียนซ้ำเนื่องจากสอบไม่ผ่าน อีกทั้งสามารถสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีบัณฑิต ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการ วิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา เพื่อหา แนวทางการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้นักศึกษาจะ ได้รับความรู้ทางด้านการบัญชีเพียงพอ และมีผลสัมฤทธิ์ ต่อการเรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้ง สามารถนำความรู้ไปประกอบวิชาชีพบัญชีได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่ รับรองทั่วไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผลการเรียนที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาการ บัญชีชั้นสูง 2
2. เพื่อหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการ จัดการเรียนการสอน ในวิชาการบัญชีชั้นสูงที่จะทำ ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

3.วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมผลการเรียน ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนวิชา ชั้นสูง 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผลการเรียนที่มีผลกระทบต่อ ผลสัมฤทธิ์การเรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 เพื่อหา แนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนใน วิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ที่จะทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนดีขึ้น สำหรับการวิจัยในครั้งนี้มีรูปแบบการ ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบท ภูมิหลัง ประวัติ ของผู้เรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ทั้ง 2 กลุ่ม คือนักศึกษา กลุ่ม AC421 และกลุ่ม AC422 ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ประจำภาค การศึกษาที่ 2 /2561 จำนวน 92 คน การศึกษาขั้นตอน นี้ในเดือนพฤศจิกายน 2562

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ ผู้เรียนทั้งหมดที่ ลงทะเบียนเรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ประจำภาค การศึกษาที่ 2/2561 จำนวน 92 คน โดยเริ่มดำเนินการ และเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน 2561 – มีนาคม 2562

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 โดยการวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหา ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ โดยเริ่มดำเนินการและเสร็จใน เดือนมีนาคม – เมษายน 2562

ขั้นตอนที่ 4 การเขียนรายงานการวิจัย พร้อม หักนำเสนอต่อคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงเพื่อจัดพิมพ์รายงาน ฉบับสมบูรณ์ โดยเริ่มดำเนินการและเสร็จสิ้นในเดือน เมษายน – พฤษภาคม 2562

ขั้นตอนที่ 5 การส่งผลการดำเนินงานวิจัยเพื่อ ร่วมสร้างและจัดการองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ต่อคณะ บริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ โดยเริ่มดำเนินการ และเสร็จสิ้นระหว่างเดือน มิถุนายน – กรกฎาคม 2562

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการ บัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่ ลงทะเบียนเรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ทั้ง 2 กลุ่ม คือ นักศึกษากลุ่ม AC421 และกลุ่ม AC422 ในภาค การศึกษาที่ 2/2561 จำนวน 92 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยโดยแบบสัมภาษณ์ กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยการ สัมภาษณ์นักศึกษาแล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากประชากรทั้งสิ้น 92 คน คือ ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ทั้ง 2 กลุ่มเรียน คือ กลุ่ม AC421 และกลุ่ม AC422 ในภาคการศึกษาที่ 2/2561 จำนวนทั้งสิ้น 92 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์ผู้เรียน และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2

4. ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาจำนวน 92 คน ซึ่งเป็นชาย 2 คน (ร้อยละ 2.18) เป็นหญิง 90 (ร้อยละ 97.83) วุฒิการศึกษาเดิมพบว่า เป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย วุฒิ ม.6 สายวิทย์-คณิต จำนวน 52 คน (ร้อยละ 56.53) วุฒิ ม.6 สายศิลป์ – คำนวณ จำนวน 24 คน (ร้อยละ 26.09) วุฒิ ม.6 สายศิลป์-ภาษาอังกฤษ จำนวน 12 คน (ร้อยละ 13.05) วุฒิ ปวช. จำนวน 4 คน (ร้อยละ 4.35) นักศึกษามีผลการเรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ในภาคการศึกษา ที่ 2/2561 อยู่ในระดับ D (อ่อนมาก) จำนวน 49 คน (ร้อยละ 53.26) อยู่ในระดับ D+ (อ่อน) จำนวน 11 คน (ร้อยละ 11.96) อยู่ในระดับ C (พอใช้) จำนวน 12 คน (ร้อยละ 13.05) อยู่ในระดับ C+ (ดีพอใช้) จำนวน 7 คน (ร้อยละ 7.61) อยู่ในระดับ B (ดี) จำนวน 7 คน (ร้อยละ 7.61) อยู่ในระดับ B+ (ดีมาก) จำนวน 1 คน (ร้อยละ 1.09) และอยู่ในระดับ A (ดีเยี่ยม) จำนวน 5 คน (ร้อยละ 5.44)

นักศึกษส่วนใหญ่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา วุฒิ ม.6 สายวิทย์ – คณิต และเลือกเรียนสาขาวิชาการบัญชีเนื่องจาก ไม่สามารถสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาที่ตนสนใจเลือกที่จะเรียนได้ ส่วนใหญ่นักศึกษาสนใจที่จะเรียนในคณะศึกษาศาสตร์ แต่ไม่สามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนในสาขาดังกล่าวได้ จึงเลือกที่จะเรียนในสาขาวิชาการบัญชี เนื่องจากเชื่อว่าเมื่อสำเร็จการศึกษา

แล้วจะสามารถหางานทำได้ง่ายกว่าสาขาวิชาอื่น และอีกเหตุผลหนึ่งที่สำคัญคือเลือกเรียนสาขาวิชาการบัญชี เพราะบิดาและมารดาต้องการให้เรียนในสาขาวิชาบัญชี เพราะเชื่อว่าเรียนจบแล้วจะหางานทำได้ง่ายกว่าสาขาวิชาอื่น โดยนักศึกษาไม่เต็มใจที่จะเรียน ไม่มีแรงจูงใจ ไม่เข้าใจว่าสำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบัญชีแล้วจะต้องไปทำงานอะไร เรียนตามเพื่อนบ้าง จึงเป็นสาเหตุสำคัญให้นักศึกษาไม่สนใจเรียน มาเรียนสาย ไม่ตั้งใจเรียน อีกทั้งยังมีนักศึกษาบางส่วนต้องทำงานเพื่อหาเงินเรียนเอง เนื่องจากฐานะทางบ้านยากจนและมีอาชีพเกษตรกรกรรม ลักษณะเช่นนี้จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับอ่อนมาก

พฤติกรรมกรเรียนที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 คือ การเข้าห้องเรียนสาย การขาดเรียน การชอบเล่นโทรศัพท์มือถือระหว่างเรียน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีสาเหตุมาจากส่วนตัวนักศึกษาไม่ยอมเรียน ไม่ชอบเรียน ไม่ต้องการเรียนในสาขาวิชาการบัญชี แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนเนื่องจากสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาอื่นไม่ได้ และผู้ปกครองต้องการให้เรียนในสาขาวิชาบัญชีเพราะเชื่อว่าเรียนจบแล้วจะหางานทำได้ง่ายจึงเกิดความเบื่อหน่ายไม่ตั้งใจเรียน ไม่เข้าใจในบทเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนบัญชีขั้นต้น ซึ่งสะสมความไม่เข้าใจมานานจึงเป็นการเรียนบัญชี โดยไม่สนใจเนื้อหาวิชาที่อาจารย์สอน ส่วนการปฏิบัติตัวนอกห้องเรียน เช่น ไม่ทบทวนบทเรียน ลอกแบบฝึกหัดจากเพื่อน ส่งแบบฝึกหัดหรือส่งงานไม่ตรงเวลา ไม่ทำแบบฝึกหัด ชอบเที่ยวกลางคืน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 อยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางการเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมกรเรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น อาจารย์ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจ โดยให้นักศึกษาเห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการประกอบวิชาชีพบัญชี พาไปศึกษาดูงานในสถานที่ประกอบการจริง หรือได้เรียนรู้จากกรณีศึกษาจากบริษัทที่เกิดขึ้นจริง การเชิญผู้เชี่ยวชาญผู้ที่ประสบผลสำเร็จจากการประกอบวิชาชีพบัญชีมาบรรยาย เพื่อสร้าง

บรรยากาศการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่คล้ายคลึงการประกอบวิชาชีพบัญชีจริง ควรให้กำลังใจนักศึกษา ฝึกให้นักศึกษามีความรักในวิชาชีพบัญชี พร้อมทั้งการสอนเสริมในแต่ละชั่วโมงเรียน ควรมีชั่วโมงทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมจากชั่วโมงการสอนปกติ และให้เพื่อนที่เรียนเก่งกว่าช่วยเพื่อที่เรียนอ่อนกว่า ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 ดีขึ้น

5. อภิปรายและสรุปผล

จากผลการวิจัยพฤติกรรมการเรียนที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 คือ การเข้าห้องเรียนสาย การขาดเรียน การชอบเล่นโทรศัพท์มือถือระหว่างเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรศรี บรรณกุลโรจน์ (2547) ที่นักศึกษาไม่อยากเรียนในสาขาวิชาการบัญชี เนื่องจากบิดาและมารดาต้องการให้เรียน ได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน คือ กลับมาตั้งใจเรียน มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน ส่วนแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนในวิชาการบัญชีชั้นสูง ที่จะทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น คือ การสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการประกอบวิชาชีพบัญชี การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานที่ประกอบการจริง การเชิญผู้เชี่ยวชาญที่ประสบผลสำเร็จจากการประกอบวิชาชีพบัญชีมาบรรยาย เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่คล้ายคลึงการประกอบวิชาชีพบัญชีจริง การสอนเสริมในแต่ละชั่วโมงเรียน มีชั่วโมงทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมจากชั่วโมงการสอนปกติ สอดคล้องกับสนทยา เขมวิรัตน์ (2542) ที่พบว่า การอ่านหนังสือ การใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนทำการบ้าน จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น และผลการวิจัยของแสงอรุณ พงษ์พัฒนาผล (2545) ที่พบว่า การวางแผนในการเรียน การทำแบบฝึกหัด การทบทวนบทเรียน และการเตรียมตัวสอบ จะทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการบัญชีชั้นสูง 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1) ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน ดังนี้

1.1 ปรับทัศนคติในการเรียนสาขาวิชาการบัญชี ให้มีความรักในสายวิชาชีพบัญชี โดยต้องปรับอารมณ์ความรู้สึก ความคิด ความชอบ มองบวกกับสิ่งที่ตนไม่รู้ ทำความเข้าใจกับสิ่งใหม่ ๆ และมองคนที่ประสบผลสำเร็จในสายวิชาชีพบัญชี ด้วยข้อมูลที่เป็นจริง

1.2 การวางแผนการเรียน แบ่งเวลาให้เหมาะสม เริ่มตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยผู้วิจัยได้คิดเทคนิคเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน ดังนี้ “2 ท กับ 1 ต” คือ ทบทวนก่อนเรียน ทบทวนหลังเรียน และตั้งใจเรียนในห้องเรียน

1.3 การฝึกทำแบบฝึกหัดด้วยตัวเองทุกครั้ง ฝึกแก้โจทย์ปัญหาด้วยตัวเอง แม้จะผิดบ้างถูกบ้าง ก็ต้องฝึกทำแบบฝึกหัดทุกบทเรียนเป็นประจำ

1.4 การเตรียมตัวก่อนเรียนทุกครั้งอาจใช้เทคนิค “เพื่อนช่วยเพื่อน” ฝึกทำแบบฝึกหัดร่วมกัน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนให้มากที่สุด ฝึกการแบ่งปันความรู้ให้กันและกันให้มากขึ้น

1.5 การเตรียมตัวสอบตลอดเวลา พยายามกระตุ้นตัวเองโดยให้ยึดแบบอย่างบุคคลที่เราชื่นชอบหรือประสบผลสำเร็จในสายวิชาชีพ

2) การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน โดยการปรับวิธีการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 ปรับการสอนให้เข้ากับผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นภาพที่เป็นจริง ยกตัวอย่างผู้ที่ประสบผลสำเร็จในสายวิชาชีพบัญชีให้เห็นภาพชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับอารมณ์ ทัศนคติ ต่าง ๆ ให้มีความรักในสายวิชาชีพบัญชียิ่งขึ้น

2.2 ฝึกให้นักศึกษาตรงต่อเวลา รักษากฎ กติกา อย่างเคร่งครัด และแบ่งเวลาให้ถูกต้อง

2.3 จัดให้มีชั่วโมงทบทวน หรือการสอนเสริมแยกออกมาต่างหากจากชั่วโมงการสอนปกติ อย่างน้อย 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2.4 เสริมสร้างการคิดบวกเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี ให้นักศึกษาโดยการพาไปทัศนศึกษาดูงานจากที่

ประกอบภารกิจที่มีชื่อเสียงระดับประเทศหรือต่างประเทศ พร้อมทั้งเชิญผู้ประสบผลสำเร็จในสายวิชาชีพบัญชีมาแลกเปลี่ยนความรู้กับอาจารย์และนักศึกษา

2.5 หาเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ โดยไม่ซ้ำซากจำเจ เช่น เทคนิคการเรียนเป็นคู่ เพื่อนช่วยเพื่อน ระบบพี่เลี้ยง เป็นต้น

3) อาจารย์ที่ปรึกษาและหรืออาจารย์ผู้สอนควรมีการจัดทำข้อมูลนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มหรือรายบุคคลเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับกลุ่มนักศึกษา

4) คณะหรือมหาวิทยาลัยควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อช่วยกันสอดส่องพฤติกรรมกรเรียนของนักศึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมร่วมกัน ซึ่งอาจจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาพฤติกรรมกรเรียนในวิชาอื่นๆ ด้วยแล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมกรเรียนวิชาทางด้านบัญชีและวิชาอื่น ๆ

2) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมกรเรียนของนักศึกษาโดยใช้เทคนิค“2 ท กับ 1 ต” คือ ทบทวนก่อนเรียน ทบทวนหลังเรียน และตั้งใจเรียนในห้องเรียนกับเทคนิค STAD

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉายรุ่ง ไซยกำบัง ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้วิจัยพรศรี บรรณกุลโรจน์.(2547). ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนจึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดให้แก่คณาจารย์ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา จนทำให้ผลงานวิจัยฉบับนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอแสดงความกตัญญู กตเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านสำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

7.บรรณานุกรม

ดารานี เอี่ยมชนะจิต.(2547). การวัดผลสัมฤทธิ์จากการสอนโดยใช้สื่อการสอน 3 วิธี วิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 คณะบัญชี.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บรรจงเศก ทรัพย์โสภณ. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในวิชาสถิติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติ

ของนิสิตคณะครุศาสตร์:การวิเคราะห์ กลุ่มพหุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร :สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพจน์ เพ็ชรทวีพรเดช.(2547). ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ปริญญาพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร

ธรรมาศ.(2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการบัญชีขั้นต้นโดยใช้เทคนิคระบบพี่เลี้ยง.



เพชรบูรณ์ : สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

สนทยา เขมวีรัตน์. (2542). ตัวแปรบางประการที่สัมพันธ์
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรชั้นสูง สายวิชาบริหารธุรกิจ

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชย
การพระนคร. ปริญญาโท การศึกษ
มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

คำแนะนำการเขียนบทความ

ส่วนที่1 ส่วนนำ ประกอบด้วย

ชื่อบทความ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นกะทัดรัด ชี้ถึงเป้าหมายหลักของการวิจัย

ชื่อผู้เขียน ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม ในกรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ระบุทุกคน

ที่อยู่ผู้เขียน ระบุหน่วยงาน ที่ตั้ง รหัสไปรษณีย์ ไม่ต้องระบุหมายเลขโทรศัพท์

จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ให้ระบุ E-mail ของผู้เขียนเพียงท่านเดียว

บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษา ได้แก่

วัตถุประสงค์วิธีการศึกษา ผลการศึกษา และวิจารณ์เป็นต้น

คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความแต่ไม่ควรเกิน 3 คำ

ส่วนที่2 เนื้อหาประกอบด้วย ประกอบด้วย

บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย

วัตถุประสงค์ของของการวิจัย (Objectives)

สมมุติฐานการวิจัย (Hypothesis) (ถ้ามี)

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of Study)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ผลการวิจัย (Results) บอกผลที่พบอย่างชัดเจนสมบูรณ์และมีรายละเอียดครบถ้วน

อภิปรายและสรุปผล (Discussion)

ส่วนที่3 ส่วนท้าย ประกอบด้วย

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

บรรณานุกรม (Bibliography) ให้เขียนบรรณานุกรมโดยยึดรูปแบบ APA 6th Edition เท่านั้น

คำแนะนำการส่งต้นฉบับบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับ

ให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 10 หน้า โดยจัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows 2007 หรือเวอร์ชันที่สูงกว่า

2. รูปแบบการพิมพ์บทความ

2.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ ระยะขอบซ้าย-บน 1.5 นิ้ว (รวมข้อความส่วนหัวกระดาษ) ระยะขอบล่างระยะขอบขวา และล่าง 1.0 นิ้ว ให้ใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น

หมายเลขหน้า ขนาด 12 พอยท์ ในตำแหน่งด้านล่างตรงกลาง ห่างจากขอบกระดาษ 1.8 เซนติเมตร ไม่แสดงหมายเลขหน้าในหน้าแรก

2.2 ชื่อเรื่อง พิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวหนา ขนาด 15 พอยท์ (ตัวหนา) ชื่อภาษาอังกฤษเฉพาะตัว ขึ้นต้น ให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่

2.3 ชื่อผู้เขียนและผู้เขียนบทความร่วม ต้องระบุให้ครบทุกคน อนุญาตให้ใส่ราชทินนาม ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ และ ดร. ยกเว้น นาย, นาง หรือ นางสาว ไม่ต้องระบุ

กรณีที่มีผู้แต่งหลายคน ให้ทำตัวหนาผู้นำเสนอบทความ

2.4 สังกัด ให้ระบุข้อมูลของผู้เขียนหลัก หรือผู้นำเสนอ คนใดคนหนึ่งเดียว โดยระบุชื่อหน่วยงานเลขที่ สถานที่ตั้ง ตำบล อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์

2.5 จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ให้ระบุข้อมูลของผู้เขียนหลัก หรือผู้นำเสนอ คนใดคนหนึ่งเดียว ให้พิมพ์คำว่า “E-mail:” นำหน้า

2.6 ส่วนของบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อ และ Abstract ใช้ตัวหนา ขนาด 14 พอยท์ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

เนื้อความ ใช้ตัวปกติ ขนาด 14 พอยท์ ให้บรรทัดแรกของทุกย่อหน้าเคาะ 1 แท็บ (0.5 นิ้ว)

2.7 คำสำคัญ (Keywords) ใช้ตัวปกติ ขนาด 14 พอยท์ ให้พิมพ์ต่อท้ายจากส่วนของบทคัดย่อควรเลือกคำสำคัญที่สุดในบทความ และไม่ควรมากกว่า 4 คำ

2.8 เนื้อเรื่อง ใช้ตัวปกติ ขนาด 14 พอยท์ ขึ้นบรรทัดใหม่ให้ย่อหน้าเคาะ 1 แท็บ (0.5 นิ้ว) อนุญาตให้เน้นคำสำคัญโดยการใช้สัญลักษณ์ (“ ”) หรือ ตัวเอียง แต่ไม่อนุญาตให้เน้นคำสำคัญโดยการขีดเส้นใต้

2.9 นับแต่ส่วนเนื้อเรื่องเป็นต้นให้ ให้พิมพ์ข้อความในลักษณะการแบ่ง คอลัมน์ ออกเป็น 2 คอลัมน์

2.10 รูปภาพและตาราง กรณีมีการแสดงรูปภาพและตาราง ให้พิมพ์แบบจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยมี ชื่อรูปภาพ และชื่อตารางให้อยู่ด้านล่างจัดกึ่งกลาง พร้อมอ้างอิงที่มาด้วย

2.11 การเขียนอ้างอิง ใช้รูปแบบแทรกปนในเนื้อหา ระบบนาม-ปี (Author-date) ชื่อระบุผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ และเลขหน้า ที่อ้างอิงอยู่ในวงเล็บ ดังตัวอย่าง(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าที่อ้างอิง)เช่น (ศรีณยู โสสิงห์, 2559 : 36)

2.12 การเขียนบรรณานุกรม (Bibliography) ให้ใช้รูปแบบ APA 6th edition เท่านั้น

3. การส่งบทความ

1. ผู้ส่งบทความจะต้องทำการกรอกรายละเอียดข้อมูลในแบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาส่งมาพร้อมต้นฉบับที่ขอตีพิมพ์

2. จัดส่งต้นฉบับที่ขอตีพิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร จำนวน 1 ชุด พร้อมแผ่น CD บันทึกข้อมูล 1 ชุด ในรูปแบบโปรแกรม Microsoft Word for Windows 2007 หรือเวอร์ชันที่สูงกว่าส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่

กองบรรณาธิการ “วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา” มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

เลขที่ 99 หมู่ 6 ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000

หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ที่ Journalcnu@gmail.com

4. การประเมินบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับจะต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อเรื่อง โดยกองบรรณาธิการวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนาจะเป็นผู้สรรหา เพื่อรับการประเมิน กรณีมีการแก้ไขกองบรรณาธิการ จะส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. หมายเหตุ

1. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ใน “วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา” ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
2. เนื้อหาบทความที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

การเขียนบรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง /ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). /สถานที่พิมพ์:/ /////////////// สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	ธรรณ อารังนาวาสวัสดิ์. (2548). ได้ทะเลมีความรัก ภาคสาม: หลังคลื่นอันดามัน. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.
ผู้แต่ง 2 คน	นิพนธ์ วิสารทานนท์ และ จักรพงษ์เจิมศิริ. (2541). ไรศผลไม้. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย และพัฒนาการเกษตร เขตที่ 6.
ผู้แต่ง 3-7 คน	หิรัญ หิรัญประดิษฐ์, สุขวัฒน์จันทร์ปรณิก และ เสริมสุข สลักเพชร. (2540). เทคโนโลยี การผลิตทุเรียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ผู้แต่งเป็นสถาบัน	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2552). บทคัดย่อชุดโครงการวิจัย และพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
หนังสือแปล	สติเวนสัน, วิลเลียม. (2536). นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ. แปลจาก A Man Called Intrepid. ทรงแปลโดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง
ผู้รวบรวมหรือ บรรณาธิการ	พิทยา ว่องกุล. (บรรณาธิการ). (2541). ไทยยุควัฒนธรรมทาส. กรุงเทพฯ: โครงการวิถี ทรรศน์.
ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง	แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. (2542). กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
ไม่ปรากฏเมืองที่ พิมพ์/สำนักพิมพ์ หรือไม่ปรากฏ ปีที่พิมพ์	ให้ใส่ [ม.ป.ท.] สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.p.] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใส่ [ม.ป.ป.]. สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.d.]. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ
บทความในหนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ),/ ชื่อหนังสือ /////////(ครั้งที่พิมพ์), เลขหน้าที่ปรากฏบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด./ สถานที่พิมพ์:/ /////////สำนักพิมพ์.
	เสาวณีย์ จำเดิมแผ่จติก. (2534). การรักษาภาวะจับหืดเฉียบพลันในเด็ก. ใน สมศักดิ์ โล่ห์ เลขา, ชลรัตน์ ติเรกวัดชัย และ มนตรี ตูจันดา (บรรณาธิการ), อิมมูโนวิทยาทาง คลินิกและโรคภูมิแพ้. (น. 99-103). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย กุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

	ไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.
วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)/ เลขหน้าที่ปรากฏ.
	กุลธิดา ท้วมสุข. (2538). แหล่งสารนิเทศบนอินเทอร์เน็ต. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(2), 1-13.

นิตยสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี, เดือนที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อนิตยสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)/ //////// เลขหน้าที่ปรากฏ.
	ส้มโอมี้อ. (มีนาคม 2545). อาหารบ รุงสมอง. Update, 20(210), 37-40.

หนังสือพิมพ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี, เดือนที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ ปีที่ (ฉบับที่)/ //////// เลข หน้าที่ปรากฏ.
	ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา. เดลินิวส์, น. 6.

วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต //////// หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์/ ชื่อมหาวิทยาลัย/ สถาบันการศึกษา).
	ช่อเพ็ญ นวลขาว. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศกับแบบ แผนการผลิตและวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ศึกษากรณีชุมชนนาบนาจ จังหวัด นครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย วิทยาลัย).

สื่อโสตทัศนและสื่ออื่นๆ	
รูปแบบ	ชื่อผู้จัดทำ (หน้าที่)/ (ปีที่ผลิต)/ ชื่อเรื่อง. / [ลักษณะของสื่อ]. / สถานที่ผลิต: หน่วยงานที่เผยแพร่.
	อยุธยา: สมเด็จพระนารายณ์มหาราช. (2540). [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: ทิชชิงทอยส์.

สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์	
-------------------------------	--

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารที่เผยแพร่ทั้งฉบับพิมพ์และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]/ ชื่อวารสาร./ ปีที่ // (ฉบับที่)/ เลขหน้าที่ปรากฏ. (ใช้คำว่า [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์] สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า [Electronic version] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)
	เจษฎา นกน้อย และ วรณภรณ์ บริพันธ์. (2552). การตลาดทางอินเทอร์เน็ต: โอกาสทางเลือกและความท้าทาย [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. วารสารบริหารธุรกิจ, 32(121), 34-52.
บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่มีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่)/ เลขหน้า-เลขหน้า. // doi:xxxx
	Roger L. C. & Richard, L. H. (2010). Calcium-Permeable AMPA receptor dynamics mediate fear ,memory erasure. Science, 330(6007), 1108-1112. doi:10.1126/science.1195298

บทความที่สืบค้นได้จากวารสารอิเล็กทรอนิกส์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่)/ เลขหน้า-เลขหน้า./ URL // ของวารสาร
	Cadigan, J., Schmitt, P., Shupp, R., & Swope, K. (2011, January). The holdout problem and urban sprawl: Experimental evidence. Journal of Urban Economics. 69(1), 72. Retrieved from http://journals.elsevier.com/00941190/journal-of-urban-economics/
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่นๆ	
สารสนเทศประเภทสารานุกรม พจนานุกรม หนังสือคู่มือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ในชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ)/ ชื่อหนังสือ // (ครั้งที่



มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

เลขที่ 99 หมู่ที่ 6 ถ.ศรีสะเกษ-อุบล ต.โพธิ์ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 33000

โทร : 045-617971 โทรสาร : 045-617974

เว็บไซต์ : <http://www.cnu.ac.th>